

Nombia kpaakpaa ñan Luka be ñmarase nɛ Luka

¹ Kegyia kpaakpaa Teyofilose, balan burum te yɛɛ kakyeñ ñmarase nombia ñan be kɔñ de gyañ kɛbo lee Yesu Kristo wose man nɛ see.

² Nombia ñan bɔɔ ñmarase nɛ, mena nombia ñenan ke te ban bɔɔ mo be sia naa ña leenan kewalan, te bɔɔ kolosi de Gbengyoo Yesu Kristo wose man nombia fa daa nɛ yakowɔ.

³ Kegyia Teyofilose, lee mena dɔɔ man gbagba gyoo nombia keña man nideli leenan ña kewalan keñ na, me naawɔ nyi kaboena nyi maa tɔlɛɛ ña kekɔñ bii dokolon dokolon fa neñ,

⁴ na n ke nyiñ gyen nyi nombia ñan pou bɔɔ wola neñ nɛ yɛɛ ampan.

Gyɔn Wurubuarɛ loɲsɔɔre ñon kalola wose man nombia

⁵ Deban keñ gyoo Herode ne di gyoori Gyudia tɛele man nɛ, na Wurubuarɛ sae ñolo kyaa keñ bɛɛ baake e nyi Sakaria. Na ɔ kpue Abigya saere dikpii man, te ɔ wɛele Elisabete mɔ lee Wurubuarɛ sae Aaron duulun man.

⁶ Sakaria na ɔ wɛele gbɛɛneñ tenɛɛ Wurubuarɛ siaman. Te bee di de Gbengyoo Wurubuarɛ mmaraase na ɔ nombia ñan pou dɔɔ nideli keñ ba wose man be dana nombiikum daale ya.

⁷ Mɔna ɔɔ taŋ bu ya nawolo nyi Elisabete yɛɛ ɔlamanbo e, te ŋon na ɔ baale Sakaria mɔ pou te ŋmɛɛ.

⁸ Wee daale nɛ, kaa liiwɔ Sakaria saese dikpii keŋ ɔɔ nyi baa gyu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ke fa Wurubuarɛ kedi.

⁹ Be ɔɔ boe ŋgba mena keŋ ba amanberɛ na wolo nɛ, te yalawɔ Sakaria ɔɔ nyi waa gyu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ɔ kaa too oliifi.

¹⁰ Deban keŋ ɔ ba gyoo Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ɔ kaa too oliifi nɛ, na balan dikpii keŋ pou kyaa debɔɔ man bɛɛ fane.

¹¹ Sakaria kɛɛ too oliifi keŋ nɛ, botɔɔ te Wurubuarɛ kpilale kɔŋawɔ ɔ gyan kaa sen kedeesa boe keŋ ɔ na too oliifi ke ɔɔ nɛ dunolun ɔɔ.

¹² Sakaria kena e nɛ, ɔ wɔɛ ɔɔ e te gyakolon gyoo e.

¹³ Kenɛte Wurubuarɛ kpilale ŋon yako e nyiaa, “Sakaria na yee ya, Wurubuarɛ te nyii n kefane mena ɔɔ n wɛɛle Elisabete waa lola bu baale fa neŋ, na n ka do e yele nyi Gyɔn.

¹⁴ Ba lola bu ŋon na, gyae ke yɛɛ neŋ gyon nideli te balan burum mɔ sia gyae ka gye ɔ ɔɔ,

¹⁵ nawolo nyi bu ŋon waa yɛɛ walan dinaa Wurubuarɛ siaman, mena ɔɔ ɔ na mo solon na solon daa ɔ nɔɔ ya. Wurubuarɛ waa mo ɔ felin do ɔ man leenaŋ ɔ naa tɔɔman pena baa lola e.

¹⁶ Te waa kyɛɛkee Iseraetena balan burum agyuen kɔŋ be Gbengyoo Wurubuarɛ gyan.

¹⁷ Wurubuarɛ waa mo ɔ felin do ɔ man, na waa fa e don ŋgba mena keŋ ɔ be fa ɔ

dekenjkenjgyoore Elia ne. Waa ta de Gbenjyoo non siaman na waa desina kyoo na be bia nsana, te balan ban boo ne bu Wurubuaere ya ne, waa besena wo kon gbee kraakpaate ken doo na waa desina de Gbenjyoo balan see e.”

18 Botoo te Sakaria boose Wurubuaere kpilale non nyiaa, “Sena te maa yee na maa naa nyi nombia kena yee ampan? Nawolo nyi daa na me weele pou te nmee.”

19 Kenje Wurubuaere kpilale non tiranoo fa e nyiaa, “Man yena Gaberele, Wurubuaere kpilale non ma senje o siaman deban kamase. Non kpila na man nyi me kaa yako nen mena nombia kraakpaa kena.

20 Nombia nan moo yako nen ne, gyae kekon ngba mena ken moo yako see ne. Mona ken n te lee me nombia kena di ya doo ne, n be gyae n ke tale kolosi ya kaboena nombia nan mee yako nen ne kekon ampan deban ken moo see nen ne.”

21 Deban kenan pou man na, balan ban kyaa debo man bee daa Sakaria, na bee gyuen kpene ken doo o be doo Wurubuaere osom deni dinaa ken man mena.

22 Deban ken o ba lee kon balan ban gyan ne, o te tale kolosi na wo ya, mena doo ba gyenawo nyi o te naa kalesewola daale Wurubuaere osom deni dinaa ken man. O nyinmaase te o moowo kolosi na wo, nawolo nyi o ta bese omumuu.

23 Deban ken o be yee o saere tom ken tan ne, te o besewo gyu o dee.

24 Nombia keŋa kekɔŋ wɔle nɛ, te kyare ya te ɔ wɛele Elisabete kyaŋa fulu, te ɔ weese ɔ wose gyaalaŋna banɔŋ keŋ ɔ bɛɛ lee debɔɔ ya.

25 Kenŋte ɔ yakowɔ nyiaa, “De Gbenŋgyoo Wurubuare te wii me waraŋase ŋgba ɔ ba lese desɛŋ dinaa kei lee me dɔɔ balan siaman nɛ.”

Yesu kalola deŋpenkpen kegyɔ

26 Elisabete fulu keŋ ke di gyaalaŋna looro nɛ, Wurubuare kpila ɔ kpilale Gaberele gyu Nasarete keŋ kyaa Galelia tɛele dɔɔ nɛ.

27 ɔ kpila e gyu alebu ŋolo ŋon ɔ te doo ta na baale ya nɛ gyaŋ. ɔ yeŋe yɛna Mɛere. Mɛere kei na Gyosefo ŋon ɔ ba lee gyoo Defidi duulɔŋ man nɛ bake la see nyi baa yala dɔŋa nɛ.

28 Kenŋte Wurubuare kpilale ŋon gyuuwɔ ke yako e nyiaa, “Mɛere nyaŋ na nyeebam, nawolo nyi Wurubuare kpue na neŋ, te ɔ nyiŋmaa gyakaa n dɔɔ nideli.”

29 Mɛere kenŋii nɔɔwoya keŋa nɛ, ɔ wose gbirisi e nawolo nyi ɔ te nyii nombia ŋan man nideli ya.

30 Kenŋte Wurubuare kpilale ŋon yako e nyiaa, “Mɛere na yee ya, Wurubuare ta mo ɔ berɛɛ boele neŋ.

31 Nyaŋ ke kyaŋ fulu na n ka lola bu baale na n ka do e yeŋe nyi Yesu.

32 Waa yeŋe walaŋ dinaa Wurubuare siaman, na baa baake e nyi Wurubuare Kpatakperɛ ŋon bu. De Gbenŋgyoo Wurubuare waa yela waa di gyoori ŋgba ɔ naana Defidi nɛ.

³³ Waa di gyoori Gyekɔpo duulun man balan dɔɔ kekpaakekpa, te ɔ gyoori kenan betan ɔto ya.”

³⁴ Botɔɔ te Mɛere bɔɔse Wurubuarɛ kpilale non nyiaa, “Sena te nombia kenja gyae ke tale kɔn mena, deban ken mɔɔ gyen baale na baale ya?”

³⁵ Kenje Wurubuarɛ kpilale non tiranɔɔ fa e nyiaa, “Wurubuarɛ felin non gyae kekɔn kaa gyoo n man, na Wurubuarɛ Kpatakpere non ka mo ɔ don ken do n man na n ke kyan fulu. Mena dɔɔ bu non nyan ka lola nɛ, waa yɛɛ bu non ayimɛɛ be doo ɔ man ya, te baa baake e nyi Wurubuarɛ bu.

³⁶ Kɛɛ! N lonɔto Elisabete non be kpa ɔ yɛɛ ɔlamanbo e te ɔ be nɛɛ koran mɔ nɛ, te kyan fulu gyaalanja looro yaa.

³⁷ Nawolo nyi kpene kamase be kyaa ken nyi Wurubuarɛ be gyae waa tale yɛɛ ya.”

³⁸ Kenje Mɛere yakowɔ nyiaa, “Ma nyee tesɛɛ bo na Wurubuarɛ. Nan pou n be yako man nɛ dɛɛkɔn mena.” Kenje Wurubuarɛ kpilale non lanawɔ yela e.

Mɛere kegyu Elisabete gyan

³⁹ Weeya akalansɛɛ naale wole nɛ, Mɛere desina ɔ wose te ɔ gyuu Sakaria na ɔ wɛɛle Elisabete gyan Gyudia tɛɛle man. Na donɔɔ ken man be kyaa nɛ, gyakae bulase dɔɔ.

⁴⁰ ɔ ka gyoo donɔɔ ken man nɛ, ɔ gyuuwɔ Sakaria dɛɛ te ɔ doo Elisabete nɔɔ.

⁴¹ Deban ken Elisabete be nyii Mɛere nɔɔ kado ken nɛ, ɔ bu non wosi ɔ wose ɔ tooman, te

Wurubuare felin non kaa gyoowo Elisabete man nideli.

⁴² Kenje Elisabete nyaneeowo fae yeesa nyiaa, “Nyan yena alo non Wurubuare ba mo o nyinmaa gyakaa n doo nideli ala pou man, te o ta mo o nyinmaa gyakaa n bu non nyan ka lola ne doo.”

⁴³ Won nombia dinaana yaa Wurubuare yeeowo fa man ne, nyi me Gbenjyoo o naa waa kon kaa do man noo?

⁴⁴ Nawolo nyi me ka betaa nyii n noo kado pe, te me bu non o doo me tooman ne nyaneeowo wosi o wose.

⁴⁵ Wurubuare te hiraa nen, ngba n be leedi nyi de Gbenjyoo nombia nan o be yako ne, gyae kekon mena fa nen ne.

⁴⁶ Kenje Meeere yakowo nyiaa, “Mee lese de Gbenjyoo yele lee me konoo man.

⁴⁷ Wurubuare yena ma nyeeleere, mena doo te mee nyanee,

⁴⁸ nawolo nyi o te toose man wa alebu kei dinoo, non nafa boo ne kala man do balan man ya ne.

Lee nene ne gyuu ne, walan kamase waa baake man nyi, alo non Wurubuare be hiraa e.

⁴⁹ Nawolo nyi Wurubuare Kpatakpere non te yee nombia dinaana fa man.

O yee Wurubuare non ayimee be doo o man ya.

⁵⁰ Deniwalan duulun kamase man ne, o ne wii ban pou bee yee e ne waranase.

⁵¹ O ta mo o don yee gyakolon nombia,

te ɔ yaasee balan ban bee gyina ba wose ne
na be nombia nan pou bee gyuen ba
nyeeya man ne lee ɔ siaman.

52 ɔ te yɔkɔse gyoonen dinaana tɛele man,

te ɔ gyinaa balan ban bee yɔkɔse ba wose ne
adido.

53 ɔ te yeli ban tanam na ko wɔ ne te nyin abɔɔ
kpaakpaa,

te ɔ yela ban be dana kɔba ne lanawɔ
nyinmaase kufu nawɔɔ kufu.

54 ɔ te di ntam ken ɔ be kan fa de naanaɔ ne
dɔɔ,

te ɔ kɔnawɔ kaa kyɔ ɔ tewulɛɛ Iseraetena,

55 ngba mena ken ɔ be yako see nyi,

waa wii Aberaham na ɔ duulun man balan pou
waraɲase kekpaakekpaa ne.”

56 Mɛere kyaawɔ Elisabete gyan ngba

gyaalan na batooro ne, te ɔ besewɔ gyu ɔ dɛɛ.

Gyon Wurubuarɛ lonɔɔre kalola

57 Deban ken Elisabete kalola be lii ne, ɔ lola
bu baale.

58 Balan ban be kyaa benaa na e, na ɔ lonɔtona
nyii mena ken de Gbenɲyoo be wii ɔ waraɲase
nideli ne, be popou nyaɲewɔ kpu na e.

59 Bu non kedi weeya gyanaara ne, be kɔnawɔ
be kaa kara ɔ baala wose na baa mo ɔ kya
Sakaria yele do e,

60 mɔna ɔ naa bɛewɔ te ɔ kpa “Baa baake e
nyi Gyon.”

61 Kenɛte balan ban yako e nyiaa, “Yele kei te
yɛɛ n dekpaɲalan man yele ya.”

⁶² Botɔɔ te ba moo be nyinmaase kolosi na ɔ kya boɔse e yele keŋ ɔ ne gyae nyi baa mo do ɔ bu ŋon.

⁶³ Keŋte Sakaria yako wɔ nyiaa baa fa e kolo waa ŋmarase ke dɔɔ, te ɔ ŋmarasewɔ nyi, “Ɔ yele yɛna Gyɔn.” Nombii kei yɛɛ be popou gyakolonɔ.

⁶⁴ Debokenaŋ man te Sakaria nɔɔ gyuusuwɔ te ɔ fiasɛɛ kolosi lese Wurubuare yele.

⁶⁵ Keŋte gyakolonɔ gyoo be tebia ban pou, te nombia ŋenaŋ yaaseewɔ gyu Gyudia tɛɛle man donɔɔse ŋan ŋe kyaa bulase dɔɔ nɛ pou man.

⁶⁶ Walaŋ kamase ŋon ɔ be nyii nombii kei nɛ boɔse ɔ wose nyiaa, “Walaŋ wonɔti dinɔɔ yaa bu kei waa kaa yɛɛ baa?” Nawolo nyi be naawɔ nyi, de Gbenɔgyoo Wurubuare nyinmaa gyakaa ɔ dɔɔ nideli.

Sakaria ke kpee nɔɔneŋ lese Wurubuare yele

⁶⁷ Wurubuare moo ɔ felin ŋon do Gyɔn ɔ kya Sakaria man, te ɔ kolosi Wurubuare nombia see nyiaa,

⁶⁸ “De Gbenɔgyoo Wurubuare,
dɛɛ lese n yele nawolo nyi n te kɔŋ kaa lɛɛ
n balan Iseraetena nyee.

⁶⁹ N te fa daa nyeelɛɛre dinaa ŋolo,
ŋon ɔ ba lee n tobaale Defidi duulun man.

⁷⁰ Ngba mena keŋ n be tɛɛ nya
akpenkpenɔgyɔɔra ban ayimɛɛ be doo be
man ya nɛ dɔɔ kolosi see nɛ nyiaa,

⁷¹ waa lɛɛ daa lee de kolala,
na ban boɔ ne naa de sia lan ya nɛ
nyinmaa man.

- 72 N yakowɔ nyi nyan ke wii de naanaɔ waraɲase,
na n ke tɔɔse nɔɔkebakesee ken emɛɛ na
wɔ be bake see nɛ.
- 73 N kaɲa ntam fa de naana Aberaham,
te emɛɛ na e bakewɔ see nyi,
- 74 n ka lese daa lee de kolala nyinmaase man,
na ke yela dɛɛ tale gyɔ de konɔɔ som nen
ken dɔɔ yee gyakolon ya,
- 75 na dɛɛ yɛɛ balan baɲ be gbɛenen tenɛɛ n
siaman,
na baɲ ba wose betan ayimɛɛ ya kelii
deban ken dɛɛ yen nɛ.
- 76 Sakaria ke yako ken pou tan nɛ
te ɔ kolosiwɔ fa bu non nyiaa,
nenɛɛ nyan me bu Gyon,
baa baake nen nyi
- Wurubuare Kpatakpere non
dekpenkpengyɔɔre,
nawolo nyi nyan keta de Gbengyoo non
siaman
na n ke desina ɔ gbɛenen fa e.
- 77 Na n ke yela ɔ balan ka gyen nyi ba sola
Wurubuare te ɔ mo be nombiakumɛɛ
kyɛɛ wɔ na,
baa nyin nyeekeɛɛ.
- 78 Nawolo nyi Wurubuare yɛɛ waraɲasete e,
te ɔ te kpila nyeelɛere non nyi waa kɔɲ kaa
lɛɛ da nyee.
- ɔ kekɔɲ gyae ke yɛɛ nɲba kenmanɛɛ nɛ,
79 kenmanɛɛ kei gyae ka lee adido kɔɲ baɲ pou
be kyaa ditinɛɛ man na yen gbɛenen
man nɛ dɔɔ,

na kawola daa gbεε kpaakpaa kenj dεε ta wosefεerej man.”

⁸⁰ Kenje bu ηon beewo te de Gbenjyoo Wurubuarε moo o felin ηon do o man te o nyinja donj. O kyaawo depampaa dinaa man kaboena wee kenj o ba lese o wose deboo wola Iseraetena ne liiwoo.

2

Yesu kalola wose man nombia

¹ Debanj kenanj man te Roman gyoo dinaa ηon bεε baake e Agustuse ne, faa mmaraa nyi baa kala balan banj pou be kyaa o tεele man ne.

² Kei yena balan kekala gyanjbate, debanj kenj Kireniuse kyaa Romantena gyoo dinaa nawoo man Siria tεele man ne.

³ Lee mmaraa kenj gyoo ηon be faa doo, walanj kamase gyuu o dεε o kaa ηmarase o yele.

⁴ Kenje Gyosefo mo lee Nasarete kenj kyaa Galelia tεele man ne, gyu Betelεhem kenj ke kyaa Gyudia tεele man ne. Betelεhem donoo kei man te ba lola gyoo Defidi. Gyosefo gyuu botoo nawolo nyi o lee gyoo Defidi duulunj man.

⁵ Non na Mεere ηon, ηon na e be yako see nyi baa yala donja ne, gyuu la be kaa ηmarase ba yela. Debanj kenanj man na Mεere dana fulu.

⁶ Ba kekyaa Betelεhem botoo ne te kadoņee kyanja Mεere.

⁷ Kenj be te nyin deni ηoola dasoe kenj man ya doo, be gyue ka gyoo wonembia dedoi man. Botoo te o lola o bu baale gyanjbate te o mo kakyenjbelaase milii e mo e doosi adakaa kenj wonembia ne dii ke man ne man.

*Wurubuarɛ kpilala banj kekolosi na
namensekɛɛlera baale*

⁸ Debanj kenanj man na, namensekɛɛlera baale kyaa njale man benaa na botɔɔ yenanj bee gyee be namense nelim kenanj.

⁹ Botɔɔ te de Gbenjyoo Wurubuarɛ kpilale njolo kaa bɛɛwɔ lee be dɔɔ te de Gbenjyoo Wurubuarɛ gyoorobiiri kenj njalakeewɔ kilisi wɔ, kenjɛ gyakolonj gyoo wɔ.

¹⁰ Kenjɛ Wurubuarɛ kpilale njon yako wɔ nyiaa, “ɛ naa yee ya! ɛ kɛɛ! Me ta mo nombia kpaakpaa njale mee kɔna njon. Nombia kenja gyae ke yɛɛ balan pou gyonj.

¹¹ Nawolo nyi gyenj wee kei nɛ, be ta lola ɛ nyeelɛɛre fa njon gyoo Defidi donɔɔ Betelɛhem man. Njon yena de Gbenjyoo Kristo, (walanj njon Wurubuarɛ be yako see nyi waa kaa lɛɛ ɔ balan nyee nɛ).

¹² Kpene kenj gyae kawola nyi nombia njan mee yako nɛ yɛɛ ampanj yena nyi, ɛ kena kyokyoo njon doo adakaa kenj wonembia ne dii ke man nɛ man, na be ta mo kakyenjbelaase mili e.”

¹³ Debokenanj man te Wurubuarɛ kpilala burum baale kɔnjawɔ kaa kpu na kpilale gyanjbate njon, te be kpee nɔɔnenj lese Wurubuarɛ yele nyiaa,

¹⁴ “Wurubuarɛ njon n kyaa adido,
n gyoorobiiri kaboena nenj.

N wosefɛɛrenj dɛɛkɔnj balan banj
bɛɛ gyoo n sia tɛɛle kei dɔɔ nɛ man.”

¹⁵ Wurubuarɛ kpilala banj ka bese lee be gyanj gyu adido nɛ, namensekɛɛlera banj yako dɔnja

nyiaa, “E fa dee gyu Betlehem, na de kaa kee kpene keŋ be koŋ te de Gbenjgyoo Wurubuaere ba lese wola daa ne.”

¹⁶ Mena doo be yeewo bilen te be gyuuwo te ba ke naa Meeere na Gyosefo na kyokyoo non, na o doo adakaa keŋ wonembia ne dii ke man ne man.

¹⁷ Namensekeelera ban kena kyokyoo non ne, be yako wo mena keŋ Wurubuaere kpilale non be kolosi kyokyoo non wose man nombia fa wo ne.

¹⁸ Nombia nan namensekeelera ban be yako ne, yela balan ban pou boo nyii na ne wose gbirisi wo.

¹⁹ Mona Meeere kyaŋa nombia keŋa pou do o konoo man, na o na gyueŋ ne man nideli.

²⁰ Namensekeelera ban besewo lan, na bee kpee nooneŋ lese Wurubuaere yele lee nan pou boo nyii te boo naa ne doo, nawolo nyi nombia nan pou boo nyii te boo naa ne, kyaawo na nan Wurubuaere kpilale non be yako wo ne.

Be kado Yesu yele

²¹ Weeya gyanaarate keŋ kelii nyi baa kara bu non baala wose ne, ba doo e yele nyi Yesu. Mena yele kei te Wurubuaere kpilale non yakowo nyi baa baake e pete Meeere kyaŋa o fulu.

Gyosefo na Meeere kamo Yesu gyu Gyerusalem

²² Deban keŋ ba ayimee kegberaa weeya nan be gyaŋee ngba mena keŋ Wurubuaere mmaraase nan o be yeli Mosesi be nmarase see nawolo ne, Gyosefo na Meeere moo Yesu gyu

Gyerusalem donɔɔ man be kaa do de Gbenɔgyoo Wurubuare nyinmaa man,

²³ nawolo nyi de Gbenɔgyoo Wurubuare mmaraase ɲan ɔ be yeli Mosesi be ɲmarase see ne ne yako nyiaa, “Bu baale kamase ɲon ɔ naa waa tanɔgbɛɛ lola na, baa mo e ka do de Gbenɔgyoo Wurubuare nyinmaa man.”

²⁴ Kenɛte Gyosefo na Mɛɛre gyuuwɔ ke deesi fa Wurubuare ɲgba mena ken Wurubuare mmaraase ɲan ɔ be yeli Mosesi be ɲmarase see ne yako ne nyiaa, “Baa mo donɔɔ man yaa ɲale man awuluɲna bala deesi ne.”

²⁵ Deban kenan na balee ɲolo kyaa Gyerusalem donɔɔ man ken ɔ yele yɛna Simeɔn. ɔ yɛɛ walaɲ ɲon ɔ gbɛɛneɲ tenɛɛ Wurubuare siaman te ɔ ne yee Wurubuare. Wurubuare felin doo ɔ man te ɔ ne daa wee ken Wurubuare waa kaa lɛɛ Iseraetena nyee ne.

²⁶ Wurubuare felin ɲon lese la wola e nyi, waa naa nyeelɛɛre ɲon de Gbenɔgyoo Wurubuare be yako see nyi waa kɔɲ ne pɛna ɲon Simeɔn ka yeɲ.

²⁷ Wurubuare felin ɲon yela Simeɔn gyuu Wurubuare ɔsom deni dinaa ken man. Gyosefo na Mɛɛre ka mo be bu Yesu ɲon kɔɲ be kaa do de Gbenɔgyoo Wurubuare nyinmaa man, ɲgba mena ken Wurubuare mmaraase ɲan ne yako ne,

²⁸ te Simeɔn tee ɔ nyinmaase lɛɛ bu ɲon te ɔ lese Wurubuare yele nyiaa,

²⁹ “De Gbenɔgyoo Wurubuare, nombii ken n be yako see ne n te di ke dɔɔ.

Mena doo nyan ke tale lo n tobaale gbɛɛ
wosefɛɛɛɛɛɛɛɛɛ man.

³⁰ Nawolo nyi man gbagba ta mo me sibii naa
nyeelɛɛɛɛɛɛɛɛɛ n non n be kpili nɛ,

³¹ n kpila e nyi waa kɔɛ na balan pou kena
e.

³² Non yɛna kenmanjɛɛ ken
gyae ke yela ban boɔ yɛɛ Iseraetenawɔ ya
nɛ,

kena n gbɛɛɛɛɛɛɛɛɛ na baa lese n balan
Iseraetena yele.”

³³ Simeon noowoya nan ɔ be yako lee be bu non
wose man nɛ, doo bu non ɔ kya na ɔ naa noo.

³⁴ Kenjɛ Simeon fanewɔ fa wɔ nyi Wurubuarɛ
waa hiraa wɔ te ɔ yako bu non ɔ naa Mɛɛɛɛ
nyiaa, “Wurubuarɛ lese na bu kei. Iseraetena
burum ban baa bɛɛ e na baa naa diyem, te ban
mo baa lɛɛ e di na baa nyin nyeedon. Bu kei
waa yɛɛ Wurubuarɛ gbagba tobaale, mona
balan baa koro sen tia e,

³⁵ na ka lese nan balan burum na gyuen nɛ pou
deboɔ. Te nyan Mɛɛɛɛ n kena diyem nɛgba sila
te ba moowɔ soɔ nen n konoo man nɛ.”

Ana kekolosi lee Yesu wose man

³⁶ Alo kegyia nolo kyaawɔ non bɛɛ baake e
nyi Ana. ɔ yɛɛ Wurubuarɛ dekpenkpenngyɔɔɔɔɔɔɔɔɔ
e te ɔ kya yele yɛna Fanuwɛli. Fanuwɛli kei lee
Asa dekpanalan man. Ana kei yalawɔ te non na
ɔ baale kyaawɔ kulutoonen nyetooro, te ɔ baale
yɛnawɔ yela e.

³⁷ Te ɔ kyaawɔ lialo man kulutoonen
sononaara na anaara (84). Nelim na ka weese

pou na ɔ kyae Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ɔ ne bake ɔ nɔɔ fane.

³⁸ Simeon keɛ kolosi nɛ, te ŋon Ana mɔ kɔŋawɔ. ɔ fanewɔ fa Wurubuarɛ karan, te ɔ kolosiwɔ lee bu ŋon wose man fa balan ban bɛɛ daa nyeelɛɛre ŋon waa kɔŋ kaa lese Gyerusalemtena lee ba diyem man nɛ.

³⁹ Gyosefo na Mɛɛre keyɛɛ kpene kamase tan ŋgba mena keŋ de Gbengyoo Wurubuarɛ mmaraase ŋan nawolo nɛ, ba besewɔ gyu be dɛɛ Nasarete keŋ kyaa Galelia tɛɛle man nɛ.

⁴⁰ Bu ŋon beewɔ yɛɛ don te ɔ sia karawɔ nideli, te Wurubuarɛ moo ɔ bɛɛɛ boele e.

Yesu kegyu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa man

⁴¹ Kulutoo kamase nɛ, Yesu ɔ kya na ɔ naa ne gyu Gyerusalem ke di ba nyeekelɛɛwee dinaa keŋ.

⁴² Yesu ke di kulutoonen kufu ala nɛ, be gyuu Gyerusalem be kaa di ba nyeekelɛɛwee dinaa kei ŋgba mena keŋ bɛɛ tan gyu nɛ.

⁴³ Be ke di wee keŋ tan bese beɛ gyu nɛ, Yesu dɔɔwɔ Gyerusalem botɔɔ mɔna ɔ kya na ɔ naa ta gyem ya.

⁴⁴ Na ban gyeŋ nyi ɔ kpue na be balan dikpii keŋ mena dɔɔ be tɛɛwɔ wee debiliŋ pou, pɛte ba gyoo e kekɛo be tebia na ba lonɔtona man.

⁴⁵ Keŋ ba te naa e ya dɔɔ, ba besewɔ gyu Gyerusalem donɔɔ man be kaa keo e.

⁴⁶ Ka weeya atoorote te ba ke naa e Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man na ŋon na Gyudatena mmaraa wolala ban kyaa la. ɔ ne tei be nombia, na ŋon mɔ ne bɔɔse wɔ nombia.

47 Mena kenj ɔ ne nyii nombia ñan asee na mena kenj ɔ ne tira ñe nɔɔ fa wɔ ne, doo ban pou be tei ne nɔɔ.

48 Ɔ kya na ɔ naa ke gyu kena e botɔɔ ne, ba wose gbirisi wɔ. Kenje ɔ naa boose e nyiaa, “Me bu, weera te n yee daa mena? Kee, daa na n kya sia te yee, de donje de keo neñ.”

49 Botɔɔ te Yesu boose wɔ nyiaa, “Weera doo te e ne keo man? E ba gyeñ nyi kaboena nyi maa kyaa me kya dee yee?”

50 Mɔna ɔ kya na ɔ naa te nyii kpene kenj ɔ be yako wɔ ne asee ya.

51 Botɔɔ te Yesu korowɔ sila wɔ gyu Nasarɛte donɔɔ man, te ɔ nyii ɔ kya na ɔ naa dei. Ɔ naa moo nombia kenja pou do ɔ konɔɔ man, na ɔ na gyueñ ñe man nideli.

52 Yesu beewɔ nideli te ɔ sia karawɔ kpu, te ɔ gyoo Wurubuarɛ na balan pou sia.

3

Gyon Wurubuarɛ lonjɔɔre ke desina gbɛɛ fa Yesu kekɔñ

Mateo 3:1-12; Maake 1:1-8

1-2 Deban kenj Sakaria bu Gyon see ɔ kyaa depampaa dinaa kenj man ne, Wurubuarɛ kolosiwɔ fa e nyi waa gyu kekolosi Wurubuarɛ nombia fa balan. Deban kenaj na gyoo dinaa Kaesa Tiberiuse ke di gyoori Roman teelee doo kulutooneñ kufu anonje man kenaj, na Pontiose Pilato ne diina gyoori Gyudia teelee doo. Herode mo ne diina gyoori Galelia teelee doo, te ɔ naabu Filipo mo ne diina gyoori Iturea na

Tirakonitise tæelese dɔɔ, te Lisaniase mɔ ne di gyoori Abilene tæele dɔɔ. Na Ana na Kaifase mɔ yena Wurubuare saese kegyiise Gyerusalem donɔɔ man.

³ Kenje Gyɔn tæwɔ donɔɔse ñan ñe kyaa Gyɔɔdan boo nɔɔman ñe pou dɔɔ ɔ ne kolosi nyiaa, “E kyækee lee ε gbæeneɲ kumæε man na ε ke kɔɲ Wurubuare gyaɲ, na waa mo ε nombiakumæε pou kyæε ñon.”

⁴ Ngba mena keɲ Wurubuare dekpenkpenɲgyɔɔre ñon bæε baake nyi Yesaya be ñmarase ɔ tɔne man lee Gyɔn wose man ñe nyiaa,

“Nɔlo ne fae yeesa depampaa dinaa man nyiaa,
ε desina de Gbenɲgyoo gbæeneɲ,
na ε ke yela ɔ gbæeneɲ pou ka tenee.

⁵ E tɔ bonɔbii kamase
na ε ke yelee bulase na bulasebia pou,
na ña ke doo kyækyæε.

E tenee gbæeneɲ ñan be gokii ñε,
na ε ke kyalase gbæeneɲ ñan ña be kyalasεε
ya ñε.

⁶ Keɲa pou wole na,
balan pou baa naa nyeelεεre ñon
Wurubuare ba lese nyi ɔ kaa lee daa ñε.”

⁷ Balan burum kɔɲawɔ Gyɔn gyaɲ nyi waa sɔ wɔ Wurubuare lon te ɔ boɔse wɔ nyiaa, “Emεε ban ε dana nombiakumæε ngba doma ñε, amɔte faree na ñon nyi yaa yeu lee Wurubuare ban dinaa keɲ gyaε kekɔɲ balan dɔɔ ñε man?

⁸ E yeε nombia kpaakpaa ñan nawolo nyi ε te kyækee lee ε gbæeneɲ kumæε man ñε. E na yeε ya agyueɲ nyi keɲ ε yeε Aberaham ɔ

naanasewɔ dɔɔ te Wurubuarɛ lɛɛ nɔn ya. Mɛɛ yako nɔn nyi Wurubuarɛ waa tale yela boya adonj kenja ka bese naanase fa Aberaham.

⁹ Wurubuarɛ te desina ɔ debeɲa see waa tunjii daase lo, mena dɔɔ danj kamase kenj bɛɛ se bia kpaakpaa ya na, waa tunj ke lo na baa keretii ke do boalan man.”

¹⁰ Botɔɔ te balanj dikpii kenj boɔse Gyɔn nyiaa, “Akpa mena na, wonj te kaboena nyi dɛɛ yɛɛ?”

¹¹ Kenj te Gyɔn tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Nyanj nɔn n dana kegbase ala na, mo dokolonj fa nɔn ɔ be tanj ya nɛ, te nyanj nɔn mo n dana weenɛɛ na, fa nɔn ɔ be tanj ya nɛ.”

¹² Lempoolɛɛra baale mo kɔɲawɔ nyi Gyɔn dɛɛ sɔ wɔ Wurubuarɛ lonj te be boɔse e nyiaa, “De Gbenjyoo, wonj te kaboena nyi daa mo dɛɛ yɛɛ?”

¹³ Kenj te Gyɔn tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “ɛ na lɛɛ kɔba kela kenj kaboena nyi yaa lɛɛ nɛ ya.”

¹⁴ Yoonɔɔtena baale mo boɔse e nyiaa, “Daa mo de? Wonj te kaboena nyi dɛɛ yɛɛ?” Kenj te Gyɔn yako wɔ nyiaa, “ɛ na mo siadonj leo njolo kɔba ya, yaa ɛ na mo nombiakumɛɛ gyakaa njolo dɔɔ ya. ɛ yela kɔba kenj bɛɛ tɔ nɔn nɛ ka gyoo ɛ sia.”

¹⁵ Lee mena kenj balanj banj ne daa nyeeɛɛɛɛ nɔn Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔɲ dɔɔ nɛ, walanj kamase yɛɛ wa agyuenj nyi Gyɔn yena nyeeɛɛɛɛ nɔn.

¹⁶ Kenj te Gyɔn tiranɔɔ fa be popou nyiaa, “Manj dɔɔ lonj te mɛɛ mo sɔ nɔn Wurubuarɛ lonj, mona nɔn ɔ kela manj nɛ waa kɔɲ kenj manj tekaboe gba nyi maa bunj booli ɔ nkyokota

ηmeesen koran gba ya. Non dɔɔ Wurubuarɛ felin na boalan, te waa mo sɔ ηon Wurubuarɛ lon.

¹⁷ Ɔ dana ɔ pampaa ɔ nyinmaa man waa mo feefu wa amola, na waa lese amola bia ηan do ɔ kpee man, na waa kuu wura ηan ka do boalan ken bɛɛ yem ya nɛ man.”

¹⁸ Kenɛte Gyɔn tɛɛwɔ gbɛɛnenɛn burum dɔɔ kolosi Wurubuarɛ nombia fa wɔ, te ɔ doo wɔ kakyenɛn nyi baa kyɛɛkee lee be gbɛɛnenɛn kumɛɛ man.

¹⁹ Gyɔn lese nombiakumɛɛ burum ηan Herode ηon ɔ senɛɛ Romantena gyoo dinaa nawɔɔ man be yɛɛ nɛ si e, na mena ken ɔ be lɛo ηon gbagba ɔ kegyia wɛɛle Herodia yala nɛ.

²⁰ Te nombiikum ken Herode be yɛɛ tɔ nɔɔ koran yena nyi, ɔ yela be kyanɛa Gyɔn ke tɔ deni.

Yesu Wurubuarɛ lonkeso

Mateo 3:13-17; Gyɔn 1:31-34; Maake 1:9-11

²¹ Gyɔn ke sɔ balan dikpii ken Wurubuarɛ lon tan nɛ, ɔ sɔɔ Yesu mɔ Wurubuarɛ lon. Ɔ ke sɔ e tan na te Yesu moowɔ ɔ ne fane. Botɔɔ te adido torowɔ,

²² kenɛte Wurubuarɛ felin ηon moo duwulun dinɔɔ te ɔ kaa gyakaawɔ Yesu dɔɔ. Botɔɔ te be nyii nɔɔwoya ηaale lee adido nyiaa, “Nyaη yena me bu ηon mɛɛ gyae nen lee me konɔɔ man, te n na gyoo me sia nideli.”

Yesu ɔ naanaɔ

²³ Deban ken Yesu be fi ɔ tom keyɛɛ aseɛ nɛ, na ɔ te di ηgba kulutoonenɛn sao na kufu nɛ, na

balan na gyuen nyi Yesu yεε Gyosefo bu dalolasa e.

Gyosefo ɔ kya yena Heli,

²⁴ Heli mo ɔ kya yena Matati,
te Matati mo ɔ kya yena Lewi.

Lewi ɔ kya yena Melki
te Melki mo ɔ kya yena Yanai
te Yanai ɔ kya yena Gyosefo.

²⁵ Gyosefo ɔ kya yena Matatia,
te Matatia ɔ kya yena Amose
te Amose ɔ kya yena Nahum
te Nahum mo ɔ kya yena Esili,
te Esili ɔ kya yena Nagai.

²⁶ Nagai ɔ kya yena Maati
te Maati mo ɔ kya yena Matatia,
te Matatia ɔ kya yena Semeni
te Semeni ɔ kya yena Gyoseki
te Gyoseki ɔ kya yena Gyoda.

²⁷ Gyoda ɔ kya yena Gyoana
te Gyoana ɔ kya yena Resa
te Resa ɔ kya yena Sorobabeli,
te Sorobabeli ɔ kya yena Selateli
te Selateli ɔ kya yena Neri.

²⁸ Neri mo ɔ kya yena Meliki
te Meliki mo ɔ kya yena Adi.
Adi ɔ kya yena Kosam
te Kosam mo ɔ kya yena Elemadam
te Elemadam mo ɔ kya yena Eri.

²⁹ Eri ɔ kya yena Gyosua
te Gyosua mo ɔ kya yena Eliasa
te Eliasa ɔ kya yena Gyorim
te Gyorim ɔ kya yena Matati
te Matati mo ɔ kya yena Lewi.

³⁰ Lewi ɔ kya yena Simeon
te Simeon ɔ kya yena Gyuda,
te Gyuda ɔ kya yena Gyosefo
te Gyosefo ɔ kya yena Gyonam,
te Gyonam ɔ kya yena Eliakim.
³¹ Eliakim ɔ kya yena Melea
te Melea ɔ kya yena Mena.
Mena ɔ kya yena Matata
te Matata mɔ ɔ kya yena Natan,
te Natan mɔ ɔ kya yena Defidi.
³² Defidi ɔ kya yena Gyese
te Gyese mɔ ɔ kya yena Obedi.
Obedi ɔ kya yena Boase
te Boase ɔ kya yena Salimon,
te Salimon mɔ ɔ kya yena Nason.
³³ Nason ɔ kya yena Aminadabo
te Aminadabo ɔ kya yena Adimi,
te Adimi mɔ ɔ kya yena Arini
te Arini ɔ kya yena Heseron
te Heseron mɔ ɔ kya yena Peresi,
te Peresi ɔ kya yena Gyuda.
³⁴ Gyuda ɔ kya yena Gyekopo
te Gyekopo ɔ kya yena Asiki
te Asiki ɔ kya yena Aberaham,
te Aberaham mɔ ɔ kya yena Tera
te Tera ɔ kya yena Nahɔ.
³⁵ Nahɔ mɔ ɔ kya yena Serugi
te Serugi ɔ kya yena Rewu,
te Rewu ɔ kya yena Pelegi
te Pelegi mɔ ɔ kya yena Eberi,
te Eberi mɔ ɔ kya yena Sela.
³⁶ Sela ɔ kya yena Kainan
te Kainan mɔ kya yena Afahade

te Afahade mo o kya yena Sem,
te Sem mo o kya yena Nowa,
te Nowa mo o kya yena Lamεke.

³⁷ Lamεke o kya yena Metusala
te Metusala mo o kya yena Enoke,
te Enoke mo o kya yena Gyaredi
te Gyaredi mo o kya yena Mahalali,
te Mahalali mo o kya yena Kainan.

³⁸ Kainan mo o kya yena Enose
te Enose mo o kya yena Sεete,
te Sεete o kya yena Adam,
te Wurubuarε mo yεena Adam.

4

Ɔbonsam kekεεse Yesu *Mateo 4:1-11; Maake 1:12-13*

¹ Yesu ka lee Gyoodan boo ken man ne, na Wurubuarε felin doo o man nideli. Te Wurubuarε felin non yela Yesu gyuu depampaa dinaa daale man,

² botoo te obonsam kaa kεεse e weeya soηola. Weeya nenan man pou na o ta mo kolo daa o noo ya. Te weeya nenan kesi ne, tanam kyanja e nideli.

³ Botoo te obonsam yako e nyiaa, “Akpa nyan yena Wurubuarε bu non na, yela boe kei ka bese weenεε.”

⁴ Kenje Yesu tiranoo fa e nyiaa, “Wurubuarε nombia anmarasen see ne yako daa nyiaa, na weenεε kaagen ne gyae la ke fa walan nyeedon ya.”

⁵ Botɔɔ te ɔbonsam moo Yesu gyu bula dinaa daale nyee dɔɔ, te ɔ lese tɛele keɪ dɔɔ gyoorobiiri pou wola e karatete dokolonj.

⁶ Kenje ɔ yako Yesu nyiaa, “Maa mo gyoorobiiri na abɔɔ nya anan kenja pou donj do n nyinmaa man na n ke di ne dɔɔ. Nawolo nyi be ta mo ne popou fa manj, mena dɔɔ maa tale mo na fa walanj kamase non mee gyae.

⁷ Mena dɔɔ nyi akpaa n buɲ me nawɔɔtɛɛ som manj na, abɔɔ kenja pou gyae ka bese n wui.”

⁸ Kenje Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Wurubuarɛ nombia anmarasenj see ne yako daa nyiaa, De Gbenjgyoo Wurubuarɛ waagenj te kaboena nyi nya buɲ na n ka som e.”

⁹ Botɔɔ te ɔbonsam moo Yesu gyu Gyerusalem donɔɔ man te ɔ mo e gyu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa kenj nyee man adido adido te ɔ yako e nyiaa, “Akpaa nyanj yɛna Wurubuarɛ bu non na, funj n wose lee kebo ke lo tɛele man,

¹⁰ nawolo nyi Wurubuarɛ nombia anmarasenj see nan ne yako daa nyi,

‘Nyanj dɔɔ Wurubuarɛ waa kpila ɔ kpilala na be kaa gyee neɲ nideli,

¹¹ na baa kolee neɲ kenj nyi, n be gyae n ka mo n nae gyɔ na boe koranj gba ya.’ ”

¹² Kenje Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Wurubuarɛ nombia anmarasenj see na bese yako daa nyiaa, ‘Na keese n Gbenjgyoo Wurubuarɛ non kee ya.’ ”

¹³ Deban ken obonsam be keese e kina tan ne, o tinaa Yesu yela pe kelii deban ken waa bese nyin gbese wole bela.

*Yesu kefi o tom keyee ase Galelia teele man
Mateo 4:12-17; Maake 1:14-15*

¹⁴ Wurubuare felin non yela Yesu besewo gyu Galelia teele man, te o wose man nombia yaaseewo teele kenan pou doo.

¹⁵ Yesu teewo wola Gyudatena osom denee man, te walan kamase kelee e.

*Ba kebee Yesu Nasarete donoo man
Mateo 13:53-58; Maake 6:1-6*

¹⁶ Yesu gyuuwo Nasarete botoo ken boo keele e ne, te Gyudatena kefeefowee kelii ne, o gyuuwo Gyudatena osom deni man ngba mena ken o ne tan yee ne. Kenje o korowo sen nyi waa kala Wurubuare nombia nan,

¹⁷ botoo te ba moo Wurubuare dekenkpenjyooze Yesaya tone fa e. O gyuuu tone ken te o kala botoo ken boo nmarase nyiaa,

¹⁸ “De Gbenjyoo Wurubuare felin doo me man, nawolo nyi o ta lese man see nyi maa kolosi o nombia kpaakpaa nan fa ayematena.

O te kpila man nyi maa yako yoo gbenja nyi Wurubuare waa lese wo lee be gbenjiri man, na maa yako siayelssatena nyi be sia gyae ke gyuuu, na ban mo bee wuritii wo ne ke nyin ba wose,

¹⁹ na maa yela balan pou ka gyen nyi, deban ken de Gbenjyoo Wurubuare waa kaa lee o balan nyee ne ta benaa.”

20 Kenje Yesu boɔ tɔne kenj te ɔ besena ke fa tobaale ɲon ɔ ba mo ke fa e ne, te ɔ tisiwo kyaa. Balan ban pou be kyaa bo ɔsom deni kenj man ne, fee be sia bee kee e ne fee.

21 Botoo te Yesu yako wo nyiaa, “Gyen wee kei ne, Wurubuaɛ nombia ma akalan kenja te kon mena emee gbagba e siaman ɲgba mena kenj e be nyii moo kale ne.”

22 Nombia kpaakpaa ɲan Yesu be yako ne, doo balan ban pou boɔ gyanee botoo ne noo te be keee e. Kenje be boose donja nyiaa, “Na Gyosefo bu ɲon yaa yee?”

23 Kenje Yesu yako wo nyiaa, “Ma gyen nyi e ke gyo man dudu kei nyi ‘Nyan ɲon n ne kyɔ balan ne, kyɔ n wose na dee kee.’ Te e ka bese yako man nyi, ‘Gyakolon nombia ɲan doo nyii n be yee Kapanum donoo man ne, yee ɲa nyan gbagba n donoo man kebo mo na dee kee.’ ”

24 Yesu besewo yako wo kpu nyiaa, “Ampan yaa mee yako ɲon nyi Wurubuaɛ dekenjkenjgyooɛ ɲolo be kyaa kenj bee lee e ɲon gbagba ɔ dee ya.”

25 Ampan yaa mee yako ɲon nyi, deban kenj Wurubuaɛ dekenjkenjgyooɛ Elia be kyaa ne, na liala burum kyaa Iserae teelee doo, mona deban kenj oga ba sem kulutooneɲ atooro na yaale, te tanam dinaa be yale teelee kenj pou doo ne,

26 Wurubuaɛ te kpila Elia nyi waa gyu ke kyɔ be man ɲolo ya. ɔ kpila e bo gyu lialo ɲon ɔ te yee Iserae alo e ya, te ɔ kyaa Sarefate donoo kenj kyaa Sidon teelee man ne gyanj.

²⁷ Wurubuare dekenkenpenkyoore Elisa mo ke kyaa ne, na akuntuntena burum kyaa Iserae teelee doo mona Wurubuare te kyoo be man nolo ya. Siria baale Naaman non waagen te oo kyoo.

²⁸ Balan ban pou be kyaa Gyudatena osom deni ken man kenyii nombia kena ne, ba gyenja ban nideli.

²⁹ Botoo te balan ban korowo gyu ke kyan Yesu wonnee e lee donoo ken man, te ba moo e gyu bula ken doo donoo ken gyakaa ne nyee man, nyi baa fun e ke lo delokotoo ken man.

³⁰ Mona Yesu moowo balan ban pou nsana nsana te oo lanawoo.

*Yesu kegegi felinkum lee balee nolo man
Maake 1:21-28*

³¹ Yesu gyuuwo Kapanum donoo ken ke kyaa Galelia teelee man ne man. Te Gyudatena kefeefowee kelii na, oo gyuuwo ka wola wo Wurubuare nombia.

³² Yesu kawola ken doo balan ban pou noo, nawolo nyi oo ne gyoo oo konoo wola ngba walan non oo dana don nombia nan oo na wolo ne doo ne.

³³ Na balee nolo kyaa Gyudatena osom deni ken man ken felinkum doo oo man. O fae yeesa kenken nyiaa,

³⁴ “Nyan Yesu Nasarete baale, won yaa n ne gyae de gyan? N konae n kaa wolee daa? Ma gyen nej nyi nyan yena Wurubuare walan non ayimee be doo n man ya ne.”

³⁵ Botoo te Yesu yase oo sia yako felinkum ken nyiaa, “Wu n noo, na n ka lee oo man.” Kenje

feliŋkum keŋ fuŋa balee ŋon lo balan baŋ pou siaman te ka leewo o man lan, mona balee ŋon te gooli ya.

³⁶ Nombii kei doo balan baŋ pou noo te be boose doŋa nyiaa, “Won kawola yena kei? O na mo don kolosi fa feliŋkumεε na ηεε lee balan man.”

³⁷ Keŋte Yesu wose man nombia yaaseewo gyu debiise ŋan ŋa benaa na botoo ne pou man.

Yesu kekyo balan burum kaweesee
Mateo 8:14-17; Maake 1:29-39

³⁸ Yesu ka lee Gyudatena osom deni keŋ man na, te o gyuuwo Simoŋ deε. O ke gyu botoo na Simoŋ wa awu doo o na wee kpaŋalan. Keŋte be waase Yesu nyi waa kyoo e kawee fa wo.

³⁹ Botoo te o ka seŋawo alo ŋon yenaŋ te o fae kpaŋalan keŋ, te o kawee keŋ taŋawo. Debokenaŋ man te alo ŋon korowo kyaa te o keε be doo.

⁴⁰ Kelii balinoo ne, balan burum moo kaweesetena baŋ beε wee kaweesee kpookpoo ne koŋ Yesu gyaŋ, te o moo o nyinmaa gyakaa kaweeete kamase doo te o kyoo wo.

⁴¹ Feliŋkumεε mo leewo balan burum man na ηεε fae yeesa nyi, “Nyaŋ yena Wurubuaε bu ŋon.” Mona o fae ŋa keŋ o te fa ŋa gbεε ŋa ke kolosi ya, nawolo nyi ŋa gyeŋ nyi ŋon yena Kristo, nyeeleεre ŋon Wurubuaε be yako see nyi waa koŋ ne.

Yesu kolosi nombia burum Galelia teεle man

⁴² Tεε kena nε, Yesu wɔŋa ɔ wose lee yenan. Botɔɔ na balan ban te fiasεε bεε keo e. Ba kena e nε, ba te fa e gbεε waa lee be gyan ya.

⁴³ Mɔna ɔ yako wɔ nyiaa, “Kaboena nyi maa kolosi Wurubuarε gyoori kenj wose man nombia kpaakpaa ŋan fa donɔɔse akanj ŋan mɔ, nawolo nyi kenj dɔɔ te Wurubuarε kpila manj.”

⁴⁴ Mena dɔɔ Yesu tεewɔ kolosi Wurubuarε nombia Gyudatena ɔsom denεε man Galelia tεεle dɔɔ pou.

5

Yesu kebaake ɔ kaseela gyangba nyibanj banj
Mateo 4:18-22; Maake 1:16-20

¹ Wee daale Yesu ka senj Genesareti boo nɔɔman nε, balan burum kaa yilaawɔ kilisi e bee nyii Wurubuarε nombia.

² Kenje ɔ naa agbelese ala boo kenj nɔɔman, na kpεε kyanjara banj ta lee bεε faafo ba asawuse.

³ Yesu gyoowɔ degbele kenj daale man, kenj ke yεε Simɔn wui nε. Te ɔ yako e nyi waa tεese e gyu lonj kenj man kyomii. Yesu kyaawɔ degbele kenj man botɔɔ te ɔ wola balan dikpii kenj Wurubuarε nombia.

⁴ ɔ kekolosi tanj nε, ɔ yako Simɔn nyiaa, “E saa gyu lonj kenj nsana nsana botɔɔ kenj dana siilinj nε, na ε ke lo ya asawuse ŋan na ε ke kyanj kpεε.”

⁵ Botɔɔ te Simɔn tiranɔɔ nyiaa, “De Gbenjgyoo, da te yεε tom nelim pou da te kyanj kolo ya! Mɔna kenj nyanj be yako dɔɔ, dεε lo da asawuse.”

⁶ Ba ke lo ba asawuse ñan ne, be kyaña kpee burum keñ nyi ba asawuse ñan ne lee gbɛɛ ñe ke tirii.

⁷ Mena doo be baake be tebia bañ be doo degbele daale man ne nyi be kaa kyɔ wɔ. Ba kekɔñ ne, be kaa lese kpee wulu agbelese ala ñan pou keñ nyi, ñe lee gbɛɛ nafa ñe ke munu.

⁸ Simɔn Pita kena kpene keñ be kɔñ ne, ɔ bunawɔ ɔ doona doo Yesu siaman yako e nyiaa, “Lee me gyañ, me Gbenjyoo! Me yee nombiakumɛyɛere e.”

⁹ Nawolo nyi lee kpee burum bañ boɔ kyam ne doo, doo ñon na ɔ tebia bañ pou noɔ.

¹⁰ Mena mo te doo ɔ tebia Sebedeo bia Gyemisi na Gyɔn bañ bañ na wɔ ne yee tom ne noɔ. Botɔɔ te Yesu yako Simɔn nyiaa, “Na yee ya, lee gyɛñ ne gyu ne, balan te maa yela n ke kyañ.”

¹¹ Mena doo ba ke saa ba agbelese ñan kɔñ dekenken doo ne, be tinaa kpene kamase yela botɔɔ te be sila Yesu lañ.

Yesu kekyɔ akuntunte ñolo kawee

Mateo 8:1-4; Maake 1:40-45

¹² Yesu kekyaa donɔɔse ñan daale man ne, balee ñolo kɔñawɔ keñ kaweyayam te di ɔ wose pou. ɔ kena Yesu ne, ɔ kaa bunawɔ ɔ nawɔɔtɛ waase e nyiaa, “Me Gbenjyoo, akpaa n ne gyae na nyan ke tale kyɔ mañ kawee.”

¹³ Botɔɔ te Yesu tenee ɔ nyinmaa tina e te ɔ yako nyiaa, “Mɛɛ gyae, n kawee dɛɛ tañ.” Debokenañ man te balee ñon kawee tañawɔ.

14 Kenje Yesu tɔɔ e kiinj nyi, “Na yeli walaŋ na walaŋ ke nyii ya, mɔna mo n wose gyu kawola Wurubuarɛ sae ŋon, na n ke deesi ŋgba mena keŋ Mosesi ba wola ŋon nɛ, na kedi adanseɛ fa walaŋ kamase nyi n kawee te taŋ.”

15 Mɔna nenɛɛ gba te Yesu wose man nombia yaaseewɔ gyu yenaŋ kamase, te balaŋ burum kɔŋawɔ be kaa nyii e na waa kyɔ wɔ be kaweeɛe.

16 Mɔna Yesu ne kyaa wɔŋ ɔ wose lee yenaŋ gyu kefane.

*Yesu kekyɔ yenaŋ dayeŋasate ŋolo kawee
Mateo 9:1-8; Maake 2:1-12*

17 Wee daale Yesu keɛ wolo nɛ, na Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala baŋ bɔɔ lee Galelia na Gyudia tɛɛlese man, na Gyerusalem donɔɔ man nɛ, baale kyaa botɔɔ. Debaŋ kenaŋ na, de Gbenjyoo Wurubuarɛ donj doo Yesu man keŋ waa tale mo kyɔ kaweeɛe.

18 Te balaŋ baale seele walaŋ ŋon ɔ yenaŋ ba yem nɛ dofoŋɔŋ dɔɔ kɔŋ, na bɛɛ gyae gbɛɛ na baa mo e gyoo dekpɔŋalaŋ keŋ man ka see Yesu siaman,

19 mɔna be te nyinj gbɛɛ mo e ta denanɔɔ man ya, nawolo nyi balaŋ boe. Mena dɔɔ ba gyeŋawɔ gyu deni keŋ nyee dɔɔ te be wolee yenaŋ daale, te be tisinaa e na ɔ dofoŋɔŋ keŋ pou dɛɛdɛɛ see Yesu siaman balaŋ baŋ nsana nsana.

20 Yesu kena mena keŋ bɔɔ lɛɛ e di nɛ, ɔ yako kaweeɛe ŋon nyiaa, “Me gyoo, me ta mo n nombiakumɛɛ pou kyɛɛ neŋ.”

21 Botɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala na Farasiitena ban fiasɛɛ bɛɛ bɔɔsɛ dɔŋa nyiaa, “Walaŋ wonŋi yaa kei te ɔ na mo ɔ wosɛ kɛɛsɛ na Wurubuare mena? Lee Wurubuare wɔle na amɔ kyaa la keŋ waa tale mo dukum kyɛɛ?”

22 Na Yesu gyɛŋ kpene keŋ bɛɛ gyuenɛ nɛ te ɔ bɔɔsɛ wɔ nyiaa, “Wonɔ dɔɔ te ɛ na gyuenɛ keŋa ɛ nyeyɛa man?”

23 Nombia keŋa man wonŋi wɔla na keyako? ‘Me ta mo n dukum kyɛɛ nen,’ yaa ‘Koro seŋ na n ke ta?’

24 Mɔna mɛɛ gyae ɛ ka gyɛŋ nyi maŋ Deniwalaŋ Bu dana donɛ tɛɛle kei dɔɔ nyi maa mo dukum kyɛɛ. Mena dɔɔ ɔ yako kawɛɛte ŋon nyiaa, Koro seŋ, gate n dofoŋon na n ke ta gyu n dɛɛ!”

25 Debokenaŋ man te kawɛɛte ŋon korowɔ seŋ ɔ nawɔɔ dɔɔ be siaman te ɔ gate ɔ dofoŋon keŋ dɔɔ ɔ doo nɛ, te ɔ laŋa ɔ dɛɛ. ɔ ne gyu na ɔ na lese Wurubuare yele.

26 Nombia keŋa doo balanɛ ban pou nɔɔ nideli te ba lese Wurubuare yele. “Gyakolonɛ gyoo wɔ te be yakowɔ nyiaa, gyɛŋ dɔɔ da te naa nombia ŋan te kɔŋa ta see ya.”

Yesu ke baake Lewi
Mateo 9:9-13; Maake 2:13-17

27 Nombia keŋa wɔle nɛ Yesu leewɔ te ɔ ke naa lempoolɛɛre ŋolo ŋon bɛɛ baake e nyi Lewi nɛ, na ɔ kyaa ɔ lempoo deɛɛ man. Keŋte Yesu yako e nyiaa, “Koro sila maŋ.”

28 Debokenaŋ man te Lewi tinaa kpene kamase yela te ɔ korowɔ sila Yesu.

29 Kenje Lewi moo Yesu gyu ñon Lewi dæe te ɔ ke saa e weeneε ampañ ampañ. Lempoolεera burum na balan yakaa nyiban kɔñawɔ kaa di bom na wɔ.

30 Botɔɔ te Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala bañ bɔɔ lee Farasiitena dikpii ken man ne ñorokoteewɔ bɔɔse Yesu kaseela bañ nyiaa, “Weera dɔɔ te emεε na lempoolεera na nombiakumεεyεera ne dii te ε ne nyɔɔ bom?”

31 Kenje Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Kaweasetena te kaboena nyi baa kyɔ wɔ kawee. Bañ bɔɔ na wee ya ne dɔɔ, bɔɔ ne hia kawee kekyɔ ya.

32 Ma te kɔñ nyi me kaa baake balan bañ be gbεeneñ wulaa tenεε Wurubuare siaman ne ya, mɔna me kɔñae me kaa baake nombiakumεεyεera na baa kyεεkee lee be gbεeneñ kumεε man na baa kɔñ Wurubuare gyañ.”

Ba ke bɔɔse Yesu nɔɔkebake wose man nombia Mateo 9:14-17; Maake 2:18-22

33 Kenje be yako Yesu nyiaa, “Gyɔn Wurubuare lonɔɔre ñon silala ne kyaa bake be nɔɔ fane, te mena mɔ yaa Farasiitena silala mɔ ne yeε. Mɔna nyan wui kɛwɔ dɔɔ beε dii bεε nyɔɔ debañ kamaε.”

34 Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “E ke tale yela balan bañ be kyaa alowɔletεε ne ke bake be nɔɔ ken alowɔle baale kyaa be gyañ?

35 Mɔna debañ daale gyae kekɔñ ken baa mo alowɔle baale ñon lee be gyañ. Mena weeya ñenan man te baa bake be nɔɔ.”

³⁶ Ken̄te Yesu gyoo wɔ dudu kei nyiaa, “Nolo bɛɛ kara kanyaŋ wɔle mo taa kakyen̄gbelaa keŋ ba yem nɛ ya. Akpaa ɔ yɛɛ mena na ɔ te wɔlɛɛ kanyaŋ wɔle keŋ, nawolo nyi kanyaŋ wɔle keŋ be gyae ke kyaa na bene keŋ ya.

³⁷ Mena mo te nolo bɛɛ mo solon̄ wɔle do wonembu tɔne ogele bene man ya. ɔ yɛɛ mena na solon̄ wɔle keŋ gyae ke tao wonembu tɔne ogele keŋ lii na solon̄ keŋ ke leki, na wonembu tɔne ogele keŋ mo ke wɔlɛɛ.

³⁸ Mena doo kaboena bo nyi baa mo solon̄ wɔle do wonembu tɔne ogele wɔle man.

³⁹ Te nolo be kyaa keŋ nyi ɔ nyoo solon̄ apaesa na, waa yako nyi ɔ ne gyae nton̄kum waa nyoo bela ya. Nawolo nyi ɔ ne yako nyi apaesate keŋ yɛna kpaakpaate.”

6

*Yesu kawola lee kefeɛfowee wose man
Mateo 12:1-8; Maake 2:23-28*

¹ Gyudatena kefeɛfowee daale nɛ, Yesu na ɔ kaseela gyuuwɔ ka mo woo daale man. Na weenɛɛ n̄an seŋɛɛ woo keŋ man nɛ yɛɛ n̄gba kefaa nɛ. Ken̄te ɔ kaseela ban̄ kpera n̄aale posaa bɛɛ tao.

² Ken̄te Farasiitena baale naa wɔ te be boose wɔ nyiaa, “Weera doo te ɛ ne yɛɛ kpene keŋ da mmaraa bɛɛ fa gbɛɛ nyi baa yɛɛ da kefeɛfowee ya nɛ?”

³ Botoo te Yesu tiranoo fa wɔ nyiaa, “ɛ te kala ta lee Wurubuare tɔne man kpene keŋ gyoo

Defidi be yεε debaη ken tanam be kyaη ηon na ɔ balan baη yee?

⁴ ɔ gyuuwɔ Wurubuaε ɔsom deni dinaa ken man te ɔ ka moo weenεε ηan bɔɔ mo deesi fa Wurubuaε, ken nafa tekaboena nyi walaη ηon ɔ te yεε Wurubuaε sae e ya waa di ya nε, te ɔ diiwɔ te ɔ moo ηaale mɔ fa ɔ balan baη be silana e nε.”

⁵ Kenje Yesu yako wɔ nyiaa, “Maη Deniwalaη Bu ηon yena kefeεfowee ken Gbenjyoo.”

*Yesu kekyɔ baam dayeηasate ηolo kawee
Mateo 12:9-14; Maake 3:1-6*

⁶ Gyudatena kefeεfowee daale bela nε, Yesu gyuu Gyudatena ɔsom deni man ɔ na wola wɔ. Na baale ηolo kyaa botɔɔ ken ɔ dunoluη baam ba yem.

⁷ Gyudatena mmaraa wolala na Farasiitena baale gyae gbεε ken baa mo nombiikum daale seele Yesu na baa nyiη kyaη e, mena dɔɔ ba deke e na baa kεε nyi waa kyɔ ηolo kawee Gyudatena kefeεfowee ken.

⁸ Mɔna na Yesu gyenη kpene ken bεε gyuenη te ɔ yako baam dayeηasate ηon nyiaa, “Koro seη na n ke kɔη kaa seη balan kewɔ pou siaman.” Kenje balee ηon korowɔ kaa seη be siaman.

⁹ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Woη te da mmaraa ne fa gbεε nyi dεε yεε kefeεfowee ken? Da mmaraa ne fa daa gbεε nyi dεε yεε kolo kpaakpaa yaa dεε yεε kolo kum? Dεε lεε walaη nyee yaa dee yela waa yen?”

¹⁰ Kenje Yesu kεε wɔ pou gyaηee te ɔ yako balee ηon nyiaa, “Tenee n baam.” Balee ηon

tenee ɔ baam kenj te kawee kenj tanawɔ te ɔ baam kenj yɛɛ donj.

¹¹ Botɔɔ te kegyiise banj gyenja banj nideli, te be fiasɛɛ bɛɛ gyuenj kpene kenj baa mo yɛɛ Yesu.

Yesu kalese ɔ kpilala kufu bala banj

Mateo 10:1-4; Maake 3:13-19

¹² Debanj kenanj man wee daale nɛ Yesu gyuuwɔ bula dɔɔ ɔ kaa fane, te ɔ fanewɔ fa Wurubuare nelim kenanj pou.

¹³ Tɛɛ kena nɛ ɔ baake ɔ kaseela kɔnj ɔ gyanj te ɔ lese baala kufu bala lee be man nyi baa yɛɛ ɔ kpilala.

¹⁴ Baala kufu bala banj Yesu ba lese nɛ yela yena Simɔn, nɔn Yesu ba do e yele nyi Pita nɛ, na ɔ naabu Anderiase na Gyemisi na Gyɔn na Filipo na Batolomeo na

¹⁵ Mateo na Tomase na Alfeose bu Gyemisi na Simɔn nɔn ɔ ne gyae ɔ balanj nideli nɛ

¹⁶ na Gyemisi bu Gyudase na Gyudase Isekarɔte nɔn waa kaa lese Yesu fa nɛ.

Yesu kekyɔ kaweesɛ

Mateo 4:23-5:1; Maake 3:7-12

¹⁷ Yesu na ɔ kpilala banj ka lee bulabii kenj dɔɔ kɔnj detangya man nɛ, ɔ kaseela burum na balanj dikpii burum banj bɔɔ lee Gyudia tɛɛle dɔɔ na Gyerusalem donɔɔ man na Tae na Sidon donɔɔse njan kyaa epo nɔɔman nɛ kɔnjawɔ ɔ gyanj.

¹⁸ Be kɔnjawɔ be kaa nyii Wurubuare nombia na waa kyɔ wɔ be kaweesɛ. Banj felinkumɛɛ ne haa wɔ nɛ, ɔ kyɔɔ banj mɔ.

19 Na balan̄ ban̄ pou ne gyae nyi baa tina e, nawolo nyi don̄ na lee ɔ man na ne kyɔ wɔ be kaweesse pou.

Yesu kawola lee siakagye na waran̄ase wose man Mateo 5:3-4; 5:6; 5:11-12

20 Yesu gyinaa ɔ sia kɛɛ ɔ kaseela ban̄ te ɔ yako wɔ nyiaa,

“Emɛɛ ban̄ ε yɛɛ ayematenawɔ ne emɛɛ na nyeebam,
nawolo nyi emɛɛ te Wurubuarɛ gyoori ken̄ yɛɛ ε wui.

21 Emɛɛ ban̄ tanam dana ñon debokeiman ne emɛɛ na nyeebam,

nawolo nyi emɛɛ ne gyaela ε kaa baa.
Emɛɛ ban̄ ε ne wii debokeiman ne emɛɛ na nyeebam,

nawolo nyi emɛɛ ne gyaela ε kaa bon̄o.

22-23 Emɛɛ ban̄ balan̄ ne kɔla ñon te bɔɔ ne lɛɛ ñon do ba wose man ya te bɛɛ tee ñon, te bɛɛ baake ñon nyi balan̄ kumɛɛ lee man̄ Deniwalan̄ Bu ñon dɔɔ ne emɛɛ na nyeebam. Mena ke te be naanaɔ mɔ naase Wurubuarɛ akpen̄kpen̄gyɔɔra ban̄ diyem. Dekɔñ mena na ε yela ε sia ka gye na ε ke nyan̄ee nideli, nawolo nyi kom ken̄ Wurubuarɛ waa tɔ ñon adido ne te yɛɛ nsendee ya.

24 Mɔna emɛɛ ban̄ ε dana kɔba ne ε laako,
nawolo nyi ε tan̄ ke di ε gyon̄ pou tan̄ tɛɛle kei dɔɔ.

25 Emɛɛ ban̄ ε be dii baa deban̄ kei ne ε laako,
nawolo nyi tanam gyae kaa ko ñon.
Emɛɛ ban̄ ε na bon̄o deban̄ kei ne ε laako,
nawolo nyi yaa kaa wii na ε ke di walan̄sa.

26 Ɛmεε ban̄ balan̄ pou ne kolosi ε wose man
 nombia kpaakpaa ne ε laako,
 nawolo nyi mena mɔ te
 be kyaɔ yεε balan̄ ban̄ bɔɔ dii akεrεε
 nyi be yεε Wurubuare akpen̄kpen̄gyɔɔrawɔ
 ne.

*Yesu kpa dεε gyae ban̄ bεε kɔla daa ne nombia
 Mateo 5:39-48*

27 Ɛmεε ban̄ ε ne tei man̄ ne mεε yako non̄ na
 ε ke nyii nyiaa, ε gyae balan̄ ban̄ bεε kɔla non̄
 ne na ε ke yεε deeli fa wɔ.

28 Ɛ sola Wurubuare na waa hiraa ban̄ bεε
 falaa non̄ ne, na ε kefane fa ban̄ bεε naase non̄
 diyem ne.

29 Akpaa non̄olo de gyɔ n lakaa man̄ na besena
 alate ken̄ mɔ fa e. Mena mɔ te akpaa non̄olo da
 mo n kegba wurikyim na mo atatate ken̄ mɔ
 kpu e.

30 Akpaa non̄olo da sola nen̄ kolo na fa e te
 akpaa non̄olo da mo n kolo na, na gyu ke bɔɔse ke
 dɔɔ bela ya.

31 Kpene ken̄ n ne gyae nyi walan̄ waa yεε fa
 nen̄ ne nyan̄ mɔ yεε ke fa e.

32 Akpaa ε ne gyae balan̄ ban̄ bεε gyae non̄ ne
 baagen̄ bo na, ε na gyuen̄ nyi ε ke nyin̄ kolo
 kpaakpaa lee Wurubuare gyan̄ ya, nawolo nyi
 nombiakumεεyεera mɔ koran̄ ne gyae ban̄ bεε
 gyae wɔ ne.

33 Akpaa ε yεε deeli fa ban̄ bεε yεε deeli fa
 non̄ ne baagen̄ na, ε na gyuen̄ nyi ε ke nyin̄ kolo
 kpaakpaa lee Wurubuare gyan̄ ya. Nawolo nyi
 nombiakumεεyεera mɔ koran̄ ne yεε mena.

³⁴ Te akpaa ε pakee aboo fa balan ban ε gyeŋ nyi baa nyiŋ tɔ ŋon na, ε na gyueŋ nyi ε ke nyiŋ kolo kpaakpaa lee Wurubuaε gyaŋ ya. Nawolo nyi nombiakumεεyεεra koran ne pakee aboo fa be tebia ban ba gyeŋ nyi baa nyiŋ pou tɔ wɔ ne.

³⁵ Mɔna ε gyae ban beε kola ŋon ne na ε ke yεε deeli fa wɔ. E paa wɔ kolo na ε lese ε loo lee ke doo. E yεε mena na, Wurubuaε waa tɔ ŋon kom nideli te ε ka bese Wurubuaε ŋon kpene kamase doo ɔ tεε ne bia. Nawolo nyi ɔ dana wɔe fa ban kolo beε gyoo be sia ya, na ban be dana nyeemandon ne pou.

³⁶ E wii balan waranase ŋgba mena keŋ ε kya Wurubuaε ne wii balan waranase ne.”

E na mo ε wose yεε nombiadiira ya

Mateo 7:1-5

³⁷ “E na mo ε wose yεε balan nombiadiira na ε ke bu wɔ fɔɔ, na Wurubuaε mɔ be nyiŋ di ε nombia na waa bu ŋon fɔɔ ya. E mo balan nombiakumεε kyεε wɔ, na Wurubuaε mɔ ka mo ε nombiakumεε kyεε ŋon.

³⁸ E yεε deeli fa balan na Wurubuaε mɔ ke yεε deeli fa ŋon. E yεε mena na, kpene keŋ Wurubuaε waa fa ŋon ne te yεε nsendee ya. Waa nyiŋ konɔɔ maa ke nideli na ke wulu gba leki, na waa mo do ε nyiŋmaa man. Nawolo nyi mena keŋ ε ke maa fa ε tebia ne, mena ke te Wurubuaε mɔ waa maa fa ŋon.”

³⁹ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ wɔ dudu kei nyiaa, “Siayεεsate waa tale wola ɔ doo siayεεsate gbεε? Akpaa ɔ yεε mena na, be balan bala pou be gyae be kaa gyoo boɔ man yee?”

⁴⁰ Kaseele bɛɛ kela ɔ gbengyoo ya, mɔna kaseele kamase ɲon ɔ kasee tom nideli nɛ waa yɛɛ ɲgba ɔ gbengyoo nɛ.

⁴¹ Weera dɔɔ te n ne naa woɲsilibii kenj doo n dɔɔ sibii man, te n be famenɛ na daakpee kenj doo nyaɲ gbagba n sibii man ya?

⁴² Sena te n ke tale yako n dɔɔ nyi, 'Me dɔɔ, yela maa lese woɲsilibii lee n sibii man,' kenj nyaɲ gbagba be famenɛ na daakpee kenj doo n sibii man ya? Nyaɲ walaɲ ɲon n na beo n wose, kaboena nyi nya tanɲbɛɛ lese daakpee kenj doo n sibii man nɛ, pɛna n kena nideli lese woɲsilibii kenj doo n dɔɔ sibii man nɛ."

Dan kamase na ke bii kenj keɛ see
Mateo 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Dan kpaakpaate kamase bɛɛ se bia kumɛɛ ya, mena mɔ te dan kum bɛɛ se bia kpaakpaa ya.

⁴⁴ Dan kamase nɛ, ke bia te bɛɛ mo gyeɲ ke. Bɔɔ ne kɔ akutu bia lee mango dan man ya, mena mɔ te bɔɔ ne kɔ apanj lee abotoo woɲse man ya.

⁴⁵ Mena ke te denibalaɲ mɔ doo. Walaɲ kpaakpaate kamase na lese abɔɔ kpaakpaa ɲan doo ɔ konɔɔ man nɛ wola, te walaɲkum kamase mɔ na lese nombiakumɛɛ ɲan doo ɔ konɔɔ man nɛ wola. Kpene kamase kenj be wulu walaɲ konɔɔ man nɛ, kenj na lee la ɔ nɔɔman.

Yesu kekolosi lee deni maara bala wose man
Mateo 7:24-27

⁴⁶ Kenje Yesu boose wo nyiaa, “Woh dɔɔ te ε ne baake man nyi, ‘ε Gbenjyoo,’ te ε bεε yεε kpene kenj mɔɔ yako non nyi yaa yεε ne ya?”

⁴⁷ Walaŋ kamase non ɔ ne kɔŋ me gyan te ɔ ne nyii me nɔɔwoya te ɔ ne di ne dɔɔ ne, maa wola non mena kenj ɔ dinɔɔ doo.

⁴⁸ ɔ yεε nɔɔba walaŋ non ɔ ne ma deni te ɔ be wula boɔ te ɔ ba see ka mokɔɔ nideli boe dɔɔ ne. Kenje boo wuuwo kaa mo ke dɔɔ mɔna ka te yale ya, nawolo nyi ɔ see ka mokɔɔ nideli.

⁴⁹ Mɔna walaŋ non ɔ ne nyii me nɔɔwoya te ɔ bee di ne dɔɔ ya ne, ɔ yεε nɔɔba walaŋ non ɔ be ma deni te ɔ ta see ka mokɔɔ nideli ya ne. Boo wuuwo kaa mo ke dɔɔ, te ke yalawɔ tekerii pou kenj n be naa ka mokɔɔ gba ya.”

7

Yesu kekyɔ Romantena yoonɔɔte kegyia nolo tobaale kawee *Mateo 8:5-13*

¹ Yesu kekolosi nombia kenja fa balan ban tan ne, ɔ gyuu Kapanum donɔɔ man.

² Donɔɔ kenan man na, Romantena yoonɔɔtena kegyia nolo kyaa na ɔ dana tobaale nolo non ɔ bεε sεε ɔ dɔɔ ya. Te kawee kaa gyɔɔ mena tobaale kei yen yen.

³ Yoonɔɔtena kegyia kei ke nyii Yesu nkan ne, ɔ kpila Gyudatena kegyiise baale gyu ɔ gyan nyi waa kɔŋ kaa kyɔ ɔ tobaale non fa e.

⁴ Kenje Gyudatena kegyiise ban kɔŋawɔ Yesu gyan kaa waase e nideli nyiaa, “Yεε kakyen na n ke kyɔ balee kei fa daa,

⁵ nawolo nyi ɔ ne gyae de tɛɛle kei deeli, te ɲon gba maana dɔ ɔsom deni fa daa.”

⁶ Mena dɔɔ Yesu sila wɔ gyu. Ɔ ka benaa yoonɔɔtena kegyia ɲon dɛɛ nɛ, ɔ kpila ɔ gyoona gyu keyako Yesu nyiaa, “Me Gbenɲyoo, na haa n wose ya nawolo nyi ma tekaboena nyi nya kɔɲ me dɛɛ ya,

⁷ mena ke te ma gyeɲ nyi maɲ gbagba mɔ tekaboena nyi maa kɔɲ n gyaɲ ya. Mena dɔɔ nyaɲ yako nombii dokolonɲ bo, me tobaale ɲon waa koro.

⁸ Nawolo nyi maɲ gbagba mɔ yeɛ walaɲ ɲon me doo baale tɛɛ, te yoonɔɔtena mɔ doo me tɛɛ. Me yako ɲolo nyi waa gyu yenaɲ daale na ɔ ne gyu, te me yako ɲolo nyi waa kɔɲ na ɔ ne kɔɲ. Kpene kamase keɲ me yako be man ɲolo nyi waa yeɛ na, keɲ te ɔ ne yeɛ.”

⁹ Yesu ke nyii nɔɔwoya keɲa nɛ, doo ɔ nɔɔ te ɔ gɛɛsewɔ keɛ balanɲ dikpii keɲ be silana e nɛ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Ampanɲ yaa mɛɛ yako ɲon nyiaa, Iserae tɛɛle kei dɔɔ pou nɛ ma te naa ta walaɲ ɲon ɔ ne lɛɛ Wurubuare di ɲgba balee kei nɛ ya.”

¹⁰ Keɲte yoonɔɔtena kegyia ɲon kpilala banɲ besewɔ gyu be dɛɛ. Be gyuuwɔ na ɔ tobaale ɲon ta koro.

Yesu kegyuusu lialo ɲolo bu

¹¹ Kei wɔle nɛ Yesu gyuu donɔɔ keɲ bɛɛ baake ke nyi Nai nɛ man. Ɔ kaseela banɲ na balanɲ burum sila e gyu botɔɔ.

¹² Yesu ka betaa benaa donɔɔ keɲ nɔɔman nɛ, te ɔ naa ba seelena woo ɲolo bɛɛ kɔɲ be kaa

wuu. Na woo ñonan waagen yena bu baale ñon
 ɔ naa ba lolo te ɔ naa ñon mɔ yɛɛ lialo e. Na
 donɔɔtena ban burum silana alo ñon.

¹³ De Gbenjyoo Yesu kena alo ñon ne
 waranase kyanja e te ɔ yako e nyiaa, “Alo na wii
 ya.”

¹⁴ Botɔɔ te Yesu gyuuwɔ ke tina woo ñon, te
 ban ba seelena e ne senawɔ. Kenje Yesu
 yakowɔ nyiaa, “Tobaale, koro.”

¹⁵ Kenje woo ñon korowɔ kyaa te ɔ fiasɛɛ ɔ
 ne kolosi, te Yesu besena e fa ɔ naa.

¹⁶ Nombia kenja yɛɛ walan kamase gyakolon
 te ba lese Wurubuarɛ yele yako nyiaa,
 “Wurubuarɛ dekpenkpenjyɔɔre dinaa ñolo te
 kaa bɛɛ lee de gyan,” te ba besewɔ yako nyiaa
 “Wurubuarɛ te kɔn kaa kyɔ ɔ balan.”

¹⁷ Yesu wose man nombia kenja yaaseewɔ
 Gyudia tɛele dɔɔ pou na tɛelese ñan pou benaa
 na botɔɔ ne.

*Gyon Wurubuarɛ lonjɔɔre kekpila ɔ kaseela gyu
 Yesu gyan*

Mateo 11:2-19

¹⁸ Gyon Wurubuarɛ lonjɔɔre kaseela gyuuwɔ
 keyako e abɔɔ ñan pou Yesu be yɛɛ ne.

¹⁹ Kenje Gyon kpila ɔ kaseela bala baale nyi
 baa gyu ke bɔɔse de Gbenjyoo Yesu nyiaa,
 “Nyan yena walan ñon Wurubuarɛ be yako see
 nyi nyan kekɔn ne yaa dɛɛ kɛɛ walan wɔle
 gbɛɛ?”

²⁰ Gyon kaseela ban ke gyu Yesu gyan ne be
 yako e nyiaa, “Gyon Wurubuarɛ lonjɔɔre ñon
 kpila na daa n gyan nyi de kaa bɔɔse neñ nyiaa,
 ‘Nyan yena walan ñon Wurubuarɛ be yako see

nyi nyan kekɔn nɛ yaa dɛɛ kɛɛ walaŋ wɔle siaman?’ ”

²¹ Deban kenan man na Yesu te kyɔ balan burum kawese lese wɔ lee be kayeyɛɛ man. Ɔ gegi felɪnkumɛɛ lee baale mɔ man, te ɔ kyɔɔ siayɛɛsatena burum mɔ.

²² Mena dɔɔ Yesu tiranɔɔ fa Gyɔn kpilala ban nyiaa, “Ɛ bese gyu keyako Gyɔn kpene ken ɛ be naa na ɛ sia, na ŋan ɛ be nyii na ɛ deŋela. Siayɛɛsatena ne naa, ɔtakasese ne tɛɛ, ban bɛɛ wee kawee yayam nɛ kawese te tan, te deŋele atɔɔsatena ne nyii. Woya ne fonji, te bɛɛ yako Wurubuare nombia ŋan mɔ fa ayematena.

²³ Walaŋ kamase ŋon ɔ bɛɛ lɛɛ man aŋmaaren nyi man yena ŋon Wurubuare be kpili ya nɛ, ŋon na nyeebam.”

²⁴ Gyɔn kpilala ban ka bese lan nɛ, Yesu kolosi Gyɔn wose man nombia fa balan dikpii ken te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “Ɛ ke gyu Gyɔn gyan depampaa dinaa ken man nɛ, won te ɛ gyaewɔ nyi ɛ kena? Njale ken felɪŋ ne gyɔ ke wosi nɛ?

²⁵ Akpaa na ken ya na, won te ɛ gyuuwɔ ɛ kaa kɛɛ? Walaŋ ŋon ɔ doona abɔɔ kpaakpaa nyinjan yaa? Ban bee mia mena te bee di gyon nɛ ne kyaa bo gyoonen akpanalan man.

²⁶ Ɛ yako man maa nyii, won te nafa ɛ gyuuwɔ nyi ɛ kaa kɛɛ? Wurubuare dekpɛŋkpɛŋgyɔɔre? Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyi, ŋon ɛ be naa nɛ gba kela Wurubuare dekpɛŋkpɛŋgyɔɔre.

²⁷ Nawolo nyi Gyɔn yena Wurubuare kpilale ŋon Wurubuare nombia aŋmarasen see ŋan ne yako nyiaa, Wurubuare kpa, ‘Mee kpila me kpilale keta n siaman,

ηον ne gyae la waa desina n gbεε fa neη.’ ”

28 Kenje Yesu besewo yako wo nyiaa,

“Mεε yako ηον ε ke nyii nyiaa,

balan ban boo lolo teele kei doo ne,

ηolo be kyaa ken nyi o kela Gyon ya.

Mona Wurubuaε gyoori ken man ne,

walan ηον o yεε kamase e koran ne

o kela Gyon ηonan.”

29 Deban ken balan ban pou na lempoolεεra be nyii nombia kenεa ne, be λεεwo do nyi Wurubuaε gbεeneη tenεε, nawolo nyi be σεεwo Gyon soo wo Wurubuaε lon.

30 Mona Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala ban bεε kpene ken Wurubuaε ne gyae nyi waa yεε fa wo ne, nawolo nyi be bεεwo nyi Gyon na so wo Wurubuaε lon ya.

31 Kenje Yesu boosewo nyiaa, “Wonη te maa mo gyen wee kei balan maa na? Sena te be doo?”

32 Be yεε ηgba bia kyaa la kebu man bee yoi ne, na bεε fae yeesa yako doηa nyiaa,

‘De kpee alowole nooneηse fa ηον,

mona ε te soe ya!

De kpee lia nooneηse mo,

mona ε te wii ya!’

33 Gyon Wurubuaε lonsoore ηον koηawo na o ne kyaa bake o noo ken o te nyoo solon kamase ya. Te ε kpa nyi, ‘Felinikumεε doola o man.’

34 Man Deniwalan Bu ηον mo koηawo mee dii mee nyoo, te ε kpa nyi, ‘E keε balee kei! O yεε kedikumte na solonnyooore e. O gyoona yena lempoolεεra na nombiakumεεyεεra.’

35 Mona ban boo lee Wurubuaε di ne, ta lese wola nyi Wurubuaε dana nyansa nideli.”

Alo dukumyεere ηolo ke tiu Yesu nun

³⁶ Wee daale ne Farasii baale ηolo baake Yesu nyi waa kɔŋ ɔ dεε na ηon na e ke di bom. Yesu sεεwɔ te ɔ gyuuwɔ ke kyaa bee dii.

³⁷ Na alo ηolo kyaa donɔɔ kenan man ken ɔ yεε futooli alo e. Ɔ kenyii nyi Yesu kyaa Farasii baale ηon dεε ɔ ne dii ne, ɔ moo nun ofonofonte daale porontia tɔɔ kɔŋ botɔɔ,

³⁸ kente ɔ kaa senawɔ Yesu wɔle benaa na ɔ nawɔɔ. Kente ɔ wii siasaran woli Yesu nawɔɔ. Te ɔ moo ɔ nyeenyɔɔse feefo Yesu nawɔɔ ηenan te ɔ kyanja ηa obuo man, te ɔ toosi nun ofonofonte ken woli ηa.

³⁹ Farasii baale ηon ɔ be baake Yesu gyu ɔ dεε kena mena ne, ɔ yakowɔ ɔ nyeeman nyiaa, “Akpa baale kei den yεε Wurubuare dekpenkpengyɔɔre gbagba e na, nafɔ waa gyen alo ηon ɔ ne tina e ne dinɔɔ. Nawolo nyi ɔ yεε dukumyεere e.”

⁴⁰ Kente Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Simɔn, me dana kolo maa yako nen.” Kente ɔ yako e nyiaa, “De Gbengyoo, yako man.”

⁴¹ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ e dudu kei nyiaa, “Balan bala baale kyaawɔ te be gyuuwɔ ke paa kɔba lee kɔbate ηolo gyan. Nolo wui yεε kɔbafia kakpon yaale, te ηolo mɔ wui yεε sɔŋola na kufu.

⁴² Be man kamase bεε tale waa tɔ ɔ kom ya, mena dɔɔ baale ηon moo ba koma ηan pou kyεε wɔ. Yako man! Balan bala kεwɔ na, be man wonɔti ne gyae la waa gyae kɔbate ηon nombia nideli?”

⁴³ Kenje Simon tiranoo nyiaa, “Mee leedi nyi non o kom boe ne.” Te Yesu yako e nyiaa, “N tiranoo nideli.”

⁴⁴ Botoo te Yesu besena o sia tee alo non te o yako Simon nyiaa, “N naa alo kei? Me kɔna n dɛɛ na n te fa maŋ lon maa faafo me nawoo ya. Mɔna alo kei doo non ta mo o siasaraŋ faafo me nawoo te o moo o nyeenyoose feefo ŋa.

⁴⁵ N te pukaa maŋ ya, mɔna lee debaŋ ken moo kɔŋ kebo ne, alo kei te tinaa ta me nawoo ke pukaa yela ya.

⁴⁶ N ta mo nuŋ paŋpaŋ gba tiu ma nyee ya, mɔna alo kei doo non kyɛkeɛ nuŋ woli me nawoo.

⁴⁷ Mena doo mee yako neŋ n ke nyii nyi o nombiakumɛɛ ŋan pou o be yɛɛ ne, Wurubuare ta mo ŋa kyɛɛ e, mena doo te o ne gyae me nombia nideli. Nyaŋ non ŋolo da mo n dukum kyomii kyɛɛ neŋ na, n ne gyae otenate nombia bo kyomii.”

⁴⁸ Botoo te Yesu yako alo non nyiaa, “Wurubuare ta mo n nombiakumɛɛ kyɛɛ neŋ.”

⁴⁹ Kenje balaŋ baŋ be kyaa botoo bee dii ne boose doŋa nyiaa, “Amote yena kei, non o na mo nombiakumɛɛ kyɛɛ?”

⁵⁰ Botoo te Yesu yako alo non nyiaa, “N keleedi te yeli n te nyiŋ nyeedoŋ kekpa, ta wosefeereŋ man.”

8

Ala baŋ boɔ tɛɛ sila Yesu

¹ Kedi weeya ala ne Yesu gyuuwo ke kila donooɔɔ na akuraase pou man, na o ne yako

Wurubuare gyoori kenj wose man nombia kpaakpaa njan fa balan, na ɔ kaseela kufu bala banj mo silana e.

² Na ala baale banj ɔ be kyɔ wo be kaweesse te ɔ be gegi felɔnkumɛɛ lee be baale man ne mo kpuɛ na e. Be man baale yena Mɛɛre njon beɛ baake e nyi Magedala, njon Yesu be gegi felɔnkumɛɛ nyetooro lee ɔ man ne,

³ na Gyoana njon ɔ baale yena Kusa ne. Kusa kei yeɛ kegyia nolo e gyoo Herode dekpanalan man, na Susana na ala burum banj boɔ mo ba aboo keɛ Yesu na ɔ kaseela doɔ ne.

Yesu kegyɔ dudu lee woɔfarale nolo wose man Mateo 13:1-23; Maake 4:1-20

⁴ Debanj kenj balan burum kpu na banj boɔ lee debiise man konj be kaa yilaa Yesu gyanj ne, ɔ gyoo dudu fa wo nyiaa,

⁵ “Woɔfarale nolo gyuuwo ke nimatee aboo bia ngba amola ne ɔ woɔman. ɔ keɛ nimatee na ne naale yalawo woɔ kenj gbɛnenj man te balan tɛɛwo ne doɔ sakatee na lanj, te gyebuse kaa toosee na di.

⁶ Naale mo yalawo kpananɛ doɔ te ne tuuwo, mona te kyare ya te na yekeewo. Nawolo nyi tɛele ta boo kpananɛ njan doɔ na ke lee lonj see ya.

⁷ Bia njan naale mo yalawo kpalamse man te ne tuuwo, te kpalamse njan mo tuuwo millii na.

⁸ Naale mo yalawo tɛele kpaakpaa doɔ te ne tuuwo bee, te na see bia burum.” Botoo te Yesu yako wo nyiaa, “Njon ɔ dana denjele waa nyii na, waa tei nideli.”

Yesu kalese dudu kenj aseε

⁹ Kenje Yesu kaseela banj yako e nyi waa wola wo dudu kenj aseε.

¹⁰ Te Yesu yako wo nyiaa, “Emεε dɔɔ Wurubuare ta toro ya agyuenje na ε ka gyen nombia nan weeseε lee ɔ gyoori kenj wose man. Mɔna balan akan banj dɔɔ aduya kaagen man te maa kolosi fa wo.

‘Baa keo na baa keo mɔna bɔɔ gyae baa naa ya, te baa tei na baa tei mɔna bɔɔ gyae baa nyii aseε ya.’ ”

¹¹ Kenje Yesu yako wo nyiaa, dudu kenj mɔɔ gyɔɔ ne ka aseε yaa. “Abɔɔ bia nan sejeε fa Wurubuare nombia nan.

¹² Bia nan be yale gbεnaa man ne, sejeε fa balan banj bee nyii Wurubuare nombia nan te ɔbɔnsam ne kɔn kaa nmεele na lee be konɔɔse man, na bɔɔ nyin lee na di na Wurubuare ke lee ba nyee ya ne.

¹³ Bia nan be yale kpananje dɔɔ ne sejeε fa balan banj bee nyii Wurubuare nombia nan te bεε lee na na gyon, mɔna ne bee nyin lila be man ya. Bεε lee na di deban kyomii bo, te akpaa ɔbɔnsam de keese wo keε na ba te yale.

¹⁴ Bia nan be yale kpalamse man ne sejeε fa balan banj bee nyii Wurubuare nombia nan, te tεεle kei dɔɔ nombia, na kɔba kegyae bein, na tεεle kei dɔɔ abɔɔ akan nan kegyae da gyoo be man ne, na bee yeli baa bee Kristo man ya.

¹⁵ Abɔɔ bia nan be yale tεεle kpaakpaa dɔɔ ne sejeε fa balan banj bee nyii Wurubuare nombia nan, te bεε lee na do konɔɔ kpaakpaa man, te bεε tela na nideli te bεε yeε kakyen di ne dɔɔ

kelii deban ken nombia njan ne yeli beε yeε aboo kpaakpaa ne.”

Yesu kegyo dudu lee kanea wose man

Maake 4:21-25

¹⁶ Yesu besewo gyoo dudu fa wo nyiaa, “Njolo beε kyanee kanea na waa mo kolo wu ke doo yaa waa mo ke do mpa ateta ya. Mona o na mo ke bo gyakaa kolo doo adido na kena dekpanalan pou, na ban beε koj na baa nyin naa.

¹⁷ Kolo ba weeseε ken be gyae ka lee deboo ya, te kolo mo be wue ken nyi be gyae ka lee deboo ya.

¹⁸ Mena doo ε keε ε wose nideli lee mena ken ε na mo tei nombia njan. Nawolo nyi nyan njan n dana kolo na Wurubuarε waa kpu nen burum, te nyan njan n be dana kolo ya na kyomii ken n na gyuen nyi n dana koran ne, Wurubuarε waa leo ke lee n nyinmaa man.”

Yesu o naa na o naabia

Mateo 12:46-50; Maake 3:31-35

¹⁹ Yesu o naa na o naabia konawo o gyan, mona balan dikpii ken doo be te nyin baa benaa e ya.

²⁰ Botoo te njolo yako Yesu nyiaa, “N naa na n naabia senεε deboo man beε gyae baa naa nen.”

²¹ Kenje Yesu yako wo nyiaa, “Me naa na me naabia yena ban bee nyii Wurubuarε nombia njan te bee di ne doo ne.”

Yesu keyokose felin epo doo

Mateo 8:23-27; Maake 4:35-41

22 Wee daale nɛ Yesu yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Ɛ yela dɛɛ tonɔ gyu boo kenɔ dingyinɔ.” Mena dɔɔ ba gyoowɔ degbele man te be lanawɔ.

23 Deban kenɔ be kyaa degbele kenɔ man bee gyu nɛ te dosoronɔ moo Yesu. Kenɛte felinɔ dinaa daale korowɔ ne gyɔɔ lonɔ kenɔ dɔɔ, mena dɔɔ ke gyɔɔ lonɔ do degbele kenɔ man te Yesu kaseela banɔ sia yɛɛ wɔ nideli.

24 Mena dɔɔ Yesu kaseela banɔ gyuuwɔ ke gyuuusu e yako e nyiaa, “De Gbenɔgyoo, de Gbenɔgyoo dɛɛ gyae dee munu.” Botɔɔ te Yesu korowɔ te ɔ fae felinɔ kenɔ na lonɔ kenɔ pou te nɛ yɛɛwɔ yididi.

25 Kenɛte Yesu boɔse ɔ kaseela banɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ɛ bɛɛ lɛɛ manɔ di ya?” Gyakolonɔ kyanɔ wɔ te ba wose yɛnɔ wɔ te be boɔse dɔnɔ nyiaa, “Walanɔ wonɛti yɛna kei? ɔ ne kolosi fa felinɔ na lonɔ koranɔ na nɛɛ nyii e.”

Yesu kekyɔ walanɔ non felinɔkumɛɛ doo ɔ man nɛ Mateo 8:28-34; Maake 5:1-20

26 Kenɛte Yesu na ɔ kaseela banɔ tonawɔ gyu Gerasenetena tɛɛle man kenɔ kyaa Galelia boo dingyinɔ nɛ.

27 Yesu ka betaa lee degbele kenɔ man pɛ, te baale nɔlo non felinɔkumɛɛ doo ɔ man nɛ leewɔ donɔɔ kenɔ man kɔnɔ kaa gyanɛɛ na e. ɔ te tɛɛ ditɛnteli kyare te ɔ bɛɛ kyaa dɛɛ ya. ɔ kyae amuseese man.

28 Deban kenɔ ɔ be naa Yesu nɛ ɔ fae yeesa te ɔ leewɔ yala ɔ nawɔɔ tɛɛ, na ɔ ne fae yeesa kenɔkenɔ nyiaa, “Yesu Wurubuarɛ Adidote Bu,

wonj te n ne gyaе me gyaᅇ? Mεε waase neᅇ bo, na naase maᅇ diyem ya.”

²⁹ Nawolo nyi na Yesu taᅇ ke fae felinᅇkum keᅇ nyi ke dεε lee ɔ man. Debaᅇ kamase na felinᅇkum keᅇ ne naase e diyem, na ba te kyaᅇ e bake e agbaraagbaraase ɔ nyinᅇmaase na ɔ nawɔɔ man na balanᅇ ne gyee e. Keᅇ koranᅇ na ɔ ne tirii ᅇa, na felinᅇkum keᅇ ta mo e gyu kefula man.

³⁰ Keᅇte Yesu boose e nyiaa, “N yele yena sena?” Te balee ᅇon tiranɔɔ nyi ma yele yena “Dikpii” ɔ tiranɔɔ mena nawolo nyi felinᅇkumεε burum doo ɔ man.

³¹ Botɔɔ te felinᅇkumεε ᅇan waase Yesu nyi, ɔ na gegi wɔ ka do boo keᅇ betanᅇ ɔto ya ne man ya.

³² Debaᅇ kenanᅇ na kekuiriise dikpii daale seᅇε bula daale doo bee dii. Keᅇte felinᅇkumεε ᅇan waase Yesu nyi waa yela be kaa gyoo kekuiriise banᅇ man, te Yesu faa wɔ gbεε.

³³ Mena doo felinᅇkumεε ᅇan leewɔ balee ᅇon man ka gyoo kekuiriise banᅇ man, te ba dikpii keᅇ pou yeuwɔ tisi bula kyolonᅇkyolonᅇ keᅇ gyu ka gyoo lonᅇ keᅇ man te be munuwɔ pou.

³⁴ Balanᅇ banᅇ bεε kεε kekuiriise banᅇ doo kena kpene keᅇ be kɔᅇ ne, ba korowɔ yeu gyu ke yako kpene keᅇ be kɔᅇ ne fa balanᅇ banᅇ be kyaa donɔɔ keᅇ man ne na akuraase ᅇan man pou.

³⁵ Keᅇte balanᅇ yeuwɔ gyu be kaa kεε kpene keᅇ be kɔᅇ ne. Ba ke kɔᅇ Yesu gyaᅇ ne, be naa walaᅇ ᅇon nafɔ felinᅇkumεε doo ɔ man ne banᅇε Yesu nawɔɔ tεε, na ɔ wose te fεε e keᅇ ɔ doona aboo. Te gyakolonᅇ gyoo balanᅇ banᅇ pou.

³⁶ Balan̄ ban̄ boɔ naa kpene ken̄ be kɔŋ nɛ yako ban̄ boɔ kɔŋ nɛ mena ken̄ Yesu be kyo balee ñon kawee.

³⁷ Ken̄te balan̄ ban̄ pou be kyaa Gerasene tɛele dɔɔ nɛ waase Yesu nyi waa lee be gyan̄ nawolo nyi gyakolon̄ dinaa ta gyoo wɔ. Mena dɔɔ Yesu gyoo wɔ degbele ken̄ man te ɔ lan̄awɔ.

³⁸ Walan̄ ñon Yesu be gegi felinkumɛɛ lee ɔ man nɛ waase Yesu nyi waa sila e. Mɔna Yesu bɛɛwɔ te ɔ yako e nyiaa,

³⁹ “Bese gyu n dɛɛ, na n kaa yako kpene ken̄ Wurubuare be yɛɛ fa nen̄ nɛ fa balan̄.” Mena dɔɔ balee ñon gyuuwɔ donɔɔ ken̄ man ke yako balan̄ pou kpene ken̄ Yesu be yɛɛ fa e nɛ.

Yesu kegyuusu Gyariose bu alebu lee yen̄ man Mateo 9:18-26; Maake 5:21-43

⁴⁰ Yesu ka bese lee boɔ ken̄ dingyin̄ kɔŋ nɛ, balan̄ burum kɔŋawɔ kaa gyan̄ee na e. Nawolo nyi na be popou ne kɛɛ ɔ gbɛɛ.

⁴¹ Botɔɔ te balee ñolo ñon bɛɛ baake nyi Gyariose, ñon ɔ yɛɛ Gyudatena ɔsom deni man kegyia e nɛ kɔŋawɔ kaa bun̄ Yesu nawɔɔ tɛɛ sola e nyi waa kɔŋ ɔ dɛɛ.

⁴² Nawolo nyi ɔ bu alebu dokolon̄ koon̄ ñon ɔ be di kulutoonen̄ kufu ala nɛ ne gyae waa yen̄. Yesu kee gyuu ken̄ nɛ na balan̄ ban̄ be silana e te yɛɛ nsendee ya, mena dɔɔ na ɔ bee nyin̄ gbɛɛ gba waa besena ɔ wose ya.

⁴³ Na alo ñolo kpue balan̄ burum ban̄ be silana Yesu nɛ man ken̄ fatabo ne gyɔ e kulutoonen̄ kufu ala yaa, mɔna ñolo te tale kyo e ya.

44 Alo ñon moowo balan ban man ka lee Yesu wole te ɔ tinaa ɔ kegba nɔɔbii. Debokenan man te fatabo ken ne gyɔ e nɛ karawɔ.

45 Botɔɔ te Yesu boɔsewɔ nyiaa, “Amɔte tinaa na man?” Balan ban pou keβεε nyi be te tina e ya nɛ te Pita yako e nyiaa, “De Gbenjyoo, balan burum ke kilisi nen gyanee te bεε tεεse donja kei na, n ne boɔse nyi amɔte tinaa na nen?”

46 Mɔna Yesu yakowɔ nyiaa, “Nolo te tina man. Nawolo nyi ma te naa nyi don daale ta lee me man.”

47 Alo ñon kena nyi ɔ be gyae waa tale weese ɔ wose ya nɛ, ɔ moo gyakolon na wose keseree kaa bun Yesu nawɔɔ tεε. Botɔɔ te ɔ yako kpene ken dɔɔ ɔ be tina Yesu kegba, na mena ken ɔ kawee ken be tan debokenan man nɛ balan ban pou siaman.

48 Kenje Yesu yako alo ñon nyiaa, “Me bu, n kelee man di dɔɔ te n nyinja kawee kekɔ. Ta wosefεεren man.”

49 Yesu ke yakaa ɔ ne kolosi nɛ, walan ñolo lee Gyudatena ɔsom deni man kegyia Gyariose ñon dεε kaa yako e nyiaa, “N bu alebu ñon ta yem. Na tekaa naase de Gbenjyoo ñon diyem bela ya.”

50 Yesu ke nyii nombia kenja nɛ ɔ yako Gyariose nyiaa, “Na yee ya, nyan lεε man di. N bu ñon waa nyin nyeedon.”

51 Yesu ke gyu ka gyoo Gyariose dεε nɛ, ɔ te yeli ñolo ke sila e gyoo deni ken man ya. Pita na Gyɔn na Gyemisi na bu ñon ɔ kya na ɔ naa baagen te ɔ moowo sila ɔ wose.

⁵² Na balaŋ baŋ boɔ yilaa botɔɔ ne pou ne wii na bee di walaŋsa. Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “E na wii ya, alebu kei ta yeŋa ta ya, ɔ doo dosoroŋ bo.”

⁵³ Kenŋte balaŋ baŋ pou boŋo Yesu, nawolo nyi ba gyeŋ nyi bu ŋon ta yem.

⁵⁴ Kenŋte Yesu kyaŋa alebu ŋon nyinmaa man te ɔ yakowɔ nyiaa, “Me bu! Koro seŋ.”

⁵⁵ Botɔɔ te bu ŋon woo besewɔ kɔŋ kaa gyoo ɔ man te ɔ korowɔ seŋ debokenaŋ man. Kenŋte Yesu yako wɔ nyi baa gyae kolo fa bu ŋon na waa di.

⁵⁶ Gyakolonŋ gyoo bu ŋon ɔ kya na ɔ naa, te Yesu tɔɔ wɔ nideli nyi be na yako walaŋ na walaŋ kpene keŋ be kɔŋ ne ya.

9

*Yesu kekpila ɔ kaseela kufu bala baŋ
Mateo 10:1, 7, 9-11, 14; Maake 6:7-13*

¹ Wee daale Yesu baake ɔ kaseela kufu bala baŋ gyaŋee, te ɔ faa wɔ donŋ nyi baa mo di felinŋkumɛɛ doo na baa kyɔ kaweesee.

² Kenŋte ɔ kpila wɔ nyi baa gyu ke yako Wurubuare gyoori keŋ wose man nombia na baa kyɔ kaweesetena.

³ Botɔɔ te ɔ yako wɔ nyiaa, “E ne gyu na e na mo kolo na kolo tela ya. E na mo gbutu yaa akpo yaa weeneɛɛ, yaa koba, yaa kegba alate gba tela ya.

⁴ Dekpaŋalaŋ kamase keŋ man e soo te be lee ŋon atuu na, e kyaa botɔɔ kaboena e ka mo lee donɔɔ kenanŋ man.

⁵ Donɔɔ kenj man ε gyu te ba te lee ηon ya na, ε na lee ke man na ε kpiisi ε nawɔɔ aηasa lo wɔ na ke di adanseε tia wɔ nyi Wurubuare be gyae waa tina wɔ yela ya.”

⁶ Mena dɔɔ Yesu kaseela banj korowɔ gyu akuraa kamase man, na be dɔη beε yako Wurubuare nombia ηan te be kyɔɔ balan kaweeε yenaη kamase.

*Gyoo dinaa Herode ne gyae waa naa Yesu
Mateo 14:1-2; Maake 6:14-16*

⁷ Galeliatena Gyoo dinaa Herode ke nyii abɔɔ ηan pou Yesu be yeε ne ηe haa e ɔ konɔɔ man, nawolo nyi balan baale ne yako nyi, “Gyon Wurubuare lonsoore ηon ɔ ba yem ne fonjala lee yeη man.

⁸ Baale mɔ kpa Wurubuare dekenjkenjgyɔɔre Elia beε la lee, te baale mɔ kpa Wurubuare akpenjkenjgyɔɔra benεε banj man ηolo fonjala lee yeη man.”

⁹ Botɔɔ te gyoo Herode yakowɔ nyiaa, “Ma te yela ba te kara Gyon nyee, te walaη wonηi yena ηon mee nyii ɔ wose man gyakolonj nombia keηa ne?” Mena dɔɔ ɔ yase ɔ sia gyae gbεε kenj waa mo naa Yesu.

*Yesu kefa balan kakponse banonj weenεε
Mateo 14:13-21; Maake 6:30-44; Gyon 6:1-14*

¹⁰ Debanj kenj kpilala kufu bala banj ba bese kɔη ne, be yako Yesu kpene kamase kenj bɔɔ yeε ne. Kenjε Yesu baake wɔ te ηon na wɔ gyuu donɔɔ kenj beε baake ke nyi Betesaida ne man.

¹¹ Balanj dikpii kenj kenyii nyi ɔ te lam botɔɔ ne be sila ɔ gbεε. Be ke gyu kena ne ɔ lee wɔ

atuu te ɔ kolosi Wurubuarɛ gyoori ken wose man nombia fa wɔ, te ɔ kyɔɔ ban be hia kawee kekyɔ nɛ.

¹² Ke lii balinɔɔ weese nɛ, Yesu kpilala kufu bala ban kɔnawɔ ɔ gyan kaa yako e nyiaa, “Yela balan ban keta na baa gyu akuraase na donɔɔse nɔn benaa nɛ man, na be kaa gyae weenɛɛ na adoise, nawolo nyi kebo kei yɛɛ nɔle nsana ken kolo be kyaa ya.”

¹³ Mɔna Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛmɛɛ gbagba ɛ fa wɔ kolo baa di.” Botɔɔ te be tiranɔɔ nyi, “Nɔn pou de dana yɛna bodobodose abilin anɔn na kpebia bala. Yaa n ne gyae nyi dee gyu ke lɛɛ weenɛɛ kɔna balan dikpii kei pou?”

¹⁴ Na baala ban baagen baa yɛɛ nɔba balan kakponse banɔn (5000)nɛ. Kenɛte Yesu yako ɔ kpilala ban nyiaa, “Ɛ yela balan ban ke kyaa dikpii, dikpii. Dikpii kamase dɛɛ yɛɛ balan sɔnɔla na kufu (50).”

¹⁵ Kenɛte kpilala ban yela balan ban pou kyakeewɔ nɔba mena ken Yesu be yako nɛ.

¹⁶ Botɔɔ te Yesu moo bodobodose abilin anɔn nɔn na kpebia bala ban te ɔ gyinaa ɔ nyee adido, te ɔ fanewɔ do Wurubuarɛ nɔɔ te ɔ kerɛɛ nɔ te ɔ moo nɔ fa ɔ kpilala ban nyi baa mo kpeɛɛ balan ban.

¹⁷ Balan ban pou diiwɔ baa, te be tɔɔsee weenɛɛ buruburu akan nɔn na be nyinɔ donase kufu ala (12).

Pita keyako nyi Yesu yɛna nyeeɛɛre nɔn Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔn nɛ Mateo 16:13-28; Maake 8:27-9:1

18 Wee daale Yesu kee fane waagen ne o kaseela ban gyuuwo ke kpu na e te o boose wo nyiaa, “Balan ne kolosi ma wose man nombia na be kpa man yena amo?”

19 Kenje o kaseela ban tiranoo nyiaa, “Balan baale kpa nyan yena Gyon Wurubuare lonsoore non. Baale mo kpa nyan yena Wurubuare dekenkpengyooore Elia, te baale mo kpa Wurubuare akpenkpengyooora benee ban man nolo fonala.”

20 Botoo te Yesu boose wo nyiaa, “Emee mo de? E kpa man yena amo?” Te Pita tiranoo nyiaa, “Nyan yena nyeelere non Wurubuare be yako see nyi waa kon ne.”

21 Botoo te Yesu too wo nideli nyi be na yako nombii kei fa walan na walan ya.

Yesu kekolosi lee o yen na o kefon wose man Mateo 16:20-28; Maake 8:30-9:1

22 Kenje o besewo yako wo nyiaa, “Kaboena nyi man Deniwalan Bu maa naa diyem nideli. Gyudatena kegyiise na Wurubuare saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban baa bee man. Baa ko man, te weeya atoorote ken man na, Wurubuare waa gyuuusu man lee yen man.”

23 Kenje Yesu yako be popou nyiaa, “Akpaa nolo ne gyae waa sila man na o na yee kpene ken non gbagba ne gyae ya, mona waa mo o opanjan seele na waa sila man wee kamase.

24 Nawolo nyi walan kamase non o ne gyae waa lee non gbagba nyeedon na, ke gyae ka lee o nyinmaa man. Mona walan kamase non o

nyeedon da lee o nyinmaa man lee man Yesu doo ne waa bese nyin ke.

²⁵ Akpaa nolo de nyin tæele kei doo aboo pou te o nyeedon da lee o nyinmaa man na, won tonoo te waa nyin?

²⁶ Akpaa man Yesu na me nombia de yee nolo deson tæele kei doo ne, kenan na wee ken man Deniwalan Bu non maa bese kon daa na me kya Wurubuare na Wurubuare kpilala ban gyoorobiiri man ne, walan nonan mo nombia gyae ke yee man deson.

²⁷ Ampan yaa mee yako non nyi e man baale kyaa kebo kei ken boo gyae baa yen ya, kelii deban ken baa naa Wurubuare gyoorobiiri ken.”

Yesu wose kekyekee

Mateo 17:1-9; Maake 9:2-9

²⁸ Yesu keyako nombia kenja weeya gyanaara wole ne, o moo Pita na Gyemisi na Gyon sila o wose gyu bula doo o kaa fane.

²⁹ O kee fane ne, karatete dokolon te o sia gbæ kyækeewo te wa aboo nan o doona ne bese aboo wolomæ futututu na nne nalakee ne polepole.

³⁰ Debokenan man te baala bala baale kaa bæwo lee Yesu doo te be kolosiwo na e. Balan bala kawo yena Mosesi na Elia.

³¹ Be konawo gyoorobiiri man kaa yako Yesu mena ken waa yen Gyerusalem donoo man, ngba mena ken Wurubuare be bake see ne.

³² Mena deban kenan na Pita na o tebia ban boo sila Yesu gyu ne te doo dosoron. Ba ke fonjii

ne, be naa Yesu gyoorobiiri man na baala bala seɲɛɛ ɔ gyan.

³³ Baala bala ban ka lee Yesu gyan bee gyu ne te Pita yako Yesu nyiaa, “De Gbenɲyoo, dei ɲgba daa mo be koɲ kebo ne. Yela dɛɛ ban kefeese atooro kebo. N wui daale, Mosesi wui daale, te Elia mo wui daale.” Mɔna ɔ ba gyen kpene ken ɔ ne yako ne ya.

³⁴ Pita keɛ kolosi ken ne te ɲoma kaa wuuwo be doo, kenɲe gyakolonɲ kyaɲa kaseela ban ɲgba ɲoma ɲan be kaa wuu be doo ne.

³⁵ Botoo te be nyii noowoya ɲaale lee ɲoma ɲan man nyiaa, “Kei yena me bu ɲon moo lese e, e nyii e.”

³⁶ Noowoya ɲan kekolosi tan ne, be keɛ na Yesu waagenɲ seɲɛɛ la te kaseela ban wuu be noo. Ba te yako walan kamase kpene ken boo naa weeya ɲenanɲ man ne ya.

Yesu kekyo tobaale ɲon ɔ na wee keleuleuse ne Mateo 17:14-18; Maake 9:14-27

³⁷ Tee kena ken boo lee bula ken doo bee koɲ ne, balan burum koɲawo kaa gyanee na Yesu,

³⁸ botoo te balee ɲolo fae yeesa lee balan burum ban man nyiaa, “De Gbenɲyoo, mee waase neɲ keɛ me bu fa man, nawolo nyi ɲon waagenɲ yena me bu.

³⁹ Felɲkum ne kyaa ɔ doo na ɔ te peti fae yeesa na te fun e ɲmera na ɔ noo ne to afofose. Ne yeɛ donɲ pete keɛ koro ɔ doo, moɲa ke yakaa keɛ wolɛɛ e.

⁴⁰ Me waase n kaseela ban nyi baa gegi felɲkum ken, moɲa ba te tale ya.”

41 Botoo te Yesu tiranoo nyiaa, "Ao! E mee gyen balan ban e bee lee man di ya te e gbreenen ba tenee ya. Weeya anmon te kaboena nyi maa kyaa e gyan na maa nyin konoo fa non?" Kenje o yako balee non nyi, "Mo n bu non kona man."

42 Bu non kee kon ne, felinkum kenj doo o man ne kara e lo na ne wonnee e tokii. Mona Yesu fae felinkum kenj te o kyoo bu non kawee te o besena e fa o kya.

43 Balan ban wose yena wo lee Wurubuaré donj dinaa kenj booo naa ne doo. Nombia nan Yesu be yee ne doo balan ban noo te be ka senj bee gyuen je man ne o yako o kaseela ban nyiaa,

44 "E nyii nombia nan mee gyae maa yako non ne nideli. Baa lese manj Deniwalan Bu non do balan nyinmaa man."

45 Mona o kaseela ban te nyii kpene kenj o ne yako wo ne man ya. Nawolo nyi Wurubuaré ta lese wola wo na baa nyii asee ya, mona bee yee nyi baa boose e nombii kenan man.

Amote kela na o doo Wurubuaré gyoori kenj man?

Mateo 18:1-5; Maake 9:33-40

46 Kenje anmaarenj gyoo Yesu kaseela ban man nyi be man wonji kela na o doo.

47 Na Yesu gyenj kpene kenj bee gyuen ne te o kyana biikyaabii nolo kaa senj o yenanj,

48 kenje o yako wo nyiaa, "Walanj non o lee biikyaabii kei ma yele man na o te lee manj, te non o lee manj na o te lee non o be kpila manj

nε. Nawolo nyi walaŋ ŋon ε bεε mo e yεε kolo ε man ya nε, ŋon kela na ε popou.”

⁴⁹ Botɔɔ te Gyɔn yako Yesu nyiaa, “De Gbenɔyoo, de naa balee ŋolo na ɔ ne gegi felinɔkumεε lee n yelee man te de tɔɔ e, nawolo nyi ɔ be kpue de man ya.”

⁵⁰ Kenɔte Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “E na tɔ e gbεε ya, nawolo nyi ŋon ɔ beee yoo na ŋon ya nε, na ɔ seŋεε ε wɔle.”

Samariatena keβεε Yesu

⁵¹ Weeya ŋan Wurubuare waa mo Yesu gyu adido keε benaa nε, ɔ yεε wa gyuenɔ nyi waa gyu Gyerusalem donɔɔ man.

⁵² Kenɔte ɔ kpila ɔ kaseela baale nyi baa kyan gbεε gyu Samaria donɔɔ daale man na be kaa desina botɔɔ see e.

⁵³ Mɔna balanɔ ban be kyaa botɔɔ nε bεε nyi bɔɔ lee e ya, nawolo nyi na ɔ sia gyakae nyi ɔ ne gyu Gyerusalem donɔɔ man.

⁵⁴ ɔ kaseela Gyemisi na Gyɔn kena mena nε be bɔɔse e nyiaa, “De Gbenɔyoo, n ne gyae dεε baake boalanɔ lee adido na kaa kpa wɔ wɔleε?”

⁵⁵ Botɔɔ te Yesu besenawɔ keε wɔ te ɔ faree wɔ nyi be naa yεε mena ya.

⁵⁶ Kenɔte be popou gbaawɔ gyu akuraa wɔle man.

Balanɔ ban be kaboena nyi baa sila Yesu

Mateo 8:18-22

⁵⁷ Ba ke ta beee gyu kenɔ nε, walaŋ ŋolo kɔŋawɔ kaa yako Yesu nyiaa, “Yenanɔ kamase kenɔ n ke gyu nε maa sila nenɔ gyu.”

⁵⁸ Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, “Nyanyase dana bɔɔnenɔ te gyebuse mɔ dana asaase, mɔna

Deniwalan Bu non betan botoo ken waa mo o nyee teeli ya.”

⁵⁹ Walaŋ wole nolo mo konawo Yesu gyan te Yesu yako e nyi, “Sila man.” Mɔna walaŋ non yako e nyiaa, “Me Gbenjyoo, yela maa tangbɛɛ gyuu kewuu me kya pɛna me kaa sila nen.”

⁶⁰ Kenjɛ Yesu tiranoo fa e nyiaa, “Yela woya kewuu ba woya, mɔna nyan doo gyuu na n kaa kolosi Wurubuaɛ gyoori ken wose man nombia.”

⁶¹ Nolo mo yako Yesu nyiaa, “Me Gbenjyoo maa sila nen, mɔna yela maa gyuu kekalaa ma lonɔtona pɛ.”

⁶² Kenjɛ Yesu yako e nyiaa, “Nyan walaŋ non n bunɛɛ fare doo te n ne gɛɛɛ kɛɛ n wole nɛ, n tekaboena Wurubuaɛ gyoori ken man ka gyoo ya.”

10

Yesu kekpila o silala soŋotooro na kufu bala ban (72)

¹ Kei wole nɛ de Gbenjyoo lese baala soŋotooro na kufu bala (72) te o kpila wo bala bala nyi, baa kyan gbɛɛ gyuu donooɛ na yenaase nan pou man non gbagba ne gyae waa gyuu nɛ.

² Kenjɛ Yesu yako wo nyiaa, “Woo man weenɛ nan boe na ke tekerii, mɔna balan ban baa tekerii nɛ ta boo ya. Mena doo e waase wootɛ non na waa kpila balan burum kon woo ken man na be kaa tekerii.

³ E ta! Mee kpila non baa ngba namensebia ne gyuuula gbougbose man nɛ.

⁴ Ε ne gyu na ε na mo koba yaa akpo yaa nkyokota ya. Te ε na wɔlɛɛ deɓaŋ na balan nɔɔ kado gbɛɛnaa man ya.

⁵ Dekpaŋalan kamase keŋ man ε gyoo na, ε taŋgbɛɛ yako dekpaaŋalanmantena baŋ nyi, 'Wosefɛɛren dɛɛkɔŋ dekpaaŋalan kei man.'

⁶ Akpaa walaŋ ŋon ɔ ne gyae wosefɛɛren kyaa dekpaaŋalan kenan man na, ε wosefɛɛren gyae ke kyaa na e. Te akpaa walaŋ ŋon ɔ ne gyae wosefɛɛren be kyaa botɔɔ ya na, ε wosefɛɛren keŋ gyae ka bese kɔŋ ε gyaŋ.

⁷ Nyi be lɛɛ ŋon na ε kyaa dekpaaŋalan kenan man na ε ke di na ε ke nyɔɔ kpene kamase keŋ baa fa ŋon nɛ, nawolo nyi kaboena nyi baa tɔ tomyɛere kamase kom. Ε na tɛɛ na akpaŋalan yakaa yakaa ya.

⁸ Akpaa ε gyu donɔɔ daale man te be lɛɛ ŋon atuu na, ε di kpene kamase keŋ balan baŋ baa fa ŋon nɛ.

⁹ Ε kyɔ kaweesetena kawee donɔɔ kenan man, na ε keyako donɔɔsetena benan nyi, 'Wurubuare gyoori keŋ ta benaa ŋon taŋ.'

¹⁰ Mɔna donɔɔ keŋ man ε gyu te ba te lɛɛ ŋon ya nɛ, ε gyu ka abɔnterese ŋan man na ε ke yako nyiaa,

¹¹ 'Ε donɔɔ aŋasa ŋan be mataa de nawɔɔ koran nɛ, de te kpiisi ŋa woli ε nyeeya nsana. Mɔna ε tɔɔse nyi Wurubuare gyoori keŋ ta benaa taŋ.'

¹² Mɛɛ yako ŋon na ε ke nyii nyi wee keŋ Wurubuare waa kɔŋ kaa di balan nombia nɛ, waa wii Sodomtena waraŋase koran kela mena

donoo kenan man balan.”

*Donoose nan ne balan te leε Yesu di ya ne
Mateo 11:20-24*

¹³ “Korasin na Betesaida donoo setena! Mee fa non laako. Nawolo nyi gyakolon nombia nan Wurubuare be yee ε gyan ne, nyi akpaa ben yee na Tae na Sidon donoose man ne nafa ben te wulaa do titere aboo kyaa mo ton buraa ba wose, na kawola nyi ba te kyeekee ba agyuen lee be gbeneen kumee man kon Wurubuare gyan.

¹⁴ Mona wee ken Wurubuare waa kaa di balan nombia ne, waa wii Taetena na Sidontena waranase kela non.

¹⁵ Te neneε emee Kapanumtena! ε gyan nyi baa gyina non adido gyu Wurubuare gyan? Koa, baa tisina non ateta ateta kon botoo ken ε kena diyem kekpaakekpaa.”

¹⁶ Ken te Yesu yako o kaseela ban nyiaa, “Walan non o nyii non na man yaa o nyiiwo, te non o bee non na man yaa o beewo. Te non o bee man na o te bee non o be kpila man ne.”

¹⁷ Te kyare ya te balan sonotooro na kufu bala ban Yesu be kpila wo ne besewo kon. Na te yee wo gyan nideli te be yako e nyiaa, “De Gbengyoo, lee n yele man doo felinkumee gba ne nyii daa.”

¹⁸ Ken te Yesu tiranoo fa wo nyiaa, “Me naa obonsam lee adido kaa yala ngba oga nmaalela ne.

¹⁹ ε nyii, ma te fa non don nyi yaa mo sakatee doma na kanase doo na ε ke di ε kolare non don doo, te kolo be gyae ke tale yee non ya.

²⁰ Ε na yela keyεε ηον gyon nyi felin̄kumεε ne nyii ηον ya, m̄ona ε yela keyεε ηον gyon nyi ba te ηmarase ε yela adido.”

*Yesu kefane fa Wurubuarε karan
Mateo 11:25-27; 13:16-17*

²¹ Deban̄ kenan̄ man te Wurubuarε felin̄ ηον yela gyon̄ kaa gyoow̄o Yesu man nideli te ɔ yakow̄o nyiaa, “Me kya adido na ateta pou Gben̄gyoo! Mεε fa nen̄ karan̄ nawolo nyi n ta mo ab̄o ken̄a weese nyansatena na ban̄ ba gyen̄ nombia nε, te n lese ηa wola ban̄ be din̄o yεε ηgba bia nε. Taata, ma gyen̄ nyi kei yεna nyan̄ gbagba n kegyaebii.”

²² Bot̄o te Yesu yako balan̄ ban̄ nyiaa, “Me kya ta mo kpene kamase do man̄ me nyin̄maa man. N̄olo ba gyen̄ man̄ ɔ Bu ηον ya, me kya waagen̄ koon̄ gyen̄a na man̄. N̄olo m̄o ba gyen̄ kya ηον ya, man̄ ɔ Bu ηον na ban̄ maa lese me kya ηον wola w̄o nε daagen̄ ne gyae la dεε gyen̄ e.”

²³ Ken̄te Yesu besenaw̄o kεε ɔ kaseela ban̄ te ɔ yako w̄o nyiaa, “Ε te yεε nyeebam ηgba ε ne naa mena ab̄o ηan̄ ε ne naa nε!

²⁴ Mεε yako ηον ε ke nyii nyiaa, Wurubuarε akpen̄kpen̄gyoora na gyoonen̄ gyaew̄o baa naa kpene ken̄ ε ne naa nε m̄ona ba te naa ya, te be gyaew̄o baa nyii kpene ken̄ ε ne nyii nε m̄ona be te nyii ya.”

Yesu kegyo dudu lee Samaria baale ηolo wose man

²⁵ Wee daale nε Gyudatena mmaraa wolale ηolo k̄onaw̄o ɔ kaa teese Yesu n̄oman te ɔ

bɔɔse e nyiaa, “De Gbenɔgyoo, won ɛ te maa yɛɛ na maa nyin nyeedon kekpaɛ ken?”

26 Botɔɔ te Yesu bɔɔse e nyi, “Won ɛ te be ɛmarasewɔ do Wurubuare mmaraa tɔne ken man? Sena te ɛ ne nyii mmaraase ɛnan man?”

27 Kenɛte balee ɛnon tiranɔɔ nyiaa, “Be ɛmarasewɔ nyi mo n konɔɔ pou na n wose pou na n don pou na nya agyuen pou gyae n Gbenɔgyoo Wurubuare, na n ke gyae n doo ɛgba nyan ɛgba n wose nɛ.”

28 Kenɛte Yesu yako e nyiaa, “N tiranɔɔ nideli, yɛɛ ɛgba mena ken n be yako nɛ na n ke nyin nyeedon kekpaɛ ken.”

29 Mɔna ken mmaraa wolale ɛnon ne gyae waa wola nyi ɔ gbɛɛnen tenɛ Wurubuare siaman doo nɛ, ɔ bɔɔse Yesu nyi, “Amɔte yena me doo?”

30 Botɔɔ te Yesu gyɔɔ dudu daale tiranɔɔ fa e nyiaa, “Wee daale balee ɛnɔlo lee Gyerusalem donɔɔ man tisi ɔ ne gyu Gyeriko donɔɔ man. Kenɛte ɔ gyuuwɔ kegyanɛe na ɛmɛlatena, te be ɛnɔlo ɔ kpene kamase te be tuku e yen yen, te be tinaa e yela ditɛnteli.

31 Te konawɔ nyi Wurubuare Sae ɛnɔlo tisiwɔ mo gbɛɛ kenan ɔ ne gyu. ɔ kena balee ɛnon doo nɛ ɔ kpasewɔ mo yenan lan.

32 Mena mɔ te Lewi baale ɛnɔlo mɔ konawɔ kaa mo botɔɔ te ɔ kena balee ɛnon doo nɛ, ɛnon mɔ kpasewɔ mo yenan lan.

33 Mɔna Samaria baale ɛnɔlo ɛnon ɔ ne gyu ɔ gbɛɛ nɛ, kaa leewɔ balee ɛnon doo. ɔ kena e ken nɛ ɔ tɔɔ nyakee e, te waranase kyanɛa e fa balee ɛnon.

34 Ɔ tuuwɔ benaa e te ɔ doo e tee ɔ gyamɛɛ njan man te ɔ bake na. Botɔɔ te ɔ moo balee non gyakaa non gbagba ɔ wonembu non ɔ kyaa ne dɔɔ, te ɔ moo e gyu nonla deesoɛ keŋ man nyi baa keɛ ɔ dɔɔ fa e.

35 Tɛɛ kena ne, ɔ lese kɔba fa kegyia non ɔ ne keɛ nonla deesoɛ keŋ dɔɔ ne te ɔ yako e nyiaa, 'Keɛ balee kei dɔɔ fa man. Ma bese kɔŋ na me kaa tɔ neŋ kom kamase keŋ n be wolɛɛ ɔ dɔɔ ne kpu.' "

36 Keŋte Yesu boɔse balee non nyiaa, "Nya agyueŋ man na, balan batooro kewɔ man wonŋi yena balee non nmeɛlatena be tuku e ne ɔ dɔɔ?"

37 Keŋte mmaraa wolale non tiranɔɔ nyiaa, "Walan non ɔ be wii ɔ waranase ne." Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, "Nyan mɔ gyu na n kaa yeɛ wɔɛ mena."

Yesu kegyu Maata na Mɛɛre deɛ

38 Yesu na ɔ kaseela kegyakaa be gbɛɛ dɔɔ bee gyu ne, ɔ keliiwɔ akuraa daale man te alo non beɛ baake e nyi Maata ne moo e gyu ɔ deɛ.

39 Na Maata dana naabu nono non beɛ baake e nyi Mɛɛre. Keŋte Mɛɛre kɔŋawɔ kaa kyaa de Gbengyoo Yesu gyan ɔ ne nyii Wurubuare nombia.

40 Maata keɛ ka ɔ wose na nonla ban kedi man ne, ɔ kɔŋawɔ kaa boɔse Yesu nyiaa, "De Gbengyoo, n be famene nɔba me naabu be tina man yela maagen yee? Yako e nyi waa kɔŋ kaa kyɔ man."

⁴¹ Kenje de Gbenjyoo Yesu tiranoo fa e nyiaa,
 “Maata, Maata, n ne naase n wose diyem aboo
 burum doo,

⁴² mona kolo dokolonj ne hia la kenj kaboena
 nyi nya yee. Mena kolo kpaakpaa kenanj yaa
 Meere moowo, te boo gyae baa leo ke lee o
 nyinmaa man ya.”

11

Yesu wola o kaseela mena kenj baa fane

Mateo 6:9-13

¹ Wee daale Yesu gyuu yenanj daale o ne fane.
 O kefane tanj ne, o kaseela banj man njolo yako e
 nyiaa, “De Gbenjyoo, wola daa mena kenj dee
 fane njgba mena kenj Gyon ba wola o kaseela
 ne.”

² Kenje Yesu yako wo nyiaa,
 “E ne gyae e ke fane na e yako nyiaa,
 ‘De kya,
 dee fane nyi balan pou baa lese n yele
 Lese n gyoori deboo.

³ Fa daa wee kamase weenee njan ne hia daa ne.

⁴ Mo de nombiakumee kyee daa,

³ nawolo nyi daa mo na mo kyee balan banj bee
 yee nombiakumee tia daa ne.

Na yeli dee yala kekeesekeee man ya.’ ”

⁵ Yesu besewo yako o kaseela banj nyiaa, “E yela
 dee mo ke nyi n dana gyoo, te n gyu o dee tee
 nsana ke gyoo o disim yako e nyi ‘Me gyoo,
 waaseda paa manj weenee kyomii.

⁶ Nawolo nyi me gyoo njolo ta lee gbeye koj me
 gyanj, te moo dana kolo na kolo maa fa e ya.’

⁷ Na n gyoo ñon te tiranoo deni toooman nyi, 'Na haa man ya, me tan keto me disim te daa na me bia mo tan kedoo. Moo gyae maa tale koro kaa fa neñ kolo ya.' "

⁸ Kenje Yesu yako wo nyiaa, "Akpaa nyi ñon na e gyoori kaagen wui doo ne nafa o be gyae waa koro ya. Mona mena ken o ne gyo disim ken kakyekyemaare man doo ne, waa koro toro na waa fa e kpene ken o ne gyae ne.

⁹ Mena doo mee yako ñon baa nyi e sola Wurubuare kolo na, e nyinmaa gyae ke kan ke. E keo kolo lee o gyan na e ke nyin ke, te e gyo e disim mo na waa toro fa ñon.

¹⁰ Nawolo nyi walan kamase ñon o boose e kolo na o nyinmaa ne kan ke, te ñon o gyae kolo lee o gyan na o ne nyin ke, te ñon mo o gyo e disim na waa toro fa e.

¹¹ Lolala, e man wonji kyaa la ken nyi o bu da sola e kpebi na, waa mo dom fa e?

¹² Yaa o sola e woe na, waa mo kana fa e?

¹³ Akpaa emee ban e yee
nombiakumeyeerawo koran gyen aboo
kpaakpaa ka mo fa e bia na, de yaa sena te e
kya ñon o kyaa adido ne, ba mo o felin do ban
bee sola e ne man nideli ya?"

Yesu na Belisbu

Mateo 12:22-30; 12:43-45; Maake 3:22-27

¹⁴ Wee daale Yesu gberaa felinkum ken ne yeli walan bee tale kolosi ya ne lee balee ñolo man. Felinkum ken ka lee ne, balee ñon kolosiwo te doo balan dikpii ken be kyaa botoo ne pou noo.

15 Kenje balan ban baale yakowɔ nyiaa, “Feliŋkumεε pou gyoo Belisebu faa na balee kei donj te ɔ ne tale gegi feliŋkumεε ne.”

16 Ken baale mɔ ne gyae baa teese Yesu noɔman dɔɔ be yako e nyi waa yeε gyakolon nombia, na kawola nyi ɔ lee Wurubuare gyan.

17 Mɔna Yesu gyenj kpene kenj beε gyuenj ne te ɔ yako wɔ nyiaa, “Tεεle kamase kenj ke man balan de kpase ba wose kpookpoo bee yoo na donja na, tεεle kenanj be gyae ke de ya. Mena mɔ te dekpanalan daale man balan de kpase ba wose kpookpoo bee yoo na donja na, dekpanalan kenanj ne yeεε bo.

18 Akpaa nyi ɔbɔnsam gyoori kenj man balan de kpase ba wose kpookpoo bee yoo na donja ne, sena te ɔ gyoori kenj gyae ke tale senj? Ken dɔɔ mεε yako kei yena nyi, εmεε kpa feliŋkumεε pou gyoo Belisebu faa na manj donj te mεε mo gegi feliŋkumεε.

19 Akpaa nyi Belisebu donj te mεε mo gegi feliŋkumεε na, amɔte donj yaa ε silala banj na mo gegi feliŋkumεε? εmεε gbagba ε silala ne gyae la baa bu non fɔɔ.

20 Te akpaa Wurubuare donj te mεε mo gegi feliŋkumεε na, kenanj na ε wulaa gyenj nyi Wurubuare gyoori kenj tanj kekɔnj ε gyan.

21 Akpaa donjte njolo de desina ɔ wose mo yoo abɔɔ ɔ na deke ɔ dεε ne, njolo be tale kaa mo ɔ kolo ya.

22 Mɔna akpaa walanj non ɔ dana donj kela e de kɔnj kaa yokii na e te ɔ di ɔ dɔɔ ne, ɔ ne leɔ ɔ yoo abɔɔ njan ɔ na mo ɔ wose lɔ njε dɔɔ ne pou,

na ɔ te kuu wa abɔɔ pou ke kpɛɛɛ balan.

²³ Walaŋ kamase ŋon ɔ be kpue na maŋ ya ne na ɔ ne kola maŋ, te walaŋ kamase ŋon mo ɔ beɛ kyɔ maŋ na dee yilaa balan fa Wurubuare ya ne, ɔ ne yaasee wo bo.”

²⁴ Kenŋte Yesu yako wo nyiaa, “Feliŋkum da lee walaŋ man ne, ɔ ne tee kila keo teele awoleɛ ɔ ne gyae dekyae. Akpaa ɔ te nyiŋ dekyae ya na ɔ ne yako ɔ wose nyiaa, ‘Maa bese gyu ma dekyae bene keŋ moɔ lee ne man.’

²⁵ Akpaa ɔ koŋ kaa naa nyi ba te gbee botɔɔ desina ke nideli keŋ nyi ayimeɛ kamase be doo ya ne.

²⁶ ɔ na bese gyu ka mo feliŋkumɛ nyetooro ŋan ne dana nombiakumɛ kela e ne kpu na ɔ wose na be kaa kyaa walaŋ ŋonan man. Dekoŋ mena na, walaŋ ŋonan dinɔɔ na bese woleɛ kela ɔ kekyaa gyangba keŋ.”

²⁷ Yesu keɛ kolosi nombia keŋa ne, alo nolo gyinaa ɔ noɔ balan baŋ man yako nyiaa, “Alo ŋon ɔ ba lola neŋ te ɔ be keele neŋ ne, ŋon na nyeebam.”

²⁸ Kenŋte Yesu tiranɔɔ nyiaa, “Balan baŋ bee nyii Wurubuare nombia ŋan te bee di ne doo ne, baŋ gba te kaboena nyi be sia dee gyɛ.”

*Bɛɛ gyae nyi Yesu waa yeɛ gyakolon nombia
Mateo 12:38-42*

²⁹ Balan baŋ ke koŋ kaa wuku ne Yesu besewo yako nyiaa, “Gyeŋ wee kei balan yeɛ nombiakumɛgyerawo. Bɛɛ gyae bo nyi baa naa gyakolon nombia, mona moɔ gyae maa yeɛ gyakolon nombia kpu na ŋan be koŋ

Wurubuare dekpenkpengyoore Gyona doo ne ya.

³⁰ Mena ken Gyona nombia nan ba bese kolo kekasee fa Niniwetena ne, mena mo te man Deniwalan Bu non mo me nombia gyae ka bese kolo kekasee fa gyen wee kei balan.

³¹ Wee ken Wurubuare waa kon o kaa di balan nombia ne, Seba gyoo non o yee alo e te o ba lee ata yenan ne, waa koro sen na waa bu gyen wee kei balan foo. Nawolo nyi o ke nyii Solomon nyansa nombia nan ne, o teewo leenan teele oto kon kaa nyii na. Mee yako non baa nyi walan non o kela gyoo Solomon nonan kyaa kebo mona e bee nyii e ya.

³² Mena mo te wee ken Wurubuare waa kon o kaa di balan nombia ne, Niniwetena baa koro sen na baa bu gyen wee kei balan foo. Nawolo nyi deban ken Gyona be kolosi Wurubuare nombia nan fa wo ne, be kyeekeewo lee be gbeneh kumee man te be konawo Wurubuare gyan. Mee yako non baa nyi walan non o kela Gyona nonan ne kyaa kebo.”

Deniwalan wose kanea

Mateo 5:15; 6:22-23

³³ Kenje Yesu besewo yako wo nyiaa “Nolo bee kyanee kanea na waa mo ke weese yaa waa mo kolo wu ke ya. Mona o na mo ke bo gyakaa kolo doo adido na balan ban bee kon dekpanalan ken man ne ke nyin naa.

³⁴ Deniwalan kanea yena o sia. N sia ne naa na n wose pou yee kenmanee ke, mona n sia de wolee na n wose pou doo ditinnee tuum man.

35 Mena doo ε κεε nideli nyi kenmanjee ken doo ε man ne ba bese ditintεε ya.

36 Nyi akpaa n wose pou doo kenmanjee man te ka yenan daale be doo ditintεε man ya na, kenan na n wose pou gyae ke ηalakee ηgba mena ken kanea ne ηalakee ne.”

Yesu kekolosi Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala nombia
Mateo 23:1-36

37 Yesu kekolosi tan ne Farasii baale ηolo baake e gyu o dεε o kaa di, mena doo o gyuuwo kekyaa weenεε ηan tεε.

38 Farasii baale ηon kena nyi Yesu te faafo o nyinmaase ηgba mena ken ba benεη mmaraa nawolo ya ne, doo o noo.

39 Kenje de Gbengyoo Yesu yako e nyiaa, “Emεε Farasiitena ne faafo ε leenooose na ε nyefaleε wole bo, mona ηe man dana ayimεε. Mena te emεε mo konooose man doo, ε dana sibii te nombiakumεε mo te wulu ε man.

40 Emεε ayintena; ε ba gyen nyi Wurubuarε ηon o be yeε kolo wole ne, ηon yena ke toooman mo yee?

41 Mena doo ε yeε deeli fa ayematena, na kawola nyi ε wose betan ayimεε ya.

42 Emεε Farasiitena ε laako! Nawolo nyi ε na mo ε wooman aboo buruburu gba kufu man deksen dokolon fa Wurubuarε, mona ε bee di nombia na ηe gbεε ya te ε bεε mo Wurubuarε mo yeε kolo ya. Kaboena nyi nafa yaa yeε mena aboo kenja pou, na ε ka bese fa ε wooman aboo buruburu ηan kufu man deksen dokolon bela kpu.

43 Ɛmεε Farasiitena ε laako! Nawolo nyi ε ne gyae akyaese kpaakpaa Gyudatena osom denεε man, te ε ne gyae mɔ nyi ε lii balan man na balan dee bun do non nɔɔ.

44 Ɛ laako! Nawolo nyi ε yεε ngba yebɔɔse nan ba yoo te balan ne tεε ne dɔɔ ken bɔɔ gyen nyi ne yεε yebɔɔse na ya nε.”

45 Botɔɔ te mmaraa wolala ban man nolo bɔɔse e nyiaa, “De Gbengyoo, nya ayakon ken na ne ngba n tee daa mɔ baa.”

46 Kenje Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Ɛmεε mmaraa wolala mɔ ε laako! Nawolo nyi ε ne bake kasolɔse nan kela balan ne yere wɔ, mɔna εmεε gbagba bεε yεε kolo kyomii kyɔ wɔ na baa tale seele be kasolɔse nenan ya.

47 Ɛ laako! Nawolo nyi ε ne desina Wurubuare akpenkpenngyɔɔra ban yebɔɔse, mɔna εmεε gbagba ε naanaɔ konna wɔ.

48 Mena dɔɔ kei nawolo baa nyiaa, εmεε gbagba te lεε nombia nan ε naanaɔ be yεε ne do. Nawolo nyi ε naanaɔ konna Wurubuare akpenkpenngyɔɔra ban, te εmεε mɔ konawɔ ε ne desina ba yebɔɔse.

49 Kei dɔɔ te Wurubuare nyansate non kolosiwɔ nyiaa, ‘Maa kpila ma akpenkpenngyɔɔra na me kpilala be gyan. Baa ko be man baale, na baa naase be man baale mɔ diyem.’

50 Wurubuare akpenkpenngyɔɔra ban bɔɔ koo lee deban ken Wurubuare be yεε tεεle kei nε, ka denjele kewon gyae ke kon εmεε gyen balan kewɔ dɔɔ,

⁵¹ lee Abele kako man kelii Sakaria dɔɔ. Sakaria kei te ba koowɔ Wurubuarɛ kedeesa boe keŋ, na Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ nsana nsana nɛ. Mɛɛ yako ŋon ɛ ke nyii nyiaa, keŋa pou denjele kewɔŋ gyae ke kɔŋ ɛmɛɛ gyɛŋ balan kewɔ dɔɔ.

⁵² Ɛmɛɛ mmaraa wolala ɛ laako! Ɛ ta mo Wurubuarɛ kagyeŋ gbɛɛ weese balan te ɛmɛɛ gbagba mɔ bɛɛ tɛɛ gbɛɛ kenan dɔɔ ya, te ɛ ne tɔ ban bɛɛ gyae baa ta gbɛɛ kenan dɔɔ mɔ nɛ gbɛɛ.”

⁵³ Yesu ka lee botɔɔ nɛ, mmaraa wolala na Farasiitena ban moo nombia gyu ke tun e ban man te be boɔse e nombia burum,

⁵⁴ mo teese ɔ noɔman na baa nyiŋ kyan e.

12

Ɛ keɛ ɛ wose dɔɔ nideli

Mateo 10:26-33; 12:32; 10:19-20

¹ Deban kenan man nɛ, balan burum kɔŋawɔ kaa yilaa keŋ nae dasɛŋae be doo ya. Keŋte Yesu fiasɛɛ ɔ ne yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Ɛ keɛ ɛ wose man nideli na Farasiitena dinɔɔ keŋ ke yeɛ ŋgba tee keŋ bɛɛ mo do kolo man te ne wuku nɛ. Nawolo nyi bɛɛ yeɛ ba wose ŋgba be yeɛ balan kpaakpaawɔ nɛ mɔna bɛɛ beo bo.

² Te kolo be kyaa keŋ bɔɔ wu ke dɔɔ keŋ nyi bɔɔ gyae baa gyuusuu ke ya, te nombia aweesɛŋ ŋaale mɔ be kyaa keŋ be gyae ka lee debɔɔ ya.

³ Mena dɔɔ nombii kamase keŋ ɛ be yako ke ditɛŋtɛɛ man nɛ gyae ka lee debɔɔ, te nombii kamase keŋ ɛ be kolosi adadawoya man do ŋolo

denjele man deni tɔoman nɛ, baa mo ke gyɔ dekpɛnkpɛn.

⁴ Me tebia mɛɛ yako ɲon baa nyi ɛ na yee balan ban bɛɛ ko wosenaane kaagen bo, mɔna bɔɔ tale yɛɛ kolo kpu bela nɛ ya.

⁵ Mɛɛ gyae maa wola ɲon walan ɲon kaboena nyi yaa yee. ɛ yee Wurubuare ɲon ɔ ko walan na, ɔ dana don nyi waa fun ɔ woo ka do boalan keɲ bɛɛ yem ya nɛ man. Ampaɲ yaa mɛɛ yako ɲon nyiaa, ɲon yena walan ɲon kaboena nyi yaa yee.

⁶ Akpelee koya yɛɛ aɲmon? Na kapere ala te bɛɛ yɔɔ akpeleese banon yee? Mɔna Wurubuare bee wolee be man dokolon koran gba ya.

⁷ ɛ nyeenyɔɔse koran nɛ, Wurubuare gyen ɲe yaanɔɔle. Mena dɔɔ ɛ na yee ya, nawolo nyi ɛ dana tɔnɔɔ kela akpeleese burum.”

⁸ Kenje Yesu kpa, “Mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, walan kamase ɲon ɔ lee man do denibalan siaman nyi me yɛɛ ɔ Gbenɲyoo e na, man Deniwalan Bu ɲon mɔ maa lee e do Wurubuare kpilala ban siaman adido.

⁹ Mɔna walan ɲon ɔ te lee man do denibalan siaman nyi me yɛɛ ɔ Gbenɲyoo e ya nɛ, man Deniwalan Bu ɲon mɔ maa bɛɛ e Wurubuare kpilala ban siaman adido.

¹⁰ Nyi akpaa ɲolo de kolosi nombiakumɛɛ tia man Deniwalan Bu ɲon nɛ Wurubuare waa mo kyɛɛ e, mɔna nyi akpaa ɲolo de kolosi mmusuo nombia tia Wurubuare felin ɲon na, Wurubuare be gyae waa mo kyɛɛ e korakora ya.

11 Akpaa be wɔŋee ŋon gyu Gyudatena osom denɛɛ man na gyooneŋ na donɔɔ kegyiise siaman nyi be kaa di ε nombia na, ε na wɔlɛɛ na mena keŋ ε ke tira ε nɔɔse yaa kpene keŋ ε ke yako ya.

12 Nawolo nyi debaŋ kenanŋ nɛ, Wurubuare felinŋ ŋon ne gyae la waa wola ŋon kpene keŋ ε ke yako.”

Yesu kegyɔ dudu lee kɔbate diyinŋe ŋolo wose man

13 Yesu kee kolosi nɛ, walaŋ ŋolo korowɔ balanŋ dikpii keŋ man yako e nyiaa, “De Gbengyoo, yako me kegyia na dɛɛ kpala de kya abɔɔ.”

14 Kenŋte Yesu tiranɔɔ fa e nyi “Baale, amɔte lese na maŋ nyi maa yɛɛ ε nombiadiiri yaa ya abɔɔ kpalare?”

15 Kenŋte ɔ yako wɔ nyiaa, “E keɛ nideli na ε ka deke ε wose lee kedikum kamase man, nawolo nyi deniwalaŋ nyeedonŋ be doo abɔɔ burum kenyinŋ man ya.”

16 Kenŋte Yesu gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, “Kɔbate ŋolo kyaawɔ keŋ ɔ wɔɔman weenɛɛ deewɔ fa e nideli.

17 Kenŋte balee ŋonanŋ yako ɔ wose nyiaa, ‘Wɔŋ te maa yɛɛ, nawolo nyi mɔɔ tanŋ botɔɔ keŋ maa see me weenɛɛ bela ya.’

18 Kenŋte balee ŋon yako ɔ wose nyi ‘Ma gyenŋ kpene keŋ maa yɛɛ, maa tekerii me kpeese benɛɛ ŋan pou na maa banŋ dinaana na maa see me weenɛɛ na ma abɔɔ pou ŋe man.’

19 Na maa yako ma wose nyiaa, ‘Me dana abɔɔ kpaakpaa burum ŋan gyae ke doo fa maŋ

kulutooneŋ burum. Mena dɔɔ maa kyaa fɛɛfo na maa di na maa nyɔɔ na maa di gyon!' ”

²⁰ Mɔna Wurubuarɛ yako e nyiaa, “Nyan diyinŋte! Gyen nelim kei maa lɛo n nyeedon lee n nyinmaa man. Na nya abɔɔ ŋan pou n be gyae see nɛ, gyae ka bese amote wui?”

²¹ Kenŋte Yesu yakowɔ nyiaa, “Nnɛ kei te gyae ke kɔŋ walaŋ kamase ŋon ɔ ne gyae abɔɔ burum fa ɔ wose tɛɛle kei dɔɔ, mɔna Wurubuarɛ siaman na ɔ be doo kolo man ya nɛ dɔɔ.”

Mo n loo gyakaa Wurubuarɛ dɔɔ

Mateo 6:24-34

²² Kenŋte Yesu yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Mena dɔɔ te mɛɛ yako ŋon nyi ‘ɛ na naase ɛ wose diyem lee ɛ kekyaa man kedi na kenyoɔ na abɔɔ ŋan ɛ ka do ya.

²³ Nyeedon ne hia kela weenɛɛ, te deniwalaŋ wose mɔ ne hia kela abɔɔ ŋan waa do.

²⁴ ɛ keɛ gyebuse, bɔɔ ne duu abɔɔ ya te bɔɔ ne kɔɔ ya, te bɔɔ dana kpeese yaa denɛɛ ŋan man baa see weenɛɛ ya, mɔna Wurubuarɛ ne fa wɔ weenɛɛ. Kaboena yaa gyen nyi ɛ wose ne hia kela gyebuse.

²⁵ ɛ man wonŋi te lee ɔ kayeyɛɛ man nɛ, waa tale mo debaŋ dokolon koon pɛ kpu na ɔ weeya ŋan Wurubuarɛ be fa e nɛ?

²⁶ Akpaa nyi ɛ be gyae ɛ ke tale yɛɛ kolo peperee kei ya na, won dɔɔ te ɛ ne naase ɛ wose diyem abɔɔ akaŋ ŋan dɔɔ?

²⁷ ɛ keɛ mena ken kyenkyenkwɔɔse na bee, ŋe bɛɛ yɛɛ tom ya te ŋe bɛɛ loo kanyaŋse mɔ ya.

Mona mee yako non e ke nyii nyi Gyoo Solomon na o wosekenyinj koran ne, o te nyinj kyenkyenkoose kenja man dokolon kyeo ya.

²⁸ Weera doo te e bee lee Wurubuaare di nideli ya? Nyi akpaa mena te Wurubuaare ne desina njalese nan e kena na gyen kyoo na be ta too na na, kenan na e toose nyi Wurubuaare waa tale desina non kela njalese nenan.

²⁹ Mena doo e na mo e konoo gyakaa kpene ken e ke di yaa kpene ken e ke nyoo doo ya. E na yeyee na mena aboo nenan ya.

³⁰ Nawolo nyi mena aboo kenja te teele kei doo balan ban boo gyen Wurubuaare ya ne sia ne yee ne doo, mona e kya Wurubuaare gyen nyi mena aboo kenja ne hia emee mo.

³¹ Mena doo e tanjbee mo e loo pou gyakaa Wurubuaare gyoori ken doo. Nyi akpaa e yee mena na, Wurubuaare waa mo aboo akan nan pou kpu non.' "

³² "Emee me balan dikpiibii, e ta boo ya mona e na yee ya nawolo nyi dana e kya Wurubuaare gyon nyi waa yela e ke di gyoori kpu na e.

³³ E yoo ya aboo na e ka mo ne koba pou fa ayematena. Kei gyae ke yela e ke nyinj aboo kpaakpaa see e wose Wurubuaare man. Nmeele be gyae waa tale gyu botoo ke nmeele ya, te kolo be gyae ke tale wolee na mo ya.

³⁴ E toose nyi botoo ken ya aboo kpaakpaa doo ne, botoo te e loo mo gyakaa."

*E doo e wose doo
Mateo 24:45-51; Maake 13:32-37*

³⁵ Kenjte Yesu besewo yako wo nyiaa, “E doo e wose doo nideli na e ke kyanjee e kanease see,

³⁶ ngba tewulee ban bee daa be gbengyoo ka lee alowole tee kon ne. Na nyi akpaa o betaa kon kaa gyoo disim na baa koro toro e bilen.

³⁷ Tewulee ban be gbengyoo waa kaa naa nyi ba delena ne, ban na nyeebam. Ampan yaa mee yako non nyiaa, be gbengyoo non waa kpee wa aboo desina o wose na waa yela baa kyakee na waa fa wo weenee baa di.

³⁸ Akpaa nyi be gbengyoo non da bese kon tee nsana yaa nebo fuu koran te o naa nyi o tewulee ban delena na, ban na nyeebam.

³⁹ Mona e toose nyiaa, akpaa dekanjalante den gyen deban ken nmeelatena baa kon kaa nmeele e ne, nafo waa doo o wose doo na boo nyin kon kaa kuu wa aboo ya.

⁴⁰ Mena doo kaboena nyi emee mo yaa doo e wose doo, nawolo nyi man Deniwalan Bu non mo maa kon bo deban ken e loo be gyakaa ya ne.”

⁴¹ Botoo te Pita boose Yesu nyiaa, “Me Gbengyoo, daa yaa n gyoo dudu kei fa yaa walan kamase?”

⁴² Kenjte Yesu tiranoo fa e nyi, “Amote yena tobaale non bee lee e di te o sia be kare?” Non yena walan non o gbengyoo ba mo e nyi waa kee o tewulee akan ban doo, na waa fa wo weenee deban ken kaboena ne man.

⁴³ Nyi o gbengyoo non de kon kaa naa e nyi o ne yee o tom ngba mena ken o kpa waa yee ne, na non na nyeebam.

⁴⁴ Ampan yaa mee yako non nyiaa, o

gbengyoo ñon waa mo wa aboo pou do tobaale ñonan nyinmaa man nyi waa kee ñe doo.

⁴⁵ Mɔna akpaa tobaale kei de yako o wose nyiaa, “Me gbengyoo te kyare o bee koñ ya, te o gyoo tewulɛɛ na alebia akan ban akpanyanñyan keyeɛ te o ne dii te o ne nyoo deese ne,

⁴⁶ o gbengyoo ñon da bese koñ wee yaa deban keñ tobaale ñon loo be gyakaa ya ne, waa wɔñ tobaale ñonan denɛle na waa gegi e na waa yela waa naa diyem ñgba ban boo ne lee Wurubuare di ya ne.

⁴⁷ Tobaale ñon o gyeñ kpene keñ o gbengyoo ne gyae te o te desina o wose see na waa yee o gbengyoo kegyaebii ya ne, baa kebii e dambiise nideli.

⁴⁸ Mɔna tobaale ñon o ba gyeñ kpene keñ o gbengyoo ne gyae ya te o yee kpene keñ kaboena ketuku na, baa tuku e bo kyomii. Walañ kamase ñon ba mo aboo burum do o nyinmaa man na, baa boose aboo burum lee o gyañ. Te ñon mo ba mo aboo ñan ña boe nideli do e o nyinmaa man na, mena ke mo te baa boose lee o gyañ.”

*Yesu nombia ta mo kekpase koñ
Mateo 10:34-36*

⁴⁹ Kenɛte Yesu yako wo nyiaa, “Me koñae me kaa do boalañ teeɛle kei doo, te ma kegyaebii yena nyi nafa ke deñ wulaa kee kpaa.

⁵⁰ Kaale daale doo daa na mañ te mee yeyee kelii deban keñ kaale kenan gyae ke tañ.

51 Ε γυεη nyi wosefeereη yaa ma moowo kōη tæele kei dōō? Koa! Na wosefeereη ya, mōna me kōηae na balan kekpase kpookpoo.

52 Lee gyεη ne gyu nε dekpānalan keη ke man balan yeε balan banōη na baa kpase ba wose. Balan batooro baa koro seη tia balan bala, na balan bala mō ka koro seη tia balan batooro.

53 Kyaō baa koro seη tia be bia baala te bia baala mō baa koro seη tia be kyaō. Naō baa koro seη tia be bia alebia te bia alebia mō baa koro seη tia be naō. Awuna baa koro seη tia be bia ala te bia ala mō baa koro seη tia ba awuna.”

Deban otomante keη wose man nombia
Mateo 16:2-3

54 Kenje Yesu besewō yako balan dikpii keη nyiaa, “Ε naa ηōma da lee weese dεεyalaε man nε, debokenaη man na ε kpa ‘Oga ne kōη’ na ampan oga te ηεε.

55 Te ε naa ηgba felij ne gyōō lee ata yenaη na ε kpa ‘Weese waa seη’ na ampan te kōη mena.

56 Emεε ban ε na beo ε wose! Ε ne tale keε adido na ateta na ε ta wola kpene keη gyae ke yeε. Won dōō te ε be tale keε abōō ηan ne kōη gyεη nε, na ε ka wola ηe man ya?

57 Won dōō te emεε gbagba be tale gyueη naa kpene keη dei fa ηon na ε ke yeε ya?

58 Nyi akpaa ηolo de samenaā neη te ε ne gyu ε kaa di nombia ηan na, yeε kakyeη na ε ke desina ya nsana gbεenaā man. Na mena ya na waa mo neη gyu nombiadiiri ηon gyaη na ηon

mɔ ka mo neŋ kefa kotɔtɔtɔtena na ban mɔ
kewɔŋee neŋ keto deni.

⁵⁹ Mɛɛ yako neŋ n ke nyi nyiaa, n be gyae n
ka lee deni man botɔɔ ya kaboena n keto kom
keŋ baa kara fa neŋ nɛ pou taŋ.”

13

*Kyɛɛkee lee n gbɛɛneŋ kumɛɛ man na n ke kɔŋ
Wurubuaɛ gyaŋ*

¹ Yesu ke gyakaa ɔ ne kolosi fa balan ban nɛ
balan baale kɔŋawɔ kaa yako e nyiaa,
Galeliatena baale gyuuwɔ Wurubuaɛ ɔsom
deni dinaa keŋ man be kaa deesi fa Wurubuaɛ.
Keŋte gyoo dinaa Pilato yela be ka koo wɔ, te be
fatabo kyakalewɔ na ba kedeesa fatabo keŋ.

² Keŋte Yesu boɔse wɔ nyiaa, “ɛ na gyueŋ nyi
Galeliatena ban boɔ naa mena diyem kei gyu ka
yeŋ nɛ, be nombiakumɛɛ kela Galeliatena akan
ban pou?”

³ Koa be doo mena ya, mɛɛ yako ŋon baa
nyiaa akpaa ɛ te kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛneŋ kumɛɛ
man na ɛ ke kɔŋ Wurubuaɛ gyaŋ ya nɛ, ɛmɛɛ
mɔ ɛ ka yeŋ.

⁴ Yaa ɛ na gyueŋ nyi balan kufu gyanaara ban
deni doolonɛte keŋ be yale ŋere wɔ Siloam nɛ,
be nombiakumɛɛ kela balan akan ban be kyaa
Gyerusalem donɔɔ man nɛ pou?”

⁵ Koa be doo mena ya, mɛɛ yako ŋon baa
nyiaa akpaa ɛ te kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛneŋ kumɛɛ
man na ɛ ke kɔŋ Wurubuaɛ gyaŋ ya nɛ, ɛmɛɛ
mɔ ɛ ka yeŋ.”

Dan keŋ ke bɛɛ see ya nɛ dudu

⁶ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, “Balee ɲolo duu dan keɲ bɛɛ baake ke nyi fiigi nɛ ɔ wɔɔman, te ɔ gyuuwɔ ɔ kaa kɛɛ nyi waa nyiɲ ke bia di mɔna ke ta see ya.

⁷ Kenɲe ɔ yako ɔ paate ɲon nyiaa, ‘Kɛɛ kulutooneɲ atooro sɔɔɲ yaa ɲgba mɛɛ kɔɲ kebo kaa kɛɛ nyi maa nyiɲ dan kei bia, mɔna me bee nyim ya. Kara ke leki! Wonɲ dɔɔ te ka senɛɛ kɛɛ wɔlɛɛ me tɛɛle?’

⁸ Kenɲe ɔ paate ɲon tiranɔɔ nyiaa, ‘Me gbengyoo, yela ke ka sen kulutoo dokolonɲ kpu na maa wula tɛɛle keɲ ke dei nɛ kaa do ka ateta na dɛɛ kɛɛ.

⁹ Akpaa ke da see bia kulutoo anekɔɲan na dei, te akpaa ke ta see ya na dɛɛ kara ke leki.’ ”

Yesu kekyɔ alo ɲolo kawee Gyudatena kefɛɛfowee

¹⁰ Gyudatena kefɛɛfowee daale nɛ, na Yesu na wolo Gyudatena ɔsom deni daale man.

¹¹ Na alo ɲolo kyaa botɔɔ keɲ felinɲkum ba do e kawee kulutooneɲ kufu gyanaara, te ke yela ɔ goowɔ keɲ ɔ bɛɛ tale waa tenee ɔ wose koranɲ ya.

¹² Yesu kena alo ɲon nɛ, ɔ baake e kaa sen balan siaman te ɔ yako e nyiaa, “Alo, n te nyiɲ kawee kekyɔ.”

¹³ Kenɲe Yesu moo ɔ nyinmaa gyakaa ɔ dɔɔ, debokenanɲ man te alo ɲon teneewɔ te ɔ lese Wurubuare yele.

¹⁴ Botɔɔ te bɔ ɔsom deni man kegyia ɲon gyeɲa banɲ nyi Yesu te kyɔ walanɲ kawee ba kefɛɛfowee, mena dɔɔ ɔ kolosiwɔ fa balanɲ banɲ bɔɔ gyanɛe botɔɔ nɛ nyiaa, “ɛ dana weeya looro keɲ ɛ na mo yeɛ tom. ɛ kɔɲ weeya ɲenanɲ

man na baa kyɔ ɲon ε kaweeɛ, te yɛɛ nyi kefeɛfowee te ε ke kɔŋ ya.”

¹⁵ Kenɛte de Gbenɲgyoo Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa “Emɛɛ ban ε na beo ε wose! ε man wonɛti beɛ booli na ɔ wonembu lee ɔ dekpɔŋaɛ man mo e gyu kefa e loŋ kefeɛfowee ya?”

¹⁶ Te nɛnɛɛ alo kei ɲon ɔ ba lee Aberaham duuluŋ man te ɔbɔnsam ba do e kawee kulutooneŋ kufu gyanaara sɔɔŋ yaa nɛ, tekaboena nyi maa kyɔ e kawee kefeɛfowee yee?”

¹⁷ Yesu nɔɔ ketira keŋ yela ɔ kolala ban pou sia yenɲawɔ, te gyakolonɔ nombia ɲan ɔ be yɛɛ nɛ yɛɛ balan ban pou gyon.

Yesu kegyɔ dudu lee Wurubuaɛ gyoori keŋ wose man

Mateo 13:31-33; Maake 4:30-32

¹⁸ Kenɛte Yesu bɔɔɛ wɔ nyiaa, “Sena te Wurubuaɛ gyoori keŋ doo? Yaa wonɛ te dɛɛ mo ke maa na?”

¹⁹ Ke yɛɛ ɲgba dan daale bii peperee ɲgba kpeli bii keŋ balee ɲolo ba mo ke duu ɔ wɔɔman nɛ. Te ke tuuwɔ bese dan dinaa dinaa te gyebuse koŋawɔ kaa loo ba asaase do ke tombia man.”

²⁰ Kenɛte Yesu besewɔ bɔɔɛ wɔ nyiaa, “Wonɛ te maa mo Wurubuaɛ gyoori keŋ maa na?”

²¹ Wurubuaɛ gyoori keŋ yɛɛ ɲgba tee keŋ alo ɲolo ba mo kyakale bodobodo bilinɛ tasa dinaa man, kaboena bilinɛ keŋ pou korowɔ wuku nɛ.”

Denanɔɔ bɔbɔɔkyee keŋ

Mateo 7:13-14, 21-23

22 Yesu ka mo ɔ nyee ban ɔ ne gyu Gyerusalem donɔɔ man ne, ɔ tɛɛwɔ donɔɔse na akuraase man ɔ na wola wɔ Wurubuare nombia.

23 Kenɛte walaŋ ɲolo boɔse e nyiaa, “Me Gbenɲyoo, balan akalansɛɛ te Wurubuare waa lɛɛ ba nyee yaa?” Te Yesu tiranɔɔ nyiaa,

24 “Nyi akpaa ε ne gyae ε ka gyoo Wurubuare gyoori ken man ne, ε yɛɛ kakyen na ε ka mo denanɔɔ boɔboɔkyee ken man gyoo. Nawolo nyi balan burum baa pereɛ nyi baa mo botɔɔ gyoo, mɔna boɔ gyae baa tale ya.

25 Deban ken dekanalante ɲon waa koro na waa tɔ ɔ disim ne, deban kenan te ε ka sen deɔɔ man na ε ke gyɔ disim ken na ε ke waase e nyiaa, ‘De Gbenɲyoo toro denanɔɔ ken fa daa.’ Kenɛte waa tiranɔɔ fa ɲon nyi, ‘Mɔɔ gyen ɲon ya te mɔɔ gyen botɔɔ ken ε ba lee mɔ ya.’

26 Botɔɔ te ε ke tiranɔɔ nyiaa, daa na neɲ doo nyinmaa di te de nyɔɔwɔ, te n wola nombia de debiise mɔ man.

27 Mɔna dekanalante ɲon waa bese yako nyiaa, ‘Mɔɔ gyen ɲon ya te mɔɔ gyen botɔɔ ken ε ba lee mɔ ya. ε ta lee me siaman, emɛɛ nombiakumɛɛyɛɛra!’

28 Deban ken ε kena de naanaɔ Aberaham na Asiki na Gyekɔpo na Wurubuare akpenkpenɲyɔɔra ban pou Wurubuare gyoori ken man te ε be gyae ε ke tale ke kpɔ na wɔ ya ne, botɔɔ te ε ke kyan ε nyeeya wii na ε ka donɛɛ ε nyimbiam.

29 Balan baa lee weese dɛɛlee na weese dɛɛyalae man, na ado na ata yenan kɔŋ kaa kyaa Wurubuare gyoori ken man di gyon.

30 ΜΕΞ yako η̄on ε ke nyii nyiaa, balan̄ ban̄ bōo dōo wōle ne baa kaa lan̄ siaman, te ban̄ be kyaa siaman ne baa dōo wōle.”

Mena keη Yesu ne gyae Gyerusalem

Mateo 23:37-39

31 Deban̄ kenan̄ man te Farasiitena baale koηawō Yesu gyan̄ kaa yako e nyi “Lee kebo kei gyu yenan̄ daale, nawolo nyi gyoo Herode ne gyae neη waa ko.”

32 Ken̄te Yesu tiranoō fa wō nyiaa, “E gyu ke yako mena adaote ηonan̄ nyiaa, maa gberaa felin̄kumεε na maa kyoo balan̄ gyen̄ na kyoo, te weeya atoorote man na maa tan̄ ma tom.”

33 Mōna kaboena nyi maa mo me sia tee me dee gyue dεεdεε gyen̄ na kyoo na ke tεε kena. Nawolo nyi yeε senaa ne, Gyerusalem donoō man te kaboena nyi Wurubuarε dekpen̄kpen̄gyoōre waa yeη.

34 Ken̄te Yesu yakowō nyiaa, “O Gyerusalemtena, O Gyerusalemtena, εμεε koon̄a Wurubuarε akpen̄kpen̄gyoōra ban̄ te ε fun̄ji Wurubuarε kpilala ban̄ ō be kpili ε gyan̄ ne boya. Ma te yeε mena keη maa yilaa ηon̄ koη me gyan̄ ηgba mena keη keyim talabo ne yilaa ō bia dō ō ben̄keleε tεε ne, mōna ε te fa man̄ gbεε ya.

35 E keε, Wurubuarε ta lese ō sia lee ε donoō keη dōo. Te mεε yako ηon̄ ε ke nyii nyiaa, ε be gyae ε kena man̄ bela ya kelii deban̄ keη ε keyako nyiaa, ‘Walan̄ ηon̄ ō ne koη de Gben̄gyoō Wurubuarε yele man̄ ne, ηon̄ na nyeebam.’ ”

14

Yesu kekyo balee nolo kawee

¹ Gyudatena kefeefowee daale ne, Yesu gyuu Farasiitena siamante nolo dɛɛ ɔ kaa di. ɔ ke kyaa botɔɔ ken na, Farasiitena ban na deke e baa keɛ nyi baa nyin kolo yako lee ɔ wose man.

² Kenje balee nolo non ɔ ba bokee ne konawo Yesu gyan,

³ te Yesu boose Gyudatena mmaraa wolala ban na Farasiitena ban nyiaa, “Da mmaraa ne fa gbɛɛ nyi dɛɛ kyɔ walan kawee kefeefowee yaa bɛɛ fa daa gbɛɛ ya?”

⁴ Mɔna be man nolo te gyusu ɔ nɔɔ ya. Kenje Yesu kyanja kawee te non nyinmaa man te ɔ kyɔɔ e kawee te ɔ lɔɔ e gbɛɛ.

⁵ Botɔɔ te Yesu boose wo nyiaa, “Akpaɛ ɛ man nolo dana bu baale bii yaa wonembu te ɔ yale ditribun man kefeefowee na, ɔ be gyae waa lese e debokenan man yee?”

⁶ Mɔna ba te tale tiranɔɔ fa e ya.

Wose keyɔkɔse

⁷ Yesu kena mena ken balan ban bo baake wo kon weenɛɛ nan tɛɛ keɛ toose akyae kpaakpa nyinan ne, ɔ gyɔɔ dudu kei fa wo nyiaa,

⁸ “Akpaɛ nolo de baake nen alowɔlere weenɛɛ tɛɛ ne na peree dekyae kpaakpaate ya. Nawolo nyi gyae ke tale kon nyi ɔ te baake walan nolo non ɔ kela nen ne mo kon botɔɔ.

⁹ Akpaɛ de kon mena na walan non ɔ be baake ɛ bala ne, waa kon kaa yako nen nyiaa ‘Koro mo n dekyae fa balee kei.’ Botɔɔ na desɛn

gyae ke kyanj neŋ, na n ke gyu ke kyaa botoo kenj be tanj obuo ya ne.

¹⁰ Mɔna nyi akpaa ŋolo de baake neŋ gyu o dɛɛ ne, gyu ke kyaa botoo kenj be tanj obuo ya ne te akpaa walaŋ ŋon o be baake neŋ de koŋ ne waa yako neŋ nyiaa, ‘Me gyoo koro ke kyaa dekyae kpaakpaate man.’ Kei gyae ke fa neŋ obuo balanj banj boo baake wo ne pou siaman.

¹¹ Nawolo nyi walaŋ kamase ŋon o gyina o wose na Wurubuaɛ waa yokoŋse e, te walaŋ kamase ŋon o yokoŋse o wose na Wurubuaɛ waa gyina e adido.”

¹² Botoo te Yesu yako walaŋ ŋon o be baake e gyu o dɛɛ ne nyiaa, “Akpaa n do kesaa te n ne gyae n ke baake balanj kaa di be noo ne, na baake n gyoona yaa n naabia yaa n loŋtona yaa n tebia banj be dana koba ne ya. Nawolo nyi n yeɛ mena na banj mo baa kaa baake neŋ wee daale to kom.

¹³ Mena doo nyi akpaa n do kesaa na, baake ayematena na otakasese na abafanŋe na siayelɛsatena.

¹⁴ N yeɛ mena na Wurubuaɛ waa hiraa neŋ. Nawolo nyi banj be gyae baa tale yeɛ mena to neŋ kom ya, mɔna Wurubuaɛ ne gyae la waa to neŋ kom wee kenj waa gyuuŋu balanj banj be gbɛɛneŋ tenɛɛ o siaman lee yeŋ man ne.”

Nɔɔkedi dinaa daale dudu *Mateo 22:2-10*

¹⁵ Balanj banj banj na wo kyaa bee di weeneɛ ŋan man ŋolo kenyii nombia kenja ne o yako Yesu nyiaa, “Walaŋ ŋon waa di weeneɛ

Wurubuare gyoori kenj man ne, non na nyeebam!”

¹⁶ Kenje Yesu tiranoo fa e nyiaa, “Balee nolo kyaawo te wee daale o doo kesaa, te o baake balan burum nyi be kaa di.

¹⁷ Deban kenj weenee non kedi be lii ne, o kpila o tobaale nyi waa ta baake balan ban o be lo yele baake wo ne nyiaa, ‘E kon, ba te tan kpene kamae.’

¹⁸ Mona be popou wonee ba wose lee wole dokolon dokolon. Wala gyan gbate non tobaale non be gyu o gyan ne yakowo nyiaa, ‘Ma ke lee tee daale yaa te mee gyu me kaa kee ke mena doo mee waase ne non bo moo gyae maa tale kon ya.’

¹⁹ Nolo mo yako e nyiaa, ‘Ma te lee nunkyuese baala kufu ban baa yee tom fa man te mee gyu me kaa mo wo fara kee be don man, mena doo mee waase ne non bo moo gyae maa tale kon ya.’

²⁰ Kenje nolo mo yakowo nyiaa, ‘Ma ke yala alo yaa, mena doo moo gyae maa tale kon ya.’

²¹ Mena doo tobaale non besewo gyu ke yako o gbengyoo non nomba non boo yako e ne. O gbengyoo non ke nyii nomba kenja ne o gyeja ban nideli te o yako o tobaale non nyiaa, ‘Bese gyu donoo kenj abonterese na ne gbene nonoman, na n kaa baake ayematena na otakasese na siayeesatena na abafanse nyi be popou baa kon.’

²² Te kyare ya ne tobaale non besewo kon kaa yako o gbengyoo non nyiaa, ‘Me gbengyoo, kpene kenj n be kpila man nyi maa yee ne, ma te yee mona akyaese see doo burum.’

²³ Kenjte balee ñon yako ɔ tobaale ñon nyiaa, 'Gyu donɔɔ ken denɛɛ wola na ke gbɛɛnenɛ pou man, na n kaa mo balan kɔn na ma dekpɔnalan ken kenyin wulu.'

²⁴ Mɛɛ yako ñon ɛ ke nyii nyiaa, 'Balan ban mɔɔ lo yeke baake wɔ nɛ, be man ñolo na ñolo nɔɔ be gyae ke daa me weenɛɛ kenja ya.' "

Kaale ken doo Yesu kesila

Mateo 10:37-38

²⁵ Wee daale balan burum baale kesila Yesu bee gyuu nɛ, ɔ besena ɔ sia tee wɔ te ɔ yako wɔ nyiaa,

²⁶ "Akpaa ñolo ne kɔn me gyan ɔ kaa sila man te ɔ te gyae man kela ɔ kya na ɔ naa na ɔ wɛɛle na ɔ bia na ɔ kegyiise na ɔ naabia na ɔ deesina na ñon gbagba ɔ wose koran ya nɛ, ɔ be gyae waa tale bese me kaseele ya.

²⁷ Te walan kamase ñon ɔ ta mo ɔ ɔpanɔn ken ka senɛɛ fa kaale na yen na waa sila man ya nɛ, ɔ be gyae waa tale bese me kaseele ya.

²⁸ Akpaa ɛ man ñolo ne gyae waa ban deni dinaa na, ɔ bɛɛ kyaa na waa bu deni ken abɔɔ koya kɛɛ nyi koba ken ɔ dana nɛ gyae ka yee deni kenan keban yee?

²⁹ Nawolo nyi akpaa ɔ see deni ken mokɔɔ te ɔ te tale tan ke ya na, ban pou baa naa ke nɛ baa bono e,

³⁰ nyiaa 'Balee kei korowɔ nyi ɔ ne ban deni mɔna ɔ nyinmaa te gyanɛɛ ya.'

³¹ Kenjte Yesu besewɔ yako nyiaa, akpaa gyoo ñolo dana yoonɔɔtena kakponse kufu (10,000) te ɔ ne gyu ɔ kaa yoo na ɔ dɔɔ gyoo ñon ɔ dana

yoonɔɔtɛna kakponɔse sao (20,000) na, ɔ be gyae waa kyaa na waa gyuen kɛɛ nyi waa tale mo ɔ wui yoonɔɔtɛna kakponɔse kufu (10,000) ban ke yoo na ɔ dɔɔ ɲon wui yoonɔɔtɛna kakponɔse sao (20,000) ban yee?

³² Nyi akpaa ɔ kɛɛ nyi ɔ be tale yoo na e ya nɛ, debaɲ keɲ ɔ ta benaa ta e ya na waa kpila teree gyu ke doo e nyi waa yela baa desina ba nsana na baa kyaa wosefɛɛɛɛɛɛɛɛ man.

³³ Mena mo te ε man walaɲ kamase ɲon ɔ be gyae waa tale tina kpene kamase keɲ ɔ dana yela ya nɛ, ɔ be gyae waa tale bese me kaseele ya.”

³⁴ Keɲte Yesu besewɔ yako nyiaa, “Yabia dei moɲa akpaa ka gyon keɲ da lee ke man nɛ, n be gyae n ke tale yela ka ke yeɛ gyon bela ya.

³⁵ De koɲ mena na, yabia kenan be dei fa kolo na kolo keyeɛ bela ya, bee fuɲ ke bo leki. Walaɲ kamase ɲon ɔ dana deɲela anenyiin dei na, waa tei nombia ɲan mee yako nɛ.”

15

Nam ɲon ɔ ba yoo nɛ dudu

Mateo 18:12-14

¹ Debaɲ daale nɛ, lempoolɛɛra burum na nombiakumɛɛyɛɛra koɲawɔ Yesu gyan be kaa nyii nombia ɲan ɔ na wolo nɛ.

² Keɲte Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala ɲorokosowɔ yako nyiaa, “Balee kei dɔɔ ɔ ne lɛɛ nombiakumɛɛyɛɛra do ɔ wose man te ɔ ne dii bom na wɔ gba koran.”

³ Mena dɔɔ Yesu gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa,

⁴ “Akpaá ε man ηolo dana namense soηonon (100) te be man ηolo da yoo na wonη te ɔ ne yεε?” Ɔ be gyae waa tina soηonaara na kufu kadaale (99) ban yela ηale nsana botɔɔ na waa ta keo ηon ɔ ba yoo ne kaboena waa naa e yee?

⁵ Te akpaá ɔ naa e na, ɔ be gyae waa nyaηee na waa gate e gyakaa ɔ degbanηbanη dɔɔ mo e gyu dεε yee?

⁶ Ɔ gyu dεε ne waa baake ɔ gyoona na ɔ tebia gyaηee na waa yako wɔ nyiaa, “ε yela dεε nyaηee nawolo nyi ma te naa me nam ηon ɔ ba yoo ne.

⁷ Mεε yako ηon ε ke nyii nyiaa, mena ke te akpaá nombiakumεεyεere dokolon de kyεεkee lee ɔ gbεeneη kumεε man te ɔ kɔη Wurubuare gyaη ne, ban be kyaa Wurubuare man adido ne baa nyaηee ɔ dɔɔ kela balanη soηonaara na kufu kadaale ban bεε gyuenη nyi be gbεeneη tenεε Wurubuare siaman, mena dɔɔ tekaboena nyi baa kyεεkee lee be gbεeneη kumεε man ya ne.”

Kɔbabil keη kɔɔ yoo ne dudu

⁸ Yesu besewɔ yako nyiaa, akpaá alo ηolo dana kɔba wolom bia kufu te ηe man dokolon da yoo na wonη te ɔ ne yεε? Ɔ be gyae waa kyaηee kanea na waa gbee ɔ deni man na waa keo yenaη kamase nideli kaboena waa naa ke yee?

⁹ Te akpaá ɔ naa ke na, ɔ ne baake ɔ gyoona na ɔ tebia gyaηee na waa yako wɔ nyiaa, “ε yela dεε nyaηee nawolo nyi ma te naa me kɔba wolom bii keη kɔɔ yoo ne.

10 Mεε yako ηon ε ke nyii nyiaa, mena ke te akpaa nombiakumεεyεere dokolon de kyεεkee lee ο gbεeneη kumεε man te ο κον Wurubuare gyan ne, Wurubuare kpilala ban be kyaa adido ne baa nyanee ο δοο.”

Yesu kegyo dudu lee bu ηon ο ba yoo ne wose man

11 Yesu besewo gyο dudu kei fa wo nyiaa, “Balee ηolo kyaawo na ο dana bia baala bala.

12 Wee daale balee kei bu kemaasa ηon yako ο kya nyiaa, ‘Taata, kpala nya aboo ηan n dana ne na n ka mo me wui fa man.’ Mena δοο ο kya ηon kpala wa aboo ηan fa ο bia ban.

13 Te di weeya ala ya te ο bu kemaasa ηon yoο aboo ηan ο be nyim ne pou te ο moo koba ken do ο wose man te ο moo ο nyee ban teelee wole daale man. Ο ke gyu botoo ne, ο moo koba ken ο dana ne ke yeε kehuhoori woleε ke pou.

14 Ο ke woleε koba ken pou tan ne, tanam dinaa daale yalawo teelee kenan pou δοο te ο wose kyan e nideli.

15 Mena δοο ο gyuuwo ο kaa di paa fa donote ηolo, te donote ηon moo e gyu nyi waa gyu ke keε ο kekuiriise δοο.

16 Na nafο ο loo gyakaa nyi waa nyin kekuiriise ban weeneε ηan ηaale di, mona ηolo te fa e ηa ya.

17 Ο sia ke ηmanee e ne ο yako ο wose nyiaa, ‘Me kya tewuleε pou ne dii baa kaase, te man kyaa kebo ken tanam ne gyae ke kara ma nyee?’

18 Maa koro na maa bese gyu me kya gyan na me kaa yako e nyiaa, ‘Taata, ma te yeε

nombiakumεε tia Wurubuarε te ma te yεε tia nyanj mɔ.

¹⁹ Mena dɔɔ ma tekaboena nyi nya baake manj n bu bela ya, mo manj yεε njgba n tewulεε banj man njolo nε.' ”

²⁰ Mena dɔɔ ɔ korowɔ mo gbεε ɔ ne gyu ɔ kya gyanj. Debanj kenj ɔ dɔnjεε lemlεm ɔ ne kɔnj dεε nε, ɔ kya naa e te ɔ bu njon nombia yεε e waranjase te ɔ yeuwɔ kegyanjee na e te ɔ pukaa e nyanjee na e.

²¹ Botɔɔ te ɔ bu njon yako e nyiaa, “Taata, ma te yεε nombiakumεε tia Wurubuarε te ma te yεε tia nyanj mɔ. Mena dɔɔ ma tekaboena nyi nya baake manj n bu bela ya. Mo manj yεε njgba n tewulεε banj man njolo nε.”

²² Kenjte ɔ kya njon baake ɔ tewulεε banj yako wɔ nyiaa, “ε kanj ε wose na ε ka lese kegba dɔɔlonj kpaakpaate kenj kɔnj kaa do e. ε do e kolabia ɔ nyijnmaa man na ε ka do e nkyokotase.

²³ Na ε ke gyu ka mo nunkyue baale dinaa njon kɔnj kaa ko na dee di de nɔɔ.

²⁴ Nawolo nyi yεε yaa njgba me bu kei yenjεe te ɔ besewɔ fonj nε. Nafɔ na ɔ ta yoo te nenεε ma te naa e bela.” Kenjte be fiaseε bεε nyanjee na bee di be nɔɔ.

²⁵ Debanj kenj bεε yεε kenja pou nε, na ɔ bu kegyia njon kyaa wɔɔman. ɔ ka lee wɔɔ ɔ ne kɔnj te ɔ ba benaa dεε nε, ɔ nyii nɔɔnenj na suya ne tao kela.

²⁶ Kenjte ɔ baake ɔ kya tewulεε banj man njolo bɔɔse e kpene kenj be kɔnj dekpanjanj man.

27 Te ɔ tiranɔɔ fa e nyiaa, “N naabu ɲon ta bese kɔŋ donɔɔ te n kya koo nunkyue baale dinaa ɲon, nawolo nyi ɔ ta bese kɔŋ dɛɛ na nyeedon.”

28 Botɔɔ te ɔ bu kegyia ɲon gyeŋa ban bɛɛ nyi ɔ ba gyoo dekpajalan ken man bela ya. ɔ kya ke nyii mena na te ɔ leewɔ kɔŋ kaa waase e nyi waa gyoo dɛɛ.

29 Kenɛte ɔ yako ɔ kya nyiaa, “Taata nyan keɛ, kulutooneŋ keŋa pou me kyaa mɛɛ som neŋ ɲgba gbeni nɛ, te ma te yeɛ denjele don n dɔɔ ya. Won te n faa man? N te faa ta man asoobii panpan gba na daa na me gyoo na mɔ kedi de nɔɔ ya.

30 Mɔna n bu kei ɲon ɔ ba mo nya abɔɔ pou ke wɔlɛɛ futooli ala dɔɔ te ɔ ba bese kɔŋ donɔɔ nyinmaase wolo nɛ te n koo nunkyue baale dinaa ɲon fa.”

31 Kenɛte ɔ kya ɲon yako e nyiaa, “Me bu, deban kamase n kyae me gyan te kpene kamase ken me dana nɛ yeɛ n wui.

32 Mɔna kaboena nyi dee di de nɔɔ na dɛɛ nyanɛe. Nawolo nyi yeɛ yaa ɲgba n naabu kei yeŋae te ɔ besewɔ fon nɛ, nafɔ na ɔ ta yoo te nɛnɛɛ da te naa e.”

16

Tomyeere kegyia ɲolo wose man dudu

¹ Kenɛte Yesu gyoo dudu fa ɔ kaseela ban nyiaa, “Kɔbate ɲolo kyaawɔ ken ɔ dana tobaale ɲon ɔ ne keɛ wa abɔɔ pou dɔɔ, te be yako balee ɲon nyi ɔ tobaale ɲon ne wɔlɛɛ ɔ kɔba.

² Mena dɔɔ balee ɲon baake ɔ tobaale ɲon te ɔ boose e nyiaa, won nombia yaa mee nyii lee n wose man ne? Kɔɲ kaa bu abɔɔ ɲan pou doo n nyinmaa man ne akɔntaa fa man, nawolo nyi n ba tekaa kee ma abɔɔ dɔɔ bela ya.”

³ Botɔɔ te tobaale ɲon yakowɔ ɔ nyee man nyiaa, “Me gbengyoo ne gyae waa gegi man lee ma tom man. Sena te maa yee? Mɔɔ tan don me kaa fara ya, te abɔɔ kasolee mɔ dana man desɛɲ.”

⁴ Kenje ɔ yako ɔ wose nyi me ta gyen kpene ken maa yee ken nyi akpaa ma tom de wɔlee na, maa nyin balan ban baa lee man be dee.

⁵ Mena dɔɔ ɔ baake balan ban pou be dana ɔ gbengyoo ɲon koma ne dokolon dokolon. Kenje ɔ boose gyan gbate ɲon nyiaa, “Kom anmon te n dana me gbengyoo?”

⁶ Kenje ɔ tiranɔɔ fa nyiaa, “Nuɲ garawaase sɔɲonaara na kufu (90).” Te tobaale ɲon lese ɔ kom tone ken fa e te ɔ yako e nyiaa, “Tisi kyaa bilen na n ke kyeeke ke yee garawaase sɔɲola na anon (45).”

⁷ Kenje ɔ besewɔ boose balate ɲon mɔ nyi, “Kom anmon te nyan dana me gbengyoo?” Te ɲon mɔ tiranɔɔ fa e nyiaa, “Man dana e kom kameese tasase kakpon (1000).” Kenje tobaale ɲon lese ɔ kom tone fa e te ɔ yako e nyiaa, “Kyeeke ke yee sɔɲononse akpen gyanaara (800).”

⁸ ɔ gbengyoo ɲon ke nyii wa ayeeɲ ne, ɔ kelee ɔ tobaale nkontopoote ɲon nyi ɔ gyen adao nideli. Nawolo nyi teelee kei dɔɔ balan gyen adaosebia ɲan baa mo kyaa na be tebia kela

balan̄ ban̄ bee yee Wurubuarē n̄.

⁹ “Menā d̄ō m̄ēē yakō ñon̄ ε ke nyiī nyī ε mō t̄ēlē keī d̄ō ab̄ōō ȳēē deelī lesē gyoorī, nā akpaā ab̄ōō ñan̄ dē tān̄ n̄ē, nā kē yelā Wurubuarē kē l̄ēē ñon̄ nā ε kē kyaā ɔ̄ gyan̄ kekpaakekpaā.

¹⁰ Walān̄ kamasē ñon̄ ɔ̄ nē dī anokoarē kolō pepereē d̄ō kekēē man̄ n̄ē, waā dī anokoarē kolō dinaā m̄ō d̄ō kekēē man̄. Tē walān̄ kamasē ñon̄ ɔ̄ beē dī anokoarē kolō pepereē d̄ō kekēē man̄ yā n̄ē, ɔ̄ bē gyaē waā dī anokoarē kolō dinaā m̄ō d̄ō kekēē man̄ yā.

¹¹ Akpaā nyī n̄ beē dī anokoarē t̄ēlē keī d̄ō ab̄ōō kekēē d̄ō yā nā, am̄otē nē gyaē lā waā mō ab̄ōō kpaakpaā ñan̄ ñē danā t̄ōn̄ō Wurubuarē man̄ n̄ē dō nēn̄ n̄ nyīn̄maā man̄?

¹² Tē akpaā n̄ tē dī anokoarē kēē ñolō ab̄ōō d̄ō nidelī yā nā, am̄otē nē gyaē lā waā s̄ēē mō nyan̄ gbagbā wuī dō nēn̄ n̄ nyīn̄maā man̄?

¹³ Tobaalē kamasē bē gyaē waā talē som̄ gbengyoonā balā yā. Dē k̄ōn̄ menā nā waā k̄ōlā ñolō nā waā gyaē ñolō nombiā, yaā waā som̄ ñolō kelā ñolō. ε̄ bē gyaē ε̄ kē talē som̄ Wurubuarē nā k̄ōbā bom̄ yā.”

¹⁴ Farasiitenā ban̄ bē siā nē ȳēē k̄ōbā d̄ō nidelī kē nyiī nombiā kēn̄ā n̄ē, bā bōn̄ō Yesū kulū ē.

¹⁵ Kēn̄tē Yesū yakō w̄ō nyiaā, “ε̄m̄ēē ȳenā balan̄ ban̄ ε̄ nē desinā ε̄ wosē balan̄ siaman̄, m̄ōnā Wurubuarē gyen̄ ε̄ kon̄ōosē man̄. Nawolō nyī kpenē kamasē kēn̄ balan̄ nē bū kē nidelī n̄ē, kē ȳēē kolō anekolan̄ kē Wurubuarē siaman̄.

16 Wurubuarɛ mmaraase ɲan, na Wurubuarɛ akpenkpenɣyɔɔra nombia ɲan dɔɔ te balan ne dii pɛte Gyɔn Wurubuarɛ lonɔɔre ɲon kɔɲawɔ. Lee mena debaɲ keɲ Gyɔn be kɔɲ pou na, bee kolosi Wurubuarɛ gyoori keɲ wose man nombia kpaakpaa ɲan, te walaɲ kamase na peree nyi waa gyoo ke man.

17 Dana donɲ nyi kolo bii peperee ka yo lee Wurubuarɛ mmaraase ɲan man, kela nyi adido na ateta ke ɲaala.

18 Walaɲ kamase ɲon ɔ bɛɛ ɔ wɛɛle te ɔ yala alo wɔle nɛ, Wurubuarɛ siaman na ɔtenate gyae ɲolo wɛɛle baa Te walaɲ kamase ɲon mɔ ɔ yala alo ɲon ɔ baale be bɛɛ e na, Wurubuarɛ siaman na ɔtenate mɔ gyae ɲolo wɛɛle baa.”

Kɔbate ɲolo na Lasarose wose man nombia

19 Kenɛte Yesu besewɔ yako nyiaa, “Kɔbate ɲolo kyaawɔ keɲ ɔ na do abɔɔ kpaakpaa nyinɲan ɲan ɲe dana koyadonɲ te ɔ ne di gyon wee kamase.

20 Wee na wee mɔ na, bɛɛ mo balee diyemte ɲolo ɲon bɛɛ baake e nyi Lasarose nɛ, kaa see kɔbate ɲon denanɔɔ man. Na Lasarose kei wose pou te kulii gyamɛɛ.

21 ɔ ne kɔɲ kaa kyaa botɔɔ gyakaa loo nyi waa nyinɲ kɔbate ɲon weenɛɛ ɲan ne yale tɛɛle man nɛ ɲaale di. Na babaase gba ne kɔɲ kaa denɛɛ ɔ gyamɛɛ ɲan.

22 Wee daale nɛ, balee diyemte ɲon kaa yeɲawɔ te be wuu e te Wurubuarɛ kpilala kaa seele ɔ woo gyu Aberaham gyanɲ Wurubuarɛ man. Kenanɲ wɔle te kɔbate ɲon mɔ kaa yeɲawɔ

te be wuu e te ɔ gyuuwɔ ka gyoo boalan̄ ken̄ ke beɛ yem ya nɛ man.

²³ Ɔ ke doo botɔɔ ɔ ne naa diyem nɛ, ɔ gyinaa ɔ sia kɛɛ adido na te ɔ naa Aberaham lemlen na Lasarose ɲon kyaa ɔ yenan̄.

²⁴ Botɔɔ te kɔbate ɲon gyinaa ɔ nɔɔ baake Aberaham nyiaa, 'Me kya Aberaham! Wii me waran̄ase na n ke yela Lasarose ka mo ɔ nyimbii ke sɔɔ lon̄ man, na waa mo kaa tina me laakem na ma wose ke fɛɛ man̄ kyomii, nawolo nyi mɛɛ naa diyem nideli boalan̄ kei man!'

²⁵ Ken̄te Aberaham tiranɔɔ fa e nyiaa, 'Me bu, tɔɔse nyi deban̄ ken̄ n kyaa tɛɛle dɔɔ nɛ n nyiɲa abɔɔ kpaakpaa di gyon̄, na Lasarose ɲon doo diyem man ɔ na yeyɛɛ, te nɛnɛɛ ɲon mɔ ne di gyon̄ kebo te nyan̄ mɔ n doo diyem man n na yeyɛɛ.

²⁶ Te agyakan̄ yɛna nyi, bɔɔ dinaa dinaa daale doo daa na ɲon nsana ken̄ nyi ban̄ be kyaa kebo nɛ be gyae baa tale gbaa kɔn̄ ɛ gyan̄ ya, mena mɔ te ban̄ be kyaa botɔɔ nɛ be gyae baa tale gbaa kɔn̄ de gyan̄ kebo ya.'

²⁷ Ken̄te kɔbate ɲon yako e nyiaa, 'Me kya, kenan̄ na mɛɛ sola nen̄ bo, kpila Lasarose ka bese gyu me kya dɛɛ,

²⁸ nawolo nyi me dana naabia baala banon̄ na ɔ kaa faree wɔ, na mena ya na ban̄ mɔ baa kɔn̄ kaa naa diyem boalan̄ kei man.'

²⁹ Ken̄te Aberaham yako kɔbate ɲon nyiaa, 'Ba gyan̄ Wurubuarɛ mmaraase ɲan ɔ be yeli Mosesi be ɲmarase see, na Wurubuarɛ nombia ɲan Wurubuarɛ akpen̄kpen̄gyɔɔra ba wolo nɛ. Mena dɔɔ baa tei nombia ɲenan̄ nideli.'

³⁰ Botɔɔ te kobate ɲon tiranɔɔ nyiaa, ‘Koa me kya Aberaham! Akpaa ɲolo da lee woya man kebo gyu keyako wɔ ne, baa kyεεkee lee be nombiakumεε keyεε man na baa kɔɲ Wurubuare gyan.’

³¹ Kenɛte Aberaham yako e nyiaa, ‘Nyi akpaa be te nyii Mosesi na Wurubuare akpenkpenɲyɔɔra ban nombia ya ne, mena mɔ te ɲolo de fom lee yeɲ man kebo gyu be gyan koran na bɔɔ gyae baa tan bua e ya.’ ”

17

Yesu kekolosi lee dukum na kelɛɛdi na tom keyεε wose man

¹ Kenɛte Yesu yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Abɔɔ ɲan ne yeli balan ne yeε dukum ne gyae ke kɔɲ, mɔna nyan ɲon ɲe gyae ke ta n dɔɔ kɔɲ ne nya laako!

² Akpaa nyi ba mo boe dinaa dinaa kpan n wɔɲe man te be fun neɲ do εpo man ne, dei fa neɲ kela nyi n ke yela bia buruburu kewɔ man ɲolo keyεε dukum.

³ Mena dɔɔ ε keε ε wose nideli. Akpaa n dɔɔ de yeε neɲ dukum na lese si e, te akpaa ɔ nyii ɔ wose aseε te ɔ kyεεkee na mo kyεε e.

⁴ Akpaa ɔ yeε nombiikum tia neɲ betabonyetooro wee dokolon, te ɔ bese kɔɲ n gyan betabonyetooro wee dokolon kenan kaa doo neɲ teree na mo kyεε e.”

⁵ Kenɛte Yesu kpilala kufu bala ban yako e nyiaa, “De Gbenɲyoo, yela da kelɛɛdi ka bo kpu.”

⁶ Kenṭe de Gbenḡyoo Yesu yako wɔ nyiaa, “Akṗaa ε keḗedi yεε peperee ηḡba kefaabii koran ηε, ε ke tale yako dan nyi ‘Kulu na n lila pou na n kaa seη εṗo man, te gyae ke kɔη mena.’

⁷ Dεε mo ke nyi ε man ηolo dana tobaale ηon ɔ ne fare fa e yaa ɔ ne keε ɔ namense dɔɔ. Akṗaa tobaale ηon da lee ηale man kɔη ηε, ɔ gbenḡyoo ηon bεε yako e nyi tisi kyaa bilen na n kedi ya.

⁸ Mɔna ɔ ne yako e bo nyi, ‘Desina n wose na n ke saa me balinɔ weenε fa maη na n ke kyaa daa maη maa di na maa nyɔɔ, me taη na pεna nyan mɔ n kaa di na n ke nyɔɔ.’

⁹ Kaboena nyi balee ηon waa do ɔ tobaale ηon nɔɔ nyi ɔ te yεε kpene keη ɔ be yako e nyi waa yεε dɔɔ? Koa.

¹⁰ Mena te doo fa εmεε mɔ, nyi akṗaa ε yεε kpene kamase keη mɔɔ yako ηon nyi yaa yεε ηε, kaboena yaa yako nyi de taη yεε n tewuleεwɔ, tom keη kaboena nyi dεε yεε ηε te de yεεwɔ.”

Yesu kekyɔ balan kufu baale kawee yayam

¹¹ Yesu ka mo ɔ nyee ban ɔ ne gyu Gyerusalem donɔɔ man ηε, ɔ tεεwɔ Samaria na Galelia tεεlese wulu man.

¹² Deban keη ɔ na gyoo akuraa daale man ηε, balan kufu baale ban bεε wee kawee yayam ηε kɔηawɔ be kaa gyanee na e te be dɔɔwɔ seη lemlen,

¹³ keηte be gyinaa be nɔɔ nyiaa, “De Gbenḡyoo Yesu! Waaseda wii de waranase!”

14 Yesu kena wɔ kenɛ, ɔ yako wɔ nyiaa “Ɛ mo ɛ wose kawola Wurubuarɛ saese banɔ.” Be kee gyuu nɛ te be kaweesɛ ɲan taɲawɔ.

15 Be man ɲolo kena nyi ɔ kawee te taɲ nɛ, ɔ besewɔ kɔɲ Yesu gyan na ɔ ne fae yeesa lese Wurubuarɛ yele.

16 Kenɛte ɔ kaa bunɲawɔ Yesu nawɔɔtɛɛ do e nɔɔ. Na mena balee kei yɛɛ Samaria baale e.

17 Botɔɔ te Yesu boosewɔ nyiaa, “Na balan kufu te me kyɔɔwɔ yee? Te nde balan kadaale akanɲ banɲ?”

18 Weera dɔɔ te ɲɔɔle kei waagenɲ yɛna walan ɲon ɔ ba bese kɔɲ ɔ kaa fa Wurubuarɛ karanɲ?”

19 Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, “Koro na n ke ta, n kelɛɛdi dɔɔ te n nyiɲa kawee kekyɔ.”

Yesu kekolosi lee Wurubuarɛ gyoori kenɛ wose man

Mateo 24:23-28, 37-41

20 Wee daale nɛ Farasiitena baale boose Yesu nyiaa, deban wonɲi te Wurubuarɛ gyoori kenɛ gyae ke kɔɲ. Kenɛte Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyi, “Wurubuarɛ gyoori kenɛ be gyae ke kɔɲ na ɛ kena ke na ɛ sia fonɛɛ nyi keɛ kɔɲ ya.

21 ɲolo be gyae waa yako ɲon nyiaa ‘Ɛ keɛ, kenɛ yaa kebo,’ yaa ke kyaa yenanɲ daale ya! Nawolo nyi Wurubuarɛ gyoori kenɛ kyaa ɛ man.”

22 Kenɛte Yesu yako ɔ kaseela banɲ nyiaa, “Deban daale gyae kekɔɲ kenɛ ɛ ke gyae nyi ɛ ka bese naa manɲ Deniwalanɲ Bu ɲon kekyaa man wee dokolonɲ gba, mɔna ɛ be gyae ɛ kena ya.”

23 Balan baa yako ɲon nyiaa, “Ɔ kyaa kebo, yaa ɔ kyaa yenanɲ daale! Mɔna ɛ na yekii sila wɔ ya.

24 Nawolo nyi wee kenj manj Deniwalanj Bu njon maa bese kɔnj nɛ, walanj kamase waa naa manj njgba mena kenj ɔga ne njmaale adido te walanj kamase ne naa ka kenjanjee kenj nɛ.

25 Mɔna kaboena nyi maa tanjgbɛɛ naa diyem nideli, na gyej wee kei balanj ke bɛɛ manj pɛ.

26 Mena kenj be kɔnj Nowa kekyaa man nɛ, mena mɔ te gyae ke kɔnj manj Deniwalanj Bu njon ka bese kɔnj man.

27 Mena Nowa weeya njenanj man nɛ, na balanj gyakaa bee dii na bɛɛ nyɔɔ, na ala na baala mɔ ne yala dɔnja kelii debanj kenj Nowa ba gyoo adakaa kenj man te lonj kenj waalewɔ kaa koe balanj pou.

28 Mena mɔ te yeɛwɔ Lɔɔte kekyaa man. Balanj gyakaa bee dii na bɛɛ nyɔɔ, na baale ne yɔɔ abɔɔ na baale mɔ ne lɛɛ, na baale ne duu abɔɔ na baale mɔ ne ma denɛɛ.

29 Mɔna wee kenj Lɔɔte ba lee Sodom donɔɔ man nɛ, Wurubuare yela boalanj na kpatakpela leewɔ adido kɔnj kaa kpa Sodom donɔɔ pou.

30 Mena mɔ te wee kenj manj Deniwalanj Bu njon maa bɛɛ lee nɛ gyae ke futaa balanj.

31 Mena wee kenanj nɛ walanj kamase njon ɔ be kyaa ɔ deni man ya te wa abɔɔ doo ɔ deni man nɛ, ɔ na bese gyu ka lese nj ya. Mena mɔ te walanj njon ɔ kyaa wɔɔman nɛ ɔ na bese gyu dɛɛ nyi ɔ kaa mo ɔ kolo ya.

32 Ɛ na wolee kpene kenj be kɔnj Lɔɔte wɛɛle dɔɔ nɛ ya.

33 Walanj kamase njon ɔ ne gyae nyi waa lɛɛ njon gbagba nyeedonj na ke gyae ka lee ɔ nyinjmaa man, mɔna walanj njon ɔ nyeedonj da

lee ɔ nyinmaa man lee man doo ne waa bese nyin ke.

³⁴ Mena doo mee yako non e ke nyii nyi mena wee kenan nelim ne balan bala baa doo dofonon dokolon doo, mona Wurubuaɛ waa mo nolo tina nolo yela.

³⁵ Ala bala baa sen debodokolon beɛ nan aboo, mona Wurubuaɛ waa mo nolo tina nolo yela.

³⁶ Mena mo te baala bala baa sen wooman beɛ yeɛ tom, mona Wurubuaɛ waa mo nolo tina nolo yela.”

³⁷ Botoo te ɔ kaseela ban boose e nyiaa, “De Gbengyoo, aley gbɛɛ te mena nombia kenɛ pou gyae kekɛ?” Kenɛ Yesu tiranoo fa wo nyiaa, “Botoo ken kolo punta doo ne, botoo te bapɛtɛna ne yilaa.”

18

Lialo nolo na nombiadiiri nolo wose man dudu

¹ Kenɛ Yesu gyoo dudu fa ɔ kaseela ban wola wo nyiaa, kaboena nyi baa fane wee kamase ken ba wose na yokose wo ya.

² ɔ yako wo nyiaa “Donoo daale man ne nombiadiiri nolo kyaawo ken ɔ bee yee Wurubuaɛ ya, te ɔ be famene na walan mo ya.

³ Na lialo nolo mo kyaa donoo kenan man. ɔ ne kyaa kɛn nombiadiiri non gyan kaa waase e wee kamase nyiaa, ‘Kɛɛ na n ke di daa na me walan non daa na e be nyim ne nombia nan nideli fa man.’

⁴ Nafɔ nombiadiiri non beewo kelii deban daale, mona wole wole ne ɔ yako ɔ wose nyiaa,

‘Yεε ampan nyi mɔɔ ne yee Wurubuarε ya te mɔɔ famenε na walan mɔ ya.

⁵ Mɔna alo kei nombia te poro man mena dɔɔ maa keε na maa di ɔ nombia njan nideli fa e, na ɔ be nyinj gyem tisi me dɔɔ naase man diyem bela ya.’ ”

⁶ Botɔɔ te Yesu yakowɔ nyiaa, “ε nyii kpene keŋ nombiadiiri kum kei be yako.

⁷ Akpaa mena na Wurubuarε be gyae waa di nombia anokoare man fa ɔ balan ban bee wii baake e nelim na ka weese ne yee? ε ne lεedi nyi waa wɔŋee ɔ wose nyi ɔ be kyɔ wɔ yee?

⁸ Mεε yako nɔn ε ke nyii nyiaa, Wurubuarε waa di nombia njan anokoare man fa wɔ biler na waa yela baa di denjele. Te nyi akpaa man Deniwalan Bu nɔn ma bese kɔŋ na, balan baa kyaa tεele kei dɔɔ keŋ baa lεε man di?”

Farasii baale nolo na lempoolεere nolo wose man dudu

⁹ Yesu besewɔ gyɔ dudu kei fa balan ban bεε keε ba wose gyɔ konɔɔ nyi be gbεenen tenεε Wurubuarε siaman, te bɔɔ na mo walan kamase yεε kolo ya ne nyiaa!

¹⁰ “Baala bala baale gyuu Wurubuarε ɔsom deni dinaa keŋ man be kaa fane. Nolo yεε Farasii baale e te nolo mɔ yεε lempoolεere e.

¹¹ Farasii baale nɔn korowɔ seŋ te ɔ fanewɔ kelee ɔ wose nyiaa, ‘Wurubuarε mεε fa neŋ karan nyi ma te yεε nombiakumεyεere e nɔba balan akan ban ne ya. Mɔɔ yεε nɔba nɔmεlatena na balan kumεε na kafontena yaa nɔba lempoolεere kei ne ya.

12 MEE bake me nɔɔ betabola weeya nyetooro kamase man, te mee kpase ma kpene kamase kenj mee nyim ne akpenj kufu na me ta mo dekpem dokolonj fa nyanj Wurubuarɛ.’

13 Mɔna lempoolɛere non dɔɔ, non gyuuwɔ ka senj yenanj kenj nyi ɔ te gyina ɔ sia kɛɛ adido gba ya te ɔ moo ɔ nyinmaase gyakaa ɔ konɔɔ dɔɔ waranjase man yako nyiaa, ‘Wurubuarɛ, wii manj nombiakumɛɛyɛere kei waranjase.’ ”

14 Kenjte Yesu yakowɔ nyiaa, “MEE yako non ɛ ke nyii nyi ba ke fane tanj ne, lempoolɛere non te Wurubuarɛ lɛwɔ do nyi ɔ gbɛnenj tenɛɛ non Wurubuarɛ siaman. Nawolo nyi walanj kamase non ɔ gyina ɔ wose adido na Wurubuarɛ waa yɔkɔse e, te walanj kamase non ɔ yɔkɔse ɔ wose na Wurubuarɛ waa gyina e adido.”

Yesu kehira bia

Mateo 19:13-15; Maake 10:17-20

15 Wee daale balan baale moo be bia konj nyi Yesu waa mo ɔ nyinmaa gyakaa be dɔɔ na waa hira wɔ. ɔ kaseela banj kena mena ne, be njmanyanj balan banj.

16 Kenjte Yesu baake bia banj konj ɔ gyanj te ɔ yakowɔ nyiaa, “E yela bia banj kekɔnj me gyanj, ɛ na tɔ wɔ gbɛɛ ya. Nawolo nyi Wurubuarɛ gyoori kenj yɛɛ balan banj bɛɛ yɔkɔse ba wose njgba bia kewɔ dinɔɔ ne wui.

17 Ampanj yaa mee yako non nyiaa, walanj kamase non ɔ te yɔkɔse ɔ wose do Wurubuarɛ tɛɛ njgba biikyaa e ya ne, ɔ be gyae waa gyoo Wurubuarɛ gyoori kenj man korakora ya.”

*Yesu na kɔbate ɲolo wose man nombia
Mateo 19:16-29; Maake 10:17-30*

18 Wee daale nɛ Gyudatena siamante ɲolo kaa bɔɔse Yesu nyiaa “De Gbenɲyoo kpaakpaa, won te maa yɛɛ na maa nyiɲ nyeedon kekpa kɛɲ?”

19 Botɔɔ te Yesu bɔɔse e nyiaa, “Won dɔɔ te n ne baake maɲ walaɲ kpaakpaa? Lee Wurubuare wɔle nɛ walaɲ kamase be kyaa kɛɲ ɔ yɛɛ walaɲ kpaakpaate e ya.”

20 Nɲgba n gyeɲ Wurubuare mmaraase ɲan ne yako nyi, “Na lee n baale yaa n wɛɛle wɔle ya, na ko walaɲ ya na ɲmɛɛle ya, na kara n dɔɔ nɔɔ ya. Bu n kya na n naa nɛ?”

21 Kɛɲte balee ɲon mɔ tiranɔɔ nyiaa “Me wulaa mee di mmaraase kɛɲa pou dɔɔ leenan me biatɛɛ”

22 Yesu ke nyii ɔ nɔɔwoya ɲan nɛ ɔ yako e nyiaa, “Ta bese ka neɲ kolo dokolon koon n ke yɛɛ. Gyu ke yɔɔ nya abɔɔ ɲan pou n dana nɛ na n ka mo kɔba kɛɲ kpɛɛɛ ayematena na n ke kɔɲ kaa sila maɲ. N yɛɛ mena na n ke nyiɲ abɔɔ kpaakpaa see n wose Wurubuare gyan adido.”

23 Balee ɲon ke nyii nombia kɛɲa nɛ, takaa e nideli nawolo nyi ɔ dana abɔɔ burum.

24 Kɛɲte Yesu gɛɛsewɔ kɛɛ e te ɔ yakowɔ nyiaa, “Gyae ke yɛɛ don fa ban be dana kɔba nɛ nyi baa gyoo Wurubuare gyoori kɛɲ man.

25 Mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, gyae ke yɛɛ don fa ban be dana kɔba nɛ nyi baa gyoo Wurubuare gyoori kɛɲ man, kela nyi kurumɔɔ ka gyoo ɲarale bɔɔ man lee.”

26 Balan ban ke nyii nombia kɛɲa nɛ be bɔɔse e nyiaa, “Nyi nne te doo na, amɔte ne gyae la

waa nyinj nyeekelee baa?"

²⁷ Kenje Yesu tiranɔ nyiaa, "Kpene kenj deniwalanj be gyae waa tale yee ya ne, Wurubuare dɔɔ waa tale yee."

²⁸ Botɔ te Pita yakowɔ nyiaa, "De gbenjyoo, daa dɔɔ de te tina kpene kamase kenj de dana ne yela, te de donje de silana nenj."

²⁹ Kenje Yesu yako wɔ nyiaa, "Mee yako non e ke nyii nyiaa, walanj kamase non ɔ be tina ɔ dekpanalanj yaa ɔ weele yaa ɔ naabia yaa ɔ kya na ɔ naa yaa ɔ bia yela lee Wurubuare gyoori kenj dɔɔ ne,

³⁰ waa bese nyinj na burum kpu gyen weeya kenja man, na waa bese nyinj nyeedonj kekpaawee daale."

Yesu besewɔ kolosi lee ɔ yenj na ɔ kefonj wose man Mateo 20:17-19; Maake 10:32-34

³¹ Wee daale ne Yesu baake ɔ kaseela kufu bala banj lee yenanj te ɔ yako wɔ nyiaa, "Dee gyu Gyerusalem donɔɔ man baa, te kpene kamase kenj Wurubuare akpenkpenjyɔɔra be nmarase lee manj Deniwalanj Bu non wose man ne, gyae ke kɔnj mena.

³² Baa mo manj do balan banj ba te yee Gyudatenawɔ ya ne nyinjmaa man, na baa kulu manj na baa tee manj na baa tɔ nɔɔlonj woli manj na baa tuku manj na baa ko manj.

³³ Mɔna weeya atoorote kenj ne, Wurubuare waa gyuuusu manj lee yenj manj."

³⁴ Yesu kaseela banj te nyii nombia kenja man ya, nawolo nyi Wurubuare ta lese ne man wola wɔ ya mena dɔɔ be te nyii ne man dokolonj man ya.

Yesu kekyɔ siayelɛsate ɲolo kawee

Mateo 20:29-34; Maake 10:46-52

³⁵ Yesu keɛ benaa Gyeriko donɔɔ man nɛ, na siayelɛsate ɲolo kyaa gbɛɛnaa man ɔ na solee abɔɔ.

³⁶ Ɔ ke nyii balan burum ban keɛ lam nɛ, ɔ boɔse wɔ nyi won kɔɲala?

³⁷ Kenɛte balan ban yako e nyiaa “Yesu Nasarete baale ɲon ne lanɔ laa.”

³⁸ Botɔɔ te ɔ gyinaa ɔ nɔɔ baake nyiaa, “Yesu, Defidi ɔ naanabii! Wii me waraɲase!”

³⁹ Balan ban be dɔɲɛɛ siaman nɛ ɲmanyɔɲ e nyi waa wu ɔ nɔɔ. Mɔna nɛnɛɛ gba te ɔ desinaa fae yeesa nedon nyiaa, “Defidi ɔ naanabii! Wii me waraɲase.”

⁴⁰ Mena dɔɔ Yesu seɲawɔ te ɔ yakowɔ nyi baa mo siayelɛsate ɲon kɔɲ ɔ gyan. Ɔ ka benaa e nɛ, Yesu boɔse e nyiaa,

⁴¹ “Won te n ne gyae nyi maa yɛɛ fa neɲ?” Kenɛte siayelɛsate ɲon tiranɔɔ nyiaa, “Me Gbenɲyoo, mɛɛ gyae me sia ke gyuuusu.”

⁴² Kenɛte Yesu yako e nyiaa, “N sia dee gyuuusu na n kena. N ke lɛɛ maɲ di dɔɔ te n nyiɲa kawee kekyɔ.”

⁴³ Debokenaɲ man te ɔ sia gyuuusuwɔ, te ɔ naawɔ te ɔ sila Yesu na ɔ na lese Wurubuare ye. Balan dikpii keɲ pou kena nɛ, ban mɔ lese Wurubuare ye.

19

Yesu na Sakio wose man nombia

¹ Yesu ke gyu ka gyoo Gyeriko donɔɔ man ɔ ne lam nɛ,

² na balee ηolo kyaa botoo kenj o yele yena Sakio. O yee lempoolera kegyia e te o dana koba mo nideli.

³ Sakio kei gyaewo nyi waa naa Yesu mona o yee walan dugunte e doo o te tale naa e ya, nawolo nyi balan ban boe.

⁴ Mena doo o kyanja gbEE gyu siaman ka gyen dan daale, na waa nyin naa e nawolo nyi botoo te Yesu waa kaa mo.

⁵ Yesu kelii dan kenj tee ne o gyinaa o sia kee adido te o naa Sakio te o baake e nyiaa, "Sakio tisi kon bilen, nawolo nyi gyen n dee te maa soo."

⁶ Mena doo Sakio mo tisiwo bilen kon te o lee Yesu gyon man.

⁷ Balan ban pou boo naa ne fiasEE bee ηorokotee nyi, "Balee kei ne gyu o kaa soo nombiakumEEyere kei."

⁸ Be ke gyu ka gyoo Sakio dee ne, o korowo kaa sen balan ban siaman te o yako Yesu nyiaa, "De Gbengyoo kee, maa kpase ma aboo ηan pou me dana ne yaale fa ayematena. Te akpaa me te sisii ηolo na maa to e betabonaara kpu"

⁹ Kenje Yesu yako Sakio nyiaa, "Gyen Wurubuare te lee emee na n dekanalanmantena pou nyee, nawolo nyi nyan mo n yee Aberaham o naanabii e.

¹⁰ Nawolo nyi man Deniwalan Bu konae me kaa keo na maa lee ban boo yoo ne nyee."

Yesu kegyo dudu lee koba bia ηaale wose man Mateo 25:14-30

¹¹ Balan ban kee tei mena nombia kenja ne, Yesu besewo gyoo dudu fa wo nawolo nyi bee

benaa Gyerusalem donɔɔ man, na balan gyen nyi Wurubuare gyoori ken gyae ke bɛɛ lee debokenan man.

12 Mena dɔɔ Yesu yakowɔ nyiaa, “Balee ɲolo kyaawɔ ken ɔ yɛɛ gyooro bu e, te ɔ korowɔ gyu tɛɛle daale dɔɔ lemlem ɔ kaa di gyoori na waa bese kɔɲ.

13 Deban ken ɔ ne gyae waa gyu ne ɔ baake ɔ tewulɛɛ kufu baale te ɔ faa wɔ kɔba kyɛkyɛɛ te ɔ yako wɔ nyiaa, ‘Ɛ mo kɔba kei besena ɛ wose kelii deban ken maa bese kɔɲ.’

14 Mɔna ɔ dɛɛtena ban bɛɛ gyae ɔ nombia ya, mena dɔɔ be kpila balan gyu keyako donɔɔ ken man ɔ ne gyu ne kegyiise nyiaa, ‘De bɛɛ gyae balee kei kaa bese de gyoo ya.’

15 Mɔna kegyiise ban see balee ɲon gyoo te ɔ besewɔ kɔɲ ɔ dɛɛ. ɔ ka bese kɔɲ ne ɔ kpilawɔ baake ɔ tewulɛɛ ban ɔ be fa wɔ kɔba ne nyi baa kɔɲ, na waa kɛɛ kpene ken bɔɔ nyim gyakaa be kɔbase ɲan dɔɔ.

16 ɔ tobaale gyanɲbate ɲon kɔɲawɔ kaa yako e nyiaa, ‘Me gbɛɲgyoo, kɔba ken n ba mo fa man ne ta lola kufu kpu na bene ken.’

17 Kenɛte ɔ gbɛɲgyoo ɲon yako e nyiaa, ‘Nyɔɲ na keyɛɛ, n yɛɛ tobaale kpaakpaate e! Mena ken n be di anokoare abɔɔ peperee kenja man dɔɔ ne, maa yela n ke kɛɛ donɔɔse kufu dɔɔ fa man.’

18 ɔ tobaale balate ɲon mɔ kɔɲawɔ kaa yako e nyiaa, ‘Me gbɛɲgyoo, n kɔba ken n ba mo fa man ne ta lola anɔɲ kpu na bene ken.’ ”

19 Botɔɔ te ɔ yako e nyiaa, “Nyɔɲ mɔ n ke kɛɛ

donɔɔse anonɔ dɔɔ fa manɔ.”

²⁰ Kenɔte ɔ tobaale ɔlo mo kɔɔawɔ kaa yako e nyiaa, “Me gbengyoo, n kɔba kenɔ n ba mo fa manɔ nɛ yaa, ma moo ke kpanɔ na kakyenɔgbelaa ka weese.

²¹ Nawolo nyi na mee yee nenɔ nyi n nombia dana donɔ. N na mo kpene kenɔ te yɛɛ n wui ya, te n ne kɔ abɔɔ ɔnan n te duu ya nɛ mo.”

²² Kenɔte ɔ gbengyoo ɔnon yako e nyiaa, “N yɛɛ tobaale kum e, nyanɔ gbagba n nɔɔwoya te maa mo bu nenɔ fɔɔ. N gyeɔ nyi me nombia dana donɔ te mɛɛ mo kpene kenɔ te yɛɛ me wui ya, te mɛɛ kɔ abɔɔ ɔnan me te duu ya na,

²³ wonɔ dɔɔ te n ta mo me kɔba kenɔ ka do kɔba dɛɛsee man na me kɔn na, me kaa lɛɛ kenɔ na ka lonɔ kenɔ ya?”

²⁴ Botɔɔ te be gbengyoo ɔnon yako banɔ ba senɛɛ botɔɔ nɛ nyiaa, “ɛ lɛo kɔba kenɔ lee ɔ gyanɔ na ɛ ka mo fa walanɔ ɔnon ɔ kɔba ba lola kufu kpu nɛ.”

²⁵ Kenɔte ɔ tewulɛɛ banɔ yako e nyiaa, “De gbengyoo, ɔgba ɔnon wulaa ɔ dana kɔba burum?”

²⁶ Botɔɔ te be gbengyoo ɔnon tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Mɛɛ yako ɔnon ɛ ke nyii nyi walanɔ kamase ɔnon ɔ wulaa ɔ dana abɔɔ burum nɛ baa mo ɔaale kpu e bela. Te walanɔ kamase ɔnon ɔ betanɔ ya nɛ, kyomii kenɔ gba ɔ dana koranɔ nɛ baa lɛo ke lee ɔ nyinɔmaa man.

²⁷ Te me kolala banɔ ba te gyae nyi maa di gyoori be dɔɔ ya nɛ, ɛ mo wɔ kɔn na ɛ kaa koe wɔ me siaman kebo.”

*Yesu keygyu Gyerusalem gyoorobiiri man
Mateo 21:1-11; Maake 11:1-11; Gyɔn 12:12-19*

²⁸ Yesu keyako nombia kenja taŋ ne, ɔ tɛɛwɔ balan ban siaman te ba moo ba nyee ban bee gyu Gyerusalem donɔɔ man.

²⁹ ɔ keɛ benaa Betifagi na Betani donɔɔse ŋan kyaa oliifi bula kenj tenja man ne, ɔ kpila ɔ kaseela ban man balan bala

³⁰ nyiaa, “E gyu akuraa kenj kyaa ε siaman ne man. E betaa ε na gyoo ke man pe ne, ε kena afurum bu ŋolo kpaŋɛɛ kenj walaŋ na walaŋ te kyaa ta ɔ dɔɔ see ya. E booli e na ε ka mo e kɔna maŋ kebo.

³¹ Akpaa ŋolo de boɔse ŋon nyi, ‘Weera dɔɔ te ε ne booli e?’ na ‘E yako e nyi de Gbenjgyoo Yesu ne gyae na e.’ ”

³² Kenjte ban Yesu be kpili ne gyuuwɔ kena afurum bu ŋon kpaŋɛɛ ŋgba mena kenj ɔ be yako wɔ ne.

³³ Be kee booli afurum bu ŋon ne ɔ gbenjgyoo boɔse wɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ε ne booli ma afurum bu ŋon?”

³⁴ Kenjte be tiranɔɔ fa e nyiaa, “De Gbenjgyoo Yesu ne gyae na e.”

³⁵ Te ba moo afurum bu ŋon kɔna Yesu. Botɔɔ te ɔ kaseela ban moo be kanyaŋse gyakaa afurum bu ŋon dɔɔ te be gate Yesu gyakaa ɔ dɔɔ.

³⁶ Yesu kekyaa ɔ dɔɔ ɔ ne gyuu ne, baale feleɛ be kanyaŋse lɔ gbɛɛnaa man fa e.

³⁷ Yesu keɛ gyoo Gyerusalem donɔɔ man, te ɔ ka benaa na botɔɔ kenj gbɛɛ kenj be tisi lee oliifi bula kenj nyee man ne kɔŋ ka tenja man ne, ɔ

silala burum ban pou sia gyeewo te be fiasεε
 bεε fae yeesa lese Wurubuarε yele gyon man
 lee nombia dinaana na gyakolon nombia nan
 boɔ naa ne doɔ.

³⁸ Be fae yeesa yako nyiaa,
 “E fa dεε lese gyoo non o ne kon
 de Gbenjyoo Wurubuarε yele man ne yele.
 Wosefεeren dεε kyaa adido,
 te Wurubuarε non o kyaa adido mo ne
 gyoorobiiri dεε kaboena e.”

³⁹ Na Farasiitena baale kpue na balan ban be
 silana e ne te be yako Yesu nyiaa, “De
 Gbenjyoo, to n silala ban nyi baa wu be noɔ.”

⁴⁰ Kenje Yesu yako wo nyiaa, “Akpa balan
 kewo de wu be noɔ koran ne, boya gyae ke fae
 yeesa lese Wurubuarε yele.”

Yesu kewii fa Gyerusalemtena

⁴¹ Yesu ka benaa Gyerusalem donoo te o kena
 ke ne, o wiiwo fa ke,

⁴² kenje o yakowo nyiaa, “Nafɔ akpaa emεε
 Gyerusalemtena den gyen kpene ken gyae ke fa
 non wosefεeren gyen wee kei ne, nafɔ na dei.
 Mona ε ba gyen ke ya!

⁴³ Te weeya njaale gyae kekɔn ken ε kolala baa
 kilisi non, na baa to non do lee yenan kamase.

⁴⁴ Na baa woleε emεε na ε donoo ken pou ken
 nyi boe na boe be gyae ke yakaa ke do do
 ya, nawolo nyi deban ken Wurubuarε be kon
 nyi o kaa lee non ne ε bεε e bo.”

*Yesu kegegi abɔɔyɔɔra Wurubuarε osom deni
 dinaa ken man*

Mateo 21:12-17; Maake 11:15-19; Gyon 2:13-22

⁴⁵ Kenje Yesu gyyuwɔ ka gyoo Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ dekpɔŋalan man. Na balan ne yɔɔ abɔɔ botɔɔ te ɔ gegi wɔ,

⁴⁶ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Wurubuarɛ nombia aŋmarasen see ne yako nyi Wurubuarɛ kpa, ‘Me deni dinaa keŋ gyae ke yɛɛ botɔɔ keŋ baa fane.

Mɔna ɛmɛ ta besena ke yɛɛ ŋmɛlatena dɛɛgyaŋee!’ ”

⁴⁷ Wee na wee na Yesu ne kyaa wola balan Wurubuarɛ nombia Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man. Te saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala na donɔɔ kegyiise baŋ gyae gbɛɛ nyi baa ko e.

⁴⁸ Mɔna be ta gyen gbɛɛ keŋ baa mo kyan e ya, nawolo nyi na balan baŋ pou ne tei ɔ nombia ŋan ɔ na wolo nɛ nideli keŋ bɔɔ ne gyae ŋa ke lan wɔ ya.

20

Ba keɔɔse Yesu ɔ doŋ wose man nombia Mateo 21:23-27; Maake 11:27-33

¹ Wee daale Yesu ke kyaa Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ɔ na wola balan nombia te ɔ ne kolosi Wurubuarɛ nombia kpaakpaa ŋan fa wɔ nɛ, saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala na donɔɔ kegyiise koŋawɔ ɔ gyan

² kaa bɔɔse e nyiaa, “Yako daa, doŋ wonŋi yaa n dana n ne yɛɛ mena abɔɔ keŋa pou? Amɔte faa na neŋ mena doŋ kenan?”

³ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Man mɔ ne gyae maa bɔɔse ŋon nombii dokolon.

4 Gyɔn Wurubuaɛ lonkesɔ ken ɔ be sɔ balan nɛ, lee Wurubuaɛ gyan yaa balan gyan?”

5 Botɔɔ te be lɛɛ anmaaren na donɔ nyiaa, “Won te dɛɛ yako? Akpaa de yako nyi ka lee Wurubuaɛ gyan na, waa boose daa nyi won dɔɔ te da te lɛɛ Gyɔn nombia nan di ya?”

6 Te akpaa de yako nyi ka lee balan gyan na, balan dikpii kɛwɔ pou baa funii daa boya. Nawolo nyi bɛɛ lɛɛ di nideli nyi Gyɔn yɛɛ Wurubuaɛ dekpenkpenkyɔɔre e.”

7 Mena dɔɔ be tiranɔɔ fa Yesu nyiaa “Dɔɔ gyen botɔɔ ken kɔɔ lee ya.”

8 Ken te Yesu mɔ yako wɔ nyiaa, “Akpaa mena na, man mɔ ba wola non me don ken da lee ya.”

Paasetena baale dudu

Mateo 21:33-46; Maake 12:1-12

9 Botɔɔ te Yesu gyɔɔ dudu kei fa balan ban nyiaa, “Wɔɔfarale nolo fara wɔɔ te ɔ duu daasebia naale nan ne yɛɛ ngba akutuse te bɛɛ baake na nyi gerepo nɛ, te ɔ moo na do paasetena baale nyinmaa man nyi baa kɛɛ ne dɔɔ, te ɔ korowɔ gyu tɛɛle wole daale man lemm ke kyaa botɔɔ kyare.

10 Deban kelii nyi bɛɛ kɔ daasebia nan nɛ, ɔ kpila ɔ tobaale nolo gyu paasetena ban gyan nyi baa fa e ɔ wui nɔɔ. Botɔɔ te paasetena ban tuku tobaale non, te be tina e yela ɔ lanawɔ nawɔɔ kufu nyinmaase kufu.

11 Wɔɔte non besewɔ kpila tobaale wole bela, mona be tuku non mɔ do e desɛn te be yela e ɔ lanawɔ nawɔɔ kufu nyinmaase kufu.

12 Botɔɔ te ɔ besewɔ kpila tobaale batoorote, mɔna be tuku ɲon mɔ do e gyamεε te be gegi e lee wɔɔ keɲ man.”

13 Kenɛte wɔɔte ɲon yakowɔ nyiaa, “Wɔɲ te maa yεε? Maa kpila maɲ gbagba me tɔɔman lolo bu, mberem ɲon na baa bu e.”

14 Mɔna paasetena baɲ kena bu ɲon nε be yako dɔɲa nyiaa, “Kei yεna bu ɲon waa di ɔ kya abɔɔ ɲan. ε yela dεε ko e na wa abɔɔ ɲan ka bese de wui.”

15 Mena dɔɔ be wɔɲee e lee wɔɔ keɲ man ka ko.

Kenɛte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Wɔɲ te ε ne lεedi nyi wɔɔte ɲon waa yεε paasetena baɲ?”

16 “Waa kɔɲ na ɔ kaa ko paasetena benaɲ, na waa mo wɔɔ keɲ do balan wɔlεε nyinmaa man.”

Debaɲ keɲ balan baɲ be nyii nombia keɲa ne be yakowɔ nyiaa, “Wurubuare na yeli kekɔɲ mena ya.”

17 Kenɛte Yesu kεε wɔ te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa,
 “Nyi akpaa mena na,
 sena te ε ne nyii Wurubuare nombia keɲa
 aσεε?

‘Boe keɲ deni maara baɲ be bεε nε,
 ta bese mokɔɔ kasee boe keɲ ne yeli deni
 keɲ ne yεε dɔɲ.’

18 Walaɲ kamase ɲon ɔ yale boe kei dɔɔ na,
 ke gyae ke keretii e kpetekpetekpete.

Te nyanɲ walaɲ kamase ɲon mɔ boe keɲ de yale
 n dɔɔ na,
 nyanɲ ke pεtεε.”

*Ba keboose Yesu lee lempoo keto wose man
Mateo 22:15-22; Maake 12:13-17*

¹⁹ Botoo na saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban gyae gbεε baa kyan Yesu debokenan man. Nawolo nyi ba gyen nyi ban yaa o gyoo dudu ken, mona na bee yee balan ban.

²⁰ Ken doo ba moo be sia gyakaa o doo. Botoo te kegyiise ban gyae koba fa balan te be kpila wo nyi baa yeε ba wose ηgba be yeε balan kpaakpaawo ne na baa deke Yesu, na be kaa teese o nooman na baa nyin lese e fa gyoo dinaa non o ne di be doo ne.

²¹ Ken te balan ban gyuuwo ke boose e nyiaa, “De Gbengyoo, da gyen nyi kpene ken n ne yako te n na wolo mo ne yeε ampan. Da gyen nyi n beε keε walan siaman ya, mona n na wola balan Wurubuare gbεeneη kpaakpaa ηan bo na anokoare.

²² Dei nyi deε to lempoo fa Romantena gyoo dinaa non yaa de na too ya?”

²³ Yesu kena ba adao ηan bee dii ne o yako wo nyiaa,

²⁴ “E mo kobabii ken daale kon maa keε. Amote nyee na o yele gyakaa la ke doo?” Botoo te be tiranoo nyi “Romantena gyoo dinaa non.”

²⁵ Mena doo Yesu yako wo nyiaa, “Mena na kpene ken yeε Gyoo dinaa non wui na ε mo fa e, te kpene ken yeε Wurubuare mo wui na ε mo fa e.”

²⁶ Kpene ken o be yako ne doo ba te tale mo o noowoya ηan kyan e balan ban siaman ya. Mena doo o noowoya yeε wo yakolon te be

wuu be noose.

*Yesu kawola lee yen wole kefon wose man
Mateo 22:23-33; Maake 12:18-27*

²⁷ Kenje Sadukiitena ban bee yako nyi yen wole kefon be kyaa ya ne man baale konjawo Yesu gyan kaa boose e nyiaa,

²⁸ “De Gbengyoo, de naana Mosesi nmarase mmaraa kei fa daa nyi, ‘Akpaa walan nolo o kegyia yaa o naabu da yem tina o weele yela te be ta lola bia ya na, kaboena nyi non o kyaa ne waa mo lialo non yala na baa lola bia yere non yele man.’

²⁹ Konjawo nyi baala nyetooro baale kyaawo te be kegyia non yala alo te o yenjawo ken o ta lola bia ya.

³⁰ Botoo te balate non mo yala alo non,

³¹ te batoorote non mo mena. Balan nyetooro kewo pou yala alo kei te ba yekeewo, mona be man nolo na alo non ta lolo ya.

³² Kenan wole na te alo non mo yenjawo.

³³ Mena doo wee ken Wurubuarɛ waa gyusu balan ban pou boo yem ne lee yen man na, baala nyetooro kewo ban boo yala alo kei gyanee ne, be man wonti te alo non waa yee o weele?”

³⁴ Botoo te Yesu tiranoo fa wo nyiaa, “Bee mo ala ban be kyaa teele kei doo ne fa yale te baala ban mo be kyaa teele kei doo ne ne yala ala,

³⁵ mona balan ban be kaboena nyi Wurubuarɛ waa gyusu wo lee yen man na baa kyaa kekpaakekpaa ne, baala be gyae baa yala

ya te bɔɔ gyae baa mo ala mɔ fa yale deban wole kenan man ya.

³⁶ Yen be tale ko wɔ bela ya nawolo nyi be yɛɛ ngba Wurubuarɛ kpilala nɛ. Be yɛɛ Wurubuarɛ biawɔ, nawolo nyi ba te fom lee yen man.

³⁷ Mosesi mɔ torowɔ yako nyiaa, balan ayenɛn baa fon lee yen man. Nawolo nyi deban ken ɔ be naa deponfa ken ne kpaa nɛ ɔ yakowɔ nyiaa, de Gbenjyoo Wurubuarɛ yɛna Aberaham na Asiki na Gyekɔpo Wurubuarɛ.

³⁸ Kei nawolo baa nyiaa, ɔ yɛɛ balan ban be kyaa na be sia nɛ Wurubuarɛ e. ɔ te yɛɛ woya Wurubuarɛ e ya, nawolo nyi Wurubuarɛ siaman na ɔ balan pou delena.”

³⁹ Botɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala ban baale yakowɔ nyiaa, “De Gbenjyoo, n tiranɔɔ nideli.”

⁴⁰ Mena dɔɔ nɔlo te tale gyɔ ɔ konɔɔ bɔɔse e nombii bela ya.

Amɔte yɛna nyeeɛɛre Kristo non?

Mateo 22:41-46; Maake 12:35-37

⁴¹ Kenɛte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Sena te baa tale yako nyi nyeeɛɛre non Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔn nɛ yɛɛ gyoo Defidi ɔ naanabii e?”

⁴² Nawolo nyi gyoo Defidi gbagba yakowɔ nɔɔnɛn tɔne ken man nyiaa,

‘De Gbenjyoo Wurubuarɛ non yako me
Gbenjyoo nyi

“Tisi kyaa me dunolun dɔɔ,

⁴³ kelii deban ken maa mo n kolala ban do n tɛɛ.” ’

44 Gyoo Defidi baake nyeelɛere ɲonanɲ nyi ɔ Gbenɲgyoo. Akpaa mena na, sena te nyeelɛere ɲonanɲ waa bese gyoo Defidi ɔ naanabii?"

Yesu kefaree ɔ silala lee Gyudatena mmaraa wolala baɲ wose man

Mateo 23:1-36; Maake 12:38-40

45 Balanɲ baɲ pou kee tei Yesu ne ɔ yako ɔ kaseela baɲ nyiaa,

46 "Ɛ kee ɛ wose nideli na Gyudatena mmaraa wolala baɲ. Bɛɛ gyae kegbase dɔɔlonɲ nyinɲan keta do kila, te bɛɛ gyae balanɲ ke bunɲii do wo nɔɔ balanɲ dɛɛgyanɛe man, te bɛɛ gyae akyaese kpaakpaa Gyudatena ɔsom denɛɛ na be dɛɛgyanɛe di gyonɲ man.

47 Bɛɛ beo liala leo ba abɔɔ ɲan be dana ne. Bɛɛ fane kyare na baa mo beo balanɲ nyi be yɛɛ balanɲ kpaakpaawɔ." Wurubuare waa wɔɲ mena balanɲ kewɔ dinɔɔ denɛla nideli kela walaɲ kamase.

21

Lialo diyemte ɲon kɔba kado

Maake 12:41-44

1 Yesu kekyaa Wurubuare ɔsom deni dinaa keɲ man ne, ɔ gyinaa ɔ nyee na ɔ naa kɔbatena kee mo be kɔba kaa do kɔba adakaa keɲ man,

2 te ɔ naa lialo diyemte ɲolo mɔ moo kɔbasebia ala kaa do kɔba adakaa keɲ man.

3 Botɔɔ te Yesu yakowɔ nyiaa, "Ampanɲ yaa mɛɛ yako ɲon nyi lialo diyemte kei ta do kɔba kela balanɲ akanɲ baɲ pou.

⁴ Nawolo nyi ban pou boɔ do kɔba nɛ, ba lese kyomii bo lee ŋan be dana nɛ man. Mɔna lialo kei na ɔ diyem koran na, ɔ moo kɔba ken pou ɔ dana nɛ kaa do.”

Yesu kekolosi lee Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa ken kewɔlɛɛ wose man

Mateo 24:1-21; Maake 13:1-19

⁵ Na Yesu kaseela ban man baale ne kolosi Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa ken kyeo na mena ken boɔ mo boya kpaakpaa nyinjan ma ke, na abɔɔ kpaakpaa ŋan balan ba mo kaa fa Wurubuarɛ te boɔ mo desina deni kenan nɛ wose man nombia. Kenɛte Yesu yako wɔ nyiaa,

⁶ “Abɔɔ ŋan pou ɛ ne naa kebo nɛ, deban daale gyae kekɔŋ ken baa tekerii ŋe popou lo ken nyi ɛ be gyae ɛ kena boe na boe gyakaa ke doɔ doɔ ya.”

⁷ Kenɛte ɔ kaseela ban boɔse e nyiaa, “De Gbenɔgyoo, deban wonɛti te mena nombia kenja gyae kekɔŋ? Wonɛ ne gyae la ke yeɛ na kawola nyi deban ken nombia kenja gyae ke kɔŋ nɛ te lii?”

⁸ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Ɛ keɛ ɛ wose nideli nyi ŋolo na beo ŋon ya. Nawolo nyi balan burum baa kɔŋ ma yeke man nyi, ‘Ban yena man nyeelɛɛre ŋon,’ na baa yako ŋon nyi ‘Deban ken te lii.’ Akpaa ɛ nyii mena na ɛ na sila wɔ ya.”

⁹ Te akpaa ɛ nyii yoo na yoo nombia na ɛ na yeli gyakolon kekyan ŋon ya, nawolo nyi kaboena nyi mena nombia kenja pou deɛkɔŋ. Mɔna kenja beɛ wolo nyi deban ɔtomante ken gyae ke kɔŋ debokenan man ya.”

10 Kenje Yesu besewo yako wo nyiaa, “Teelese gyae ka koro yokii na donja, te gyoonej mo baa yokii na donja.

11 Teele gyae ke wosi, tanam dinaa gyae ke yala teelese doo te kawese mo gyae ke gbiki teelese doo. Gyakolon nombia na nombia dinaana gyae ka lee adido kon.

12 Mona pte kena pou kekon ne, lee man doo baa kyan non na baa naase non diyem. Baa mo non fa Gyudatena som denee man kegyiise na gyoonej na gyoonej kegyiise na baa di e nombia na baa do non denee man.

13 Kena gyae ke yela e kenyin gbese kolosi Wurubuaee nombia kpaakpaa nan fa wo.

14 Mona e yela ke doo ya agyuen man nyiaa, te yee ken e ka yeyee na nombii ken e ka mo kolosi lese e noose ya,

15 nawolo nyi man ne gyae la maa wola non nombia nan e ke yako. Na maa fa non nyansa ken e kolala be gyae baa tale sen e siaman nyi emee na wo kedi nombia ya.

16 Emee gbagba e kyao na e nao na e naabia na e lonjona na e gyoona ne gyae la baa lese non fa, na baa koe e man baale.

17 Lee man doo balan pou baa kola non.

18 Mona e nyeenyoose dokolon koran gba be gyae ka yo ya.

19 E sen kenken e keledi man kelii oto na, e ke nyin nyeedon.”

*Yesu kekolosi lee mena ken baa wolee
Gyerusalem donoo ne wose man
Mateo 24:15-21; Maake 13:14-19*

²⁰ Kenje Yesu yako wɔ nyi, “Deban ken ε naa yoonɔɔtena de kaa kilisi Gyerusalem donɔɔ nɛ, botɔɔ te ε ka gyen nyi ka kewɔlɛɛ ta benaa.

²¹ Akpaa de kɔn mena na balan ban be kyaa Gyudia tɛele man nɛ, baa yeu gyu bulase dɔɔ te ban mɔ be kyaa Gyerusalem donɔɔ man nɛ baa lee ke man, te ban mɔ be kyaa ka yenaase nɛ be na bese kɔn donɔɔ ken man ya.

²² Nawolo nyi kei yɛna denjele kewɔn ken gyae ke kɔn nɔba mena ken Wurubuare nombia anmarasen see nɔn be yako nɛ.

²³ Weeya nenan man nɛ, fulɛtena na talabose baa laako. Nawolo nyi kayeyɛɛ dinaa gyae ke kɔn tɛele kei dɔɔ, na Wurubuare denjele kewɔn kekɔn balan kewɔ dɔɔ.

²⁴ Baa mo sila ko balan ban baale, na baa kyan baale keto deni tɛelese wɔlɛɛ dɔɔ. Balan ban ba te yɛɛ Gyudatenawɔ ya nɛ baa di Gyerusalem donɔɔ dɔɔ kelii deban ken Wurubuare ba see nɛ.”

*Deniwalan Bu nɔn ka bese kɔn
Mateo 24:29-31; Maake 13:24-27*

²⁵ Kenje Yesu yakowɔ nyiaa, “ɛ kena gyakolon nombia weese na gyaalan na kyolobiise man, te gyakolon gyae ka gyoo tɛele kei dɔɔ balan pou te bɔɔ gyae baa gyen kpene ken baa yɛɛ ya, lee mena ken epo ne muusu te kɛɛ gyɔɔ nedon nɛ dɔɔ.

²⁶ Deban ken bɛɛ wɔlɛɛ na nombia nɔn gyae ke yɛɛ tɛele kei dɔɔ nɛ, gyakolon gyae ke yela balan woya ke yekii lee be man, nawolo nyi abɔɔ nɔn nɛ kyaa adido te nɛ dana don nɛ pou gyae ke wosi.

²⁷ Deban kenan̄ n̄ε, ε kena man̄ Deniwalan̄ Bu
 ηon ta mo don̄ na gyoorobiiri lee ηoma man
 adido meē k̄on̄.

²⁸ Akpaa ε naa aboō ken̄a ne k̄on̄ na ε koro
 sen̄ na ε ke kpan̄ ε gbegyase, nawolo nyi ε
 nyeekelee ta benaa.”

Fiigi dan̄ ken̄ dudu

Mateo 24:32-35; Maake 13:28-31

²⁹ Ken̄te Yesu gyōo dudu fa w̄o nyiaa, “ε keε
 fiigi dan̄ ken̄ na daase akan̄ ηan pou.

³⁰ Akpaa ε naa ηgba ηe tombia ne porokee
 na, ε gyen̄ nyi dekpao ta benaa.

³¹ Mena mō te akpaa ε naa mena aboō ken̄a
 ne k̄on̄ na, ε gyen̄ nyi Wurubuaε gyoori ken̄ ta
 benaa.

³² Ampaη yaa meē yako ηon nyiaa, mena
 duulun̄ kei be gyae ke munu pete aboō ken̄a
 pou ke k̄on̄ ya.

³³ Adido na teēle kei pou gyae ke gyu ōto,
 mona me nōowoya ηan dōo ηan gyae ke kyaa
 kekpaakekpaa.”

³⁴ “ε keε ε wose dōo nideli! ε na yeli teēle kei
 dōo aboō kegyae ka bere ε sia ya. ε na mo solon̄
 kenyoō do ε wose ya. ε na gyuen̄ teēle kei dōo
 nombia bein̄, na wee ken̄ be nyin̄ k̄on̄ kaa futaa
 ηon ya.

³⁵ Nawolo nyi mena wee kenan̄ gyae ke k̄on̄
 teēle kei balan̄ pou dōo.

³⁶ Mena dōo ε keε ε wose dōo nideli deban̄
 kamase na ε ke fane na ε kenyin̄ tale lese ε
 wose lee nombia ηan pou gyae ke k̄on̄ n̄ε man,

na ε ke nyinj tale senj manj Deniwalanj Bu njon siaman.”

³⁷ Wee kamase na, Yesu na wolo Wurubuarε osom deni dinaa keŋ man te balinɔɔ de lii na ɔ ne gyu ke doo oliifi bula keŋ dɔɔ.

³⁸ Tεε de naa nebo nebo na, balan banj pou ne gyu ke yilaa Wurubuarε osom deni dinaa keŋ man na baa nyii ɔ nombia njan.

22

Gyudase Isekarɔte kalese Yesu fa

Mateo 26:1-5; Maake 14:1-2; Gyɔn 11:45-53

¹ Gyudatena debanj keŋ bεε baake ke nyi nyeekelεε debanj keŋ bee di bodobodo keŋ bodobodo tee be doo ke man ya nε kεε benaa nε,

² Wurubuarε saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala gyae gbεε keŋ baa mo ko Yesu, mɔna bee yee balan banj.

³ Kenje ɔbonsam gyoo Yesu kaseela kufu bala banj man njolo njon bεε baake nyi Gyudase Isekarɔte nε man.

⁴ Kenje Gyudase gyuuwɔ te njon na Wurubuarε saese kegyiise na Wurubuarε osom deni dinaa keŋ kotɔɔtɔtena kegyiise bakewɔ see mena keŋ waa lese Yesu fa wɔ.

⁵ Yεε kegyiise banj gyonj te be sεεwɔ nyi baa fa e kɔba.

⁶ Kenje Gyudase mɔ sεεwɔ te ɔ gyae gbεε keŋ waa mo lese Yesu fa wɔ keŋ balan ba gyem ya.

Yesu na ɔ kaseela kedi nyeekelεεwee dinaa weenεε njan

Mateo 26:17-25; Maake 14:12-21; Gyɔn 13:21-30

⁷ Gyudatena wee dinaa kenj bee di bodobodo kenj bodobodo tee be doo ke man ya, te bæe mo nyeekelee nambu non mo deesi kelii ne,

⁸ Yesu kpila Pita na Gyɔn nyiaa, “E gyu ke desina abɔɔ ñan dæe mo di nyeekelee weenee ñan ne see.”

⁹ Botɔɔ te be boose e nyiaa, “Alenj te n ne gyae de kaa desina see?”

¹⁰ Kenjte Yesu yako wɔ nyiaa, “E betaa e na gyoo donɔɔ kenj man ne, e kena balee ñolo seelena lonj na ogele. E sila e gyu dekpajalanj kenj man waa gyoo ne,

¹¹ na e ke yako dekpajalante non nyiaa, ‘De Gbenjgyoo non kpa dæe boose neñ nyi alenj te ñɔɔla deni kenj daa na me kaseela dæe kaa di nyeekelee weenee ñan ne kyaa?’

¹² Balee ñonanj waa wola non abansoro deni dinaa daale kenj ke kyaa adido te bɔɔ desina ke man nideli ne. E desina botɔɔ na de kaa di weenee ñan.”

¹³ Yesu kaseela banj ke gyu kenj ne, be naa kpene kamase doo pɛpɛɛpɛ ñgba mena kenj Yesu be yako wɔ ne, te be desina nyeekelee weenee ñan see botɔɔ.

¹⁴ Debanj kenj kelii ne, Yesu na ɔ kaseela banj kyaawɔ bom baa di.

¹⁵ Kenjte Yesu yako ɔ kaseela banj nyiaa, “Me gyaewɔ nideli me konɔɔ man nyi daa na non ke di mena nyeekelee weenee kenja pɛna me kaa naa diyem!

¹⁶ Mena doo mee yako non e ke nyii nyiaa, moɔ gyae maa tekaa di weenee kenja bela ya kelii wee kenj kpene kenj mena kedi kei señee fa

ne, gyae ke kɔŋ mena Wurubuarɛ gyoori keŋ man.”

¹⁷ Keŋte Yesu moo leenɔɔ keŋ te ɔ fanewɔ do Wurubuarɛ nɔɔ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Ɛ lɛɛ kei na ɛ ke nyɔɔ fa dɔŋa.

¹⁸ Nawolo nyi mɛɛ yako ŋon baa nyiaa, mɔɔ gyae maa nyɔɔ solon kei bela ya kelii wee keŋ Wurubuarɛ gyoori keŋ gyae ke kɔŋ.”

¹⁹ Keŋte ɔ moo bodobodo te ɔ fanewɔ do Wurubuarɛ nɔɔ te ɔ kara ke mo fa wɔ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kei yɛna ma wosenaane keŋ mɔɔ mo deesi fa ŋon. Ɛ kyaa yɛɛ kei na ɛ ka mo tɔɔse man.”

²⁰ Mena mɔ te be ke di tan ne, ɔ moo leenɔɔ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kei yɛna me fatabo keŋ Wurubuarɛ be kyɛɛkee leki mo tɔ nɔɔkebakeseɛ wɔle keŋ nɔɔ fa ŋon.

²¹ Mɔna mɛɛ yako ŋon ɛ ke nyii nyiaa, walan ŋon waa lese man fa ne kpue na man weenɛɛ keŋa dedii man kebo.

²² Man Deniwalan Bu ŋon maa yen ŋgba mena keŋ Wurubuarɛ be yako see ne, mɔna walan ŋon waa lese man fa ne waa laako.”

²³ Botɔɔ te ɔ kaseela ban gyoo dɔŋa ke bɔɔse nyiaa, “De man walan wonɗi kitii ne gyae la waa yɛɛ mena nombii kei?”

Amɔte yɛna kegyia?

Mateo 20:20-28; Maake 10:35-45

²⁴ Keŋte anmaaren gyoo Yesu kaseela ban man nyi be man wonɗi ne gyae la waa yɛɛ be kegyia?

25 Botɔɔ te Yesu yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Teele kei dɔɔ gyooneɲ ne di don be balan dɔɔ, mɔna balan ne baake mena gyooneɲ kewɔ nyi be yee balan kraakraawɔ.

26 Mɔna tekaboena nyi emee ke yee ngba mena balan kewɔ ne ya. Walaɲ ɲon ɔ yee kegyia e e man ne waa yee ɔ wose ngba e man kemaasabii ne, te ɲon ɔ yee e siamante e ne waa som ɲon.

27 Walaɲ ɲon ɔ kyaa ɔ ne dii na ɲon ɔ na som e ne, be man wonɲi yena kegyia? Na walaɲ ɲon ɔ kyaa ɔ ne dii ne yee? Mɔna maɲ kyaa e man ngba walaɲ ɲon ɔ na som ne.

28 Emee yena ban e ba sem me wole lee me kayeyee man pou,

29 mena dɔɔ mee see ɲon gyoori ngba mena keɲ me kya ba see maɲ gyoo ne.

30 Na daa na ɲon kedi na dee nyɔɔ me gyoori keɲ man, na e ke kyaa me gyooro gbellee ɲan dɔɔ e ke di Iseraetena akpanalan kufu ala ɲan balan nombia.”

Yesu keyako nyi Pita waa bee e

Mateo 26:31-35; Maake 14:27-31; Gyɔn 13:36-38

31 Kenɲe Yesu yako Simɔn Pita nyi “Simɔn, Simɔn nyii! Ɖɔɔnsam ta sola gbɛe lee Wurubuare gyan waa keese e popou kee na waa kpase e man ngba mena keɲ bee feefu amola lese bia ne.

32 Mɔna ma te fane fa nyan Simɔn na n keleedi be yɔkɔse ya. Te akpaa n kyeekee lee n gbɛeneɲ kumee man bese kɔɲ me gyan ne, do n tebia me kaseela akan ban kakyen.”

³³ Botoo te Pita tiranoo nyiaa, “Me Gbenjyoo, nyi akpaa ke yee deni kedoo ke yaa yen ke koran na, ma te desina ma wose nyi maa sila nenj.”

³⁴ Kenje Yesu tiranoo nyiaa, “Pita, mee yako nenj nyi pete kegyim kelo woya gyen na, nyanj ke bee betabotooro nyi n ba gyen manj korakora ya.”

³⁵ Botoo te Yesu boose wo nyiaa, “Deban ken moo kpila non ken e ta mo koba yaa akpo, yaa e ta mo nkyokotase tela ya ne kolo hia non?” Kenje be tiranoo nyiaa, “Koa, kolo te hia daa ya.”

³⁶ Kenje Yesu yako wo nyiaa, “Nenee doo nyanj non n dana koba yaa akpo na mo tela, te nyanj non n be dana sila ya na yoo n kegba na n ka mo ke lee daale.

³⁷ Nawolo nyi ba te nmarase ma wose man nombia see nyiaa, ‘Ba te kala e do nombiakumeyera man,’ te mee yako non e ke nyii nyiaa, Wurubuae nombia nan boo nmarase see lee ma wose man ne, kaboena nyi ne dee konj mena. Ampanj kpene kenj boo nmarase see lee ma wose man ne ta benaa ka ke konj.”

³⁸ Botoo te o kaseela banj yako e nyiaa, “De Gbenjyoo kee silase ala yaa.” Kenje Yesu yako wo nyi, “Tekaboe mena.”

Yesu kefane Gekyemane
Mateo 26:36-46; Maake 14:32-42

³⁹ Kenje Yesu leewo donoo ken man gyu oliifi bula ken doo ngba mena ken o ne kyaa gyu ne, te o kaseela ban sila e gyu.

⁴⁰ Be kelii botoo ne Yesu yako o kaseela ban nyiaa, “E fane na e be nyin gyoo kekεεsekεε man ya.”

⁴¹ Kenje o wona o wose lee yenan gyu siaman kyomii te o ke bunawo fane nyiaa,

⁴² “Taata, akpaa ke yeε n kegyaebii ke na, lese man lee kaale kei man. Mona na yeε man kegyaebii ya, yeε nyan gbagba n kegyaebii.”

⁴³ Botoo te Wurubuare kpilale lee adido kon kaa do e kakyen.

⁴⁴ Yesu keε yeyεε ken ne, o kyan o wose fane nideli te dufun ken ba lee e ne kyoseewo yala teele man ngba fatabo ne.

⁴⁵ O ke fane tan ken ne te o besewo gyu o kaseela ban gyan. O ke gyu ken na o ke naawo ngba o kaseela ban te dokii, nawolo nyi dekokorokoo te kyan wo.

⁴⁶ Kenje Yesu boose wo nyiaa, “Weera e ne doo? E koro na e ke fane na e be nyin gyoo kekεεsekεε man ya.”

Ba kekyan Yesu

Mateo 26:47-56; Maake 14:43-50; Gyon 18:2-11

⁴⁷ Yesu ka sen o ne kolosi ne balan dikpii baale kaa beewo lee o doo, na Gyudase non o yeε Yesu kaseela kufu bala ban man nolo e ne donεε la be siaman. O kena Yesu ne te o konawo o kaa pukaa e.

⁴⁸ Kenje Yesu boose e nyiaa, “Gyudase, kepukaa te nyanj ka mo lese manj Deniwalanj Bu non fa?”

⁴⁹ Yesu kaseela banj kena kpene kenj ne gyae ke konj ne te be boose e nyiaa, “De Gbenjgyoo, dee mo de silase na dee yoo?”

⁵⁰ Botoo te Yesu kaseela banj man njolo moo o yoosila kara saese kegyia tobaale njolo dunolun denjele lese ke lo.

⁵¹ Kenje Yesu yako wo nyiaa, “E tina yela, e na yee mena ya.” Te o tinaa balee non denjele kenj te ka towaawo bela.

⁵² Kenje Yesu boose saese kegyiise na Wurubuare dee kototootena kegyiise na kegyiise banj boo konj botoo be kaa kyanj e ne nyiaa, “Weera te e moo yoosilase na akpokpose e ne konj me doo ngba me yee walanj kum e ne?”

⁵³ Wee kamase daa na non ne kyaa la Wurubuare osom deni dinaa kenj man, mona e te kyanj manj ya. Nenee te gbese torowo fa non nyi yaa kyanj manj, na e ke yee obonsam ditintee gyoo non kegyaebii.”

Pita kebee Yesu

Mateo 26:57-58, 69-75; Maake 14:53-54, 66-72; Gyon 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Botoo te be kyanja Yesu mo e gyu Wurubuare saese kegyia non dekpanalanj man, na Pita mo silana wo wole wole.

⁵⁵ Kenje balanj banj doo boalanj dekpanalanj kenj nsana nsana te be yilaawo ke gyanj bee woli, te Pita mo gyuuwo ke kyaa be gyanj.

⁵⁶ Alebia banj bese yee tom dekpanalanj kenj man ne njolo naa Pita kyaa boalanj kenj gyanj, te

o gyene e nideli te o yakowo nyi “Na balee kei mo kpue na Yesu!”

⁵⁷ Kenje Pita lee anmaaren nyiaa, “Alebu, mo gyen e ya.”

⁵⁸ Te kyare ya te nolo mo naa e te o yako e bela nyiaa, “Nyaŋ mo n yee be man nolo e!” Kenje Pita tiranoo nyiaa, “Baale, mo kpue na wo ya!”

⁵⁹ Deban dokolon daale wole ne, nolo mo kaa yase o sia do Pita nonan nyiaa, “Ke yee ampan kaen nyi balee kei kpue na Yesu, nawolo nyi o yee Galelia baale e!”

⁶⁰ Botoo te Pita tiranoo nyiaa, “Baale, mo gyen nombia nan n ne yako ne man ya.” Pita ke gyakaa o ne kolosi ne te kegyim loo woya.

⁶¹ Botoo te de Gbenjyoo Yesu geesewo kee Pita, te Pita toose de Gbenjyoo Yesu nombia nan o be yako e ne nyiaa, “Pe kegyim ke lo woya gyen na, nyaŋ ke bee betabotooro nyi n ba gyen man ya ne.”

⁶² Kenje Pita leewo deboo man gyu ke kyan o nyee wii nideli.

Be ketuku Yesu

Mateo 26:67-68; Maake 14:65

⁶³ Balan ban bee kee Yesu doo ne fiasse bee kulu e na bee tuku e.

⁶⁴ Ba moo kanyaŋ bake o sia na bee takee e akotase na bee boose e nyi “Yako daa, amote gyoo na neŋ?”

⁶⁵ Te ba tee e tuubia kpan kpan kpu.

Be kamo Yesu gyu donoo kegyiise siaman

Mateo 26:59-66; Maake 14:55-64; Gyon 18:19-24

⁶⁶ Tεε kena keη ne, donoo kegyiise na Wurubuaε saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban gyaηeeω te ba moo Yesu koη kaa seη be siaman.

⁶⁷ Keηte be yako Yesu nyiaa, “Akpaα nyan yena nyeelεεre ηon Wurubuaε be yako see nyi waa koη ne na yako daa dee nyii.” Keηte Yesu tiranoo fa ω nyiaa, “Akpaα me yako ηon na ε be gyae ε ke lεε maη di ya,

⁶⁸ te akpaα me boose ηon nombia mo ne ε be gyae ε ke tiranoo fa maη ya.

⁶⁹ Mōna lee debaη kei ne gyu ne, maη Deniwalaη Bu ηon maa kyaa Wurubuaε Kpatakpere ηon dunoluη doo.”

⁷⁰ Keηte be popou boose e nyiaa, “Akpaα mena na nyan yena Wurubuaε bu ηon?” Keηte Yesu tiranoo nyi, “Mena yaa ε ne yako ne.”

⁷¹ Keηte be yakowo nyiaa, “Woη nombia yaa dεε gyae dεε bese nyii kpu bela. Daa gbagba te nyii lee ηon gbagba nooman!”

23

Be kamo Yesu gyu Pilato na Gyoo Herode gyan Mateo 27:1-2, 11-31; Maake 15:1-5; Gyon 18:28-38

¹ Keηte balaη ban boo gyaηee botoo ne pou korowo mo Yesu gyu Pilato ηon o seηεε Romantena gyoo dinaa nawoo man ne gyan,

² te be fiasεε bεε mo nombia gyakaa o doo nyiaa, “De naa balee kei doη de balaη siaman o na wola ω nombiakumεε keyεε. O ne bεε nyi be na to lempoo fa gyoo dinaa Kaesa ya, te o ne

gyo ɔ konoo yako nyi non yena nyeeleere non Wurubuare be yako see nyi waa kon ne, te ɔ yee gyoo mo e.”

³ Botoo te Pilato boose Yesu nyiaa, “Nyaŋ yena Gyudatena gyoo non?” Te Yesu tiranoo nyi, “Mena yaa n yakowo ne.”

⁴ Kenje Pilato yako saese kegyiise ban na balan dikpii ken nyiaa, “Ma te naa nombiikum ken balee kei be yee ken kaboena nyi maa bu e foo ya.”

⁵ Mona nenee gba te ba senee be noowoya doo kenken nyi, “O ta mo ɔ kawola ken wolee balan agyuen Gyudia teele kei doo pou. O fiasse lee Galelia teele doo te nenee ɔ te kaa lii de gyan kebo.”

⁶ Pilato ke nyii nombia kena ne ɔ boosewo nyiaa, “Balee kei yee Galelia baale e?”

⁷ Pilato ka gyen nyi Yesu lee gyoo Herode teele man ne, ɔ yela ba mo e gyu gyoo Herode gyan. Deban kenan na gyoo Herode mo kyaa Gyerusalem donoo man botoo.

⁸ Gyoo Herode kena Yesu ne yee e gyon nideli, nawolo nyi ɔ wulaa nyii Yesu wose man nombia te ɔ ne gyae e mo waa naa. Lee mena ken ɔ be nyii Yesu wose man nombia doo ne, wa agyuen yena nyi waa yee yakolon nombia wola e.

⁹ Mena doo gyoo Herode boose Yesu nombia burum, mona ɔ te tira ne man dokolon noo ya.

¹⁰ Botoo na saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban senee kenken bee keere nombia dinaana yakaa Yesu doo.

¹¹ Kenje gyoo Herode na ɔ yoonootena ban kulu Yesu te ba do e desen. Ba doo e gyoooro

kegba te ɔ yela ba besena e gyina Pilato.

¹² Lee wee kenan te gyoo Herode na Pilato nsana besewɔ de, nafɔ na bɔɔ na gyoo ya.

¹³ Botɔɔ te Pilato baake saese kegyiise ban na donɔɔ kegyiise na balan ban pou gyanɛe,

¹⁴ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Emɛɛ moonaa balee kei kɔn me gyan te ε kpa ɔ na beo balan ban. Man gyoo ke man ε siaman kebo mɔna ma te naa nombiakumɛɛ nan ɔ be yɛɛ te ε ne kara ɔ nɔɔ ya.

¹⁵ Gyoo Herode mɔ te naa nombiikum lee ɔ wose man ya, te ɔ yela ba besena e kɔna daa. N keɛ paa na balee kei te yɛɛ kolo kum ken kaboena nyi baa ko e ya.

¹⁶ Mena dɔɔ maa yela baa tuku e na baa tina e yela.”

¹⁷ Na ke yɛɛ ba mmaraa ke nyi ba nyeekelɛɛwee kedi kamase na, kaboena nyi Pilato waa tina balan ban bɔɔ kyam tɔ deni man nɛ, be man nɔlo nɔn ban Gyudatena ne gyae nɛ yela fa wɔ.

¹⁸ Botɔɔ te balan dikpii ken pou fae yeesa nedon nyiaa, “Ko balee kei na n ke tina Barabase yela fa daa.”

¹⁹ Ken dɔɔ bɔɔ kyan Barabase tɔ deni yena nyi, nɔn tɛɛ la balan siaman te ba korowɔ sen tia kegyiise te ɔ koo walan nombia nenan man.

²⁰ Ken Pilato ne gyae waa tina Yesu yela dɔɔ nɛ, ɔ besewɔ kolosi fa balan ban.

²¹ Mɔna balan ban gyakaa bɛɛ fae yeesa nyiaa, “Yela baa gyɔ e sakaa ɔpanɔn dɔɔ”

²² Ken te Pilato besewɔ kolosi fa wɔ betabotoorote nyiaa, “Won nombiikum yaa

balee kei yεεwɔ? Man te naa kpene ken ɔ be yεε ken kaboena nyi baa ko e ya. Mena dɔɔ maa yela baa tuku e na maa tina e yela.”

²³ Mɔna balan ban senεε kenken bεε fae yeesa nedon nyi baa gyɔ e sakaa ɔpanɔan dɔɔ, te be yeesa njan kela Pilato.

²⁴ Mena dɔɔ Pilato yεε wa agyuen nyi waa yεε balan ban kegyaebii fa wɔ.

²⁵ Ken te Pilato tinaa Barabase non bɔɔ kyam tɔ deni nε yela fa wɔ. Barabase kei tεε la balan baale siaman te ba korowɔ sen tia kegyiise te ɔ koo walaɔ mɔ. Non yena walaɔ non balan ban be yako nyi waa tina e yela fa wɔ nε. Te ɔ moo Yesu fa wɔ nyi baa gyu ke yεε e ba kegyaebii.

Ba kegyɔ Yesu sakaa ɔpanɔan dɔɔ

Mateo 27:32-44; Maake 15:21-32; Gyɔn 19:17-27

²⁶ Be ka mo Yesu lee Pilato gyan bee gyuu nε, be gyanee na balee nolo non bεε baake e nyi Simɔn non ɔ ba lee Kirene donɔɔ man nε, na ɔ ta lee akuraa ɔ ne kɔn Gyerusalem donɔɔ man. Ken te be kyan e te ba nere e mo ɔpanɔan ken seele e na ɔ silana Yesu wɔle wɔle.

²⁷ Na balan burum silana Yesu, mo kpu na ala ban bee wii te be tɔɔse ne kyonjii wɔ fa e nε.

²⁸ Ken te Yesu besenawɔ kεε wɔ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Gyerusalem ala, ε na wii fa man ya. Mɔna ε wii fa ε wose na ε bia.

²⁹ Nawolo nyi deban daale ne kɔn ken ε ke yako nyiaa, ‘ɔlamanbose, εmεε ban bia te doo ε tɔɔman see ya te bia te nmase ya ade ya nε, εmεε na nyeebam.’

30 Deban kenan te balan baa yako bulase nyiaa,

‘E kaa n̄ere daa,’

na baa yako bulasebia mo nyiaa,

‘E kaa wuu de doo!’

31 Akpaa dan lan̄te ne kpaa la n̄ne na, sena te dan dowolo gyae ke yee?”

32 Ken̄te ba moo nombiakum̄eȳera bala baale mo kaa kpu na Yesu na be kaa ko wo.

33 Be kelii botoo ken̄ b̄ee baake ke nyi “Nyeepookoo d̄ee” n̄e, be gyoo Yesu sakaa opan̄dan̄ doo. Ken̄te be gyoo nombiakum̄eȳera bala ban̄ mo sakaa opan̄daase kpu na e. N̄olo sakaa o dunolon̄ doo te n̄olo mo sakaa o demena doo.

34 Ken̄te Yesu yakowo nyiaa, “Taata! Mo balan̄ kewo nombiakum̄e kyee wo, nawolo nyi boo gyen̄ kpene ken̄ b̄ee yee n̄e ya.” Ken̄te be loo boe mo kpala Yesu kegbase.

35 Na balan̄ burum̄ sen̄ee botoo b̄ee kee te Gyudatena kegyiise ban̄ mo kulu e nyiaa, “O ne lee balan̄ nyee, e yela waa lee o wose na d̄ee kee. Ngba n̄on kpa n̄on yena nyeeleere n̄on Wurubuare be yako see nyi waa kon̄ n̄e.”

36 Ken̄te yoonootena ban̄ mo kulu e te be faa e solon̄ ken̄ koo nyan̄e n̄e,

37 te be yakowo nyiaa, “Akpaa nyan̄ yena Gyudatena gyoo n̄on na, kenan̄ na lee n̄ wose!”

38 Te be n̄marase nombia ken̄a see o nyee adido nyiaa,

“KEI YENA GYUDATENA GYOO N̄ON.”

39 Botoo te nombiakum̄eȳera bala ban̄ be sakaa opan̄daase doo n̄e man̄ n̄olo tee Yesu

nyiaa, “Na nyan yena nyeeleere non yee? Lee n wose na n ke lee daa mo.”

⁴⁰ Kenje o balate non gyoo o noo doo nyiaa, “N bee yee Wurubuaere ngba de popou doo denjele kewon dokolon man yee?”

⁴¹ De nombiakumee nan doo yee ne, na denjele kewon yaa de nyinawo ne. Mona balee kei doo o te yee nombiikum daale ya.”

⁴² Botoo te o yako Yesu nyi “Yesu, n kon n gyoori ken man na, na wolee man ya.”

⁴³ Kenje Yesu yako e nyiaa, “Ampan yaa mee yako nen nyiaa, gyen nyan ke kyaa me gyan Wurubuaere man.”

Yesu yen

Mateo 27:45-56; Maake 15:33-41; Gyon 19:28-30

⁴⁴ Weese ka sen dee ne, weese tinaa kegyo yela te ditintee lee teele ken doo pou kelii deban ken weese be geese ne.

⁴⁵ Botoo te kanyan ken kpanee Wurubuaere osom deni dinaa ken man ne beesewo kyekyee ala.

⁴⁶ Kenje Yesu fae yeesa kenken nyiaa, “Taata, me ta mo ma woo do n nyinmaa man.” O ka betaa yako mena pe te o kara weesi.

⁴⁷ Yoonootena kegyia non kena kpene ken be kon ne, o lese Wurubuaere yele yako nyiaa “Ampan, balee kei gbene tenee Wurubuaere siaman!”

⁴⁸ Balan ban pou boo gyanee botoo bee kee ne naa kpene ken be kon, te ba besewo gyu donoo man na ba nyinmaase yakaa ba nyeyea doo waranase man.

49 Mɔna ban pou ba gyen Yesu na ala ban bɔɔ sila e lee Galelia donɔɔ man nɛ, sɛnawɔ lemlem bɛɛ kɛɛ nombia kɛnɔ.

Yesu kewuu

Mateo 27:57-61; Maake 15:42-47; Gyɔn 19:38-42

50-51 Balee nɔlo kyaawɔ na bɛɛ baake e nyi Gyosefo. Ɔ lee Gyudatena donɔɔ ken bɛɛ baake ke nyi Arimatia nɛ man. Na ɔ gbɛɛnɛnɛn tenɛɛ Wurubuarɛ siaman te bee bu e mɔ nideli. Ɔ yɛɛ walaɔ nɔn ɔ ne kɛɛ Wurubuarɛ gyoori ken siaman te nɔn mɔ kpue Gyudatena kegyiise ban man, mɔna ɔ te lɛɛ kpene ken bɔɔ bake na kpene ken bɔɔ yɛɛ nɛ do ya.

52 Mena balee kei gyuuwɔ Pilato gyan ka sola gbɛɛ nyi waa mo Yesu woo nɔn ke wuu.

53 Kenɛte ɔ ka lese woo nɔn lee ɔpanɔnɔn ken dɔɔ te ɔ moo akaralɛɛ milii e te ɔ moo e ke wuu yebɔɔ ken bɔɔ kare boe man te be te wuu ta walaɔ na walaɔ ke man see ya nɛ man.

54 Wee kenan yɛɛ wee ken Gyudatena na mo desina ba wose fa ba keɛɛfowee ken kedi.

55 Ala ban bɔɔ sila Yesu lee Galelia kɔn nɛ, sila Gyosefo gyu te ba ke naa yebɔɔ ken na mena ken ɔ be wuu Yesu.

56 Kenɛte ba besewɔ gyu ba akpanalanɛ man be kaa gyae teenɛn ofonɔfon nɔn bɛɛ mo desina woo nɛ, na baa mo kaa buraa woo nɔn na ɔ be nyin wɔlɛɛ bilen ya. Mɔna be fɛɛfowɔ Gyudatena keɛɛfowee ken nɔnba mena ken Mosesi mmaraase nɔn na wolo nɛ.

24

Yesu kefoŋ lee yeŋ man

Mateo 28:1-10; Maake 16:1-8; Gyɔn 20:1-10

¹ Ba kefeefowee keŋ wɔle tɛɛ kena nebo nebo fuu nɛ, ala baŋ moo ba teenen ofoŋ nyinjan ŋan bɔɔ gyae see nɛ te be gyuuwɔ yebɔɔ keŋ tɛɛ.

² Be kelii botɔɔ nɛ be naawɔ ŋgba boe keŋ bɔɔ mo tɔ yebɔɔ keŋ nɔɔman nɛ te bilinji lan yenan,

³ mena dɔɔ ba gyooɔ yebɔɔ keŋ man mɔna ba te naa de Gbengyoo Yesu woo ŋon ya.

⁴ Be ka seŋ botɔɔ bɛɛ gyuen nombia keŋa man nɛ, karatete dokolon te baala bala baŋ ba doona kegbase wolomɛɛ ŋan nɛɛ ŋalakee ŋgba akaralɛɛ nɛ kaa bɛɛwɔ lee be dɔɔ.

⁵ Gyakolon kyana ala baŋ te be gɔŋase ba nyeeya. Kenŋte baala baŋ bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ɛ ne keo walaŋ ŋon ɔ delena nɛ woya dɛɛ?”

⁶ ɔ be kyaa kebo ya ɔ te fom. ɛ te wolee nombia ŋan ɔ be yako ŋon debaŋ keŋ ɔ kyaa ɛ gyaŋ Galelia nɛ nyiaa,

⁷ ‘Kaboena nyi baa lese maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon fa nombiakumɛɛyɛɛra, na baa gyɔ maŋ nyeelabia sakaa ɔpanɔan dɔɔ na maa yeŋ. Mɔna weeya atoorote na Wurubuaɛ waa gyuuusu maŋ lee yeŋ man.’ ”

⁸ Botɔɔ te ala baŋ tɔɔse ɔ nɔɔwoya keŋa.

⁹ Be ka lee yebɔɔ keŋ tɛɛ nɛ, ba ke yako nombia keŋa pou fa ɔ kpilala kufu daale baŋ na ɔ kaseela akaŋ baŋ pou.

¹⁰ Mɛɛre Magedala na Gyoana na Gyemisi ɔ naa Mɛɛre, na ala akan ɓaŋ be kpue na wɔ ne gyuu la ke yako nombia kenja fa kpilala ɓaŋ.

¹¹ Mɔna kpilala ɓaŋ gyuenwɔ nyi ŋan ala ɓaŋ be yako ne pou yɛɛ diyin nombia ŋa, mena dɔɔ ba te lɛɛ wɔ di ya.

¹² Kenje Pita ŋon korowɔ yeu gyu yebɔɔ ken tɛɛ. Ɔ ke bunawɔ do ɔ sibii kɛɛ yebɔɔ ken man na, ɔ naa akaralɛɛ ken bɔɔ mo milii e ne kaagen doo la. Botɔɔ te ɔ besewɔ gyu dɛɛ na ɔ na gyuen nombia ŋan be kɔŋ ne man.

*Yesu kalese ɔ wose wola ɔ kaseela bala baale
Maake 16:12-13*

¹³ Mena wee kenan ne, Yesu kaseela bala baale leewɔ Gyerusalem donɔɔ man bee gyu donɔɔbii daale ken bɛɛ baake ke nyi Emause ne man. Lee botɔɔ gyu Gyerusalem donɔɔ man gyae ke yɛɛ ŋgba gbɛɛkemaase nyetooro (kilometase kufu daale) ne.

¹⁴ Na be dɔŋɛɛ bɛɛ yɔɔ nombia ŋan be kɔŋ ne afa.

¹⁵ Ba ke ta bɛɛ yɔɔ afa kenja ne, Yesu gbagba kaa bɛɛwɔ lee be dɔɔ.

¹⁶ Mɔna be ta gyem nyi Yesu ŋonan ya.

¹⁷ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Wɔŋ afa yaa ε dɔŋɛɛ ε ne yɔɔ mena?” Kenje be dɔɔwɔ sen waranase man.

¹⁸ Te be man ŋolo ŋon bɛɛ baake e nyi Kilopase ne bɔɔse Yesu nyiaa, “N yɛɛ ŋɔɔle e Gyerusalem donɔɔ man kebo, ken n ba gyeŋ kpene ken be kɔŋ weeya ala kenja yee?”

¹⁹ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa “Wɔŋ nombia kɔŋala?” Kenje be tiranɔɔ fa e nyiaa, “Yesu

Nasarete baale ḡon wose man nombia. Balee kei yεε Wurubuaε dekpenkpenḡyooε e te ɔ kekolosi na ɔ nombia ḡan ɔ be yεε nε, lesewɔ wola nyi Wurubuaε kpue na e te balan mɔ lεε e di.

²⁰ Wurubuaε saese keḡyiise na de donoo keḡyiise lese na e fa nyi baa ko, te be ḡyoo e sakaa ɔpanḡan dɔɔ.

²¹ Mɔna nafa ḡon te de loo ḡyakaa ɔ dɔɔ nyi waa kaa lεε Iseraetena nyee. ḡyεḡ yεna weeya atoorote ḡgba keḡa pou be kɔḡ nε.

²² Keḡa wɔle nε, ala baale ban be kpue na daa nε kɔḡawɔ kaa yako daa ḡyakolon nombia ḡaale. Be kpa be karateεwɔ ḡyu yebɔɔ keḡ tεε,

²³ mɔna ba te naa Yesu woo ḡon ya te ba besewɔ kɔḡ kaa yako nyi, Wurubuaε kpilala bala baale kaa lese ba wose wola wɔ, te be yako wɔ nyi Yesu delena.

²⁴ De man baale mɔ ḡyuu yebɔɔ keḡ tεε na, ba ke naa kpene kamase ḡgba mena keḡ ala ban be yako nε mɔna ban mɔ te naa Yesu ḡon ya.”

²⁵ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “O εmεε ayiḡtena, weera dɔɔ te ε yεε nyooenyooε na nombia ḡan pou Wurubuaε akpenkpenḡyooεa ban be yako see nε ke lεε di mena.

²⁶ Tekaboena nyi nyeeleεεε ḡon Wurubuaε be yako see nyi waa kɔḡ nε, waa naa diyem kei pεna waa ḡyoo ɔ ḡyoori keḡ man yee?”

²⁷ Botɔɔ te Yesu fiasεε ɔ na wola wɔ kpene keḡ bɔɔ ḡmarase Mosesi mmaraase ḡan man, na ḡan Wurubuaε akpenkpenḡyooεa be yako see lee ɔ wose man nε man.

²⁸ Be ka benaa donɔɔbii ken man beee gyuu ne, Yesu yεεwɔ ηgba ɔ ne gbaa waa lan ne.

²⁹ Mɔna be waase e nideli nyi, “Tεε te yuu dɔɔ waa kɔη kaa doo be gyan.” Mena dɔɔ ɔ gyuuwɔ kekyaa be gyan.

³⁰ Nɔn na wɔ ke kyaa baa di ne, ɔ moo bodobodo te ɔ fanewɔ do Wurubuare nɔɔ te ɔ kerεε ke kpala wɔ.

³¹ Botɔɔ te be sia gyuusuwɔ te ba gyeηawɔ nyi Yesu ηonan, ken te ɔ ηaalaawɔ be siaman.

³² Ken te be bɔɔse dɔηa nyiaa, “Deban ken ɔ ne kolosi na daa gbεεnaa man te ɔ ba lese Wurubuare nombia anmarasen see ηan man wola daa ne, de wɔe te lɔ daa yee?”

³³ Debokenan man te ba korowɔ bilen bese gyu Gyerusalem donɔɔ man. Botɔɔ te ba ke naa kpilala kufu daale ban na balan akan ban te yilaa botɔɔ

³⁴ na bεε yako nyiaa, “Ampan de Gbengyoo ηon te fom! ɔ ta lese ɔ wose wola Simɔn!”

³⁵ Botɔɔ te kaseela bala ban mɔ yako wɔ kpene ken be kɔη Emause gbεεnaa man ne, na mena ken Yesu be kerεε bodobodo kpala wɔ te bɔɔ gyem nyi ηon ηonan ne.

Yesu kalese ɔ wose wola ɔ kaseela ban

Mateo 28:16-20; Maake 16:14-18; Gyɔn 20:19-23;

Kpilala 1:6-8

³⁶ Ba ke yakaa beee kolosi ɔ wose nombia ken ne, Yesu gbagba kaa seηawɔ be gyan te ɔ yako wɔ nyiaa, “Wosefεeren dεε kyaa ε man.”

³⁷ Be ηeηawɔ te yakolon kyan wɔ, na ban gyeη nyi woo yaa be naawɔ.

38 Kenje Yesu boose wo nyiaa, “Wonj doo te e ne yee yaa wonj doo te e ne lee anmaarenj e nyeeya man?”

39 E kee me nyinmaase na me nawoo! Man gbagba nonan. E tina man kee! Nawolo nyi woo be dana wosenaane na non ngba mena ken e ne naa man dana ne ya.”

40 O kekolosi tan ne, o moo o nyinmaase na o nawoo wola wo.

41 Nombia nan doo be noo te yee wo gyon gbaa ken nyi ba te lee di ya. Kenje Yesu boose wo nyiaa, “E dana weenee naale kebo?”

42 Kenje ba moo kpebi ken boo nasee ke ne dugun fa e.

43 Te o lee ke tao be siaman botoo.

44 Kenje o yako wo nyiaa, “Deban ken me kyaa e gyan ne me yako non nyiaa, nombii kamase ken boo nmarase Mosesi mmaraase nan man, na nan Wurubuaere akpenkpenngyooora be nmarase see na nan boo nmarase see noonenj tone man lee ma wose man ne, kaboena nyi ne dee kon mena.”

45 Botoo te o toro ba agyuen na baa nyin nyii Wurubuaere nombia anmarasenj see nan man.

46 Kenje Yesu yako wo nyiaa, “Be yakowo Wurubuaere nombia anmarasenj see nan man nyiaa, nyeeleere non Wurubuaere be yako see nyi waa kon ne, waa naa diyem na waa yen mona ka weeya atoorote ken na waa fonj lee yen man,

47 te baa kolosi Wurubuaere nombia o yele man fa balan pou teele kei doo, na baa kyeekee lee be gbeneenj kumee man na baa kon

Wurubuare gyan, na Wurubuare ka mo be nombiakumee kyee wo. Baa fiassee lee Gyerusalem donoo man, pena baa gyu donoose akan njan man.

⁴⁸ Emee yena balan ban e ke di mena nombia kenja wose man adanssee.

⁴⁹ Maa mo me kya Wurubuare felin njon o be yako see nyi waa fa njon ne kaa do e man. Mona e kyaa Gyerusalem donoo man kebo kelii deban ken waa mo mena donj kei lee adido kaa do e man.”

Yesu kegyu adido

Maake 16:19-20; Kpilala 1:9-11

⁵⁰ Kenje Yesu moo o kaseela ban lee donoo kenanj man gyu Betani donoo nooman, botoo te o gyinaa o nyinmaase adido te o hiraa o kaseela ban.

⁵¹ O kee hiraa wo ne, o tinaa wo yela te Wurubuare moo e lanj adido.

⁵² Kenje ba som e te ba moo kenyanjee dinaa bese konj Gyerusalem donoo man,

⁵³ te deban kamase na bee gyu ke kyaa Wurubuare osom deni dinaa kenj man lese Wurubuare yele.

**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŌŌKEBAKESEE WŌLE**
The New Testament in the Delo language of Ghana:
**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA NŌŌKEBAKESEE
WŌLE**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Delo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Jun 2026 from source
files dated 17 May 2025

80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11